

Aziz Nesin _ Zübüklüğün Sonu Yok

BU KİTABIN TELİF HAKKI NESİN VAKFI'NINDIR

Aziz Nesin, yapıtlarının telif haklarını tümüyle NESİN VAKFI'na bağışlamıştır.

NESİN VAKFI'nın amacı, kimsesiz, yoksul ve

eğitime muhtaç çocukları, ilköğretimden başlatarak

bir yüksekokul bitirinceye ya da bir meslek edininceye dek

her türlü gereksinimlerini sağlayarak barındırmaktır.

NESİN VAKFI'nın senedi gereğince,

vakfın amacına uygun olması koşuluyla,

her dileyen her türlü yardım, katkı ve bağışta bulunabilir.

İsteyenlere şu adreslerden broşür gönderilir:

NESİN VAKFI, PK 5 Çatalca 34540 İstanbul

e-posta: nesinvakfi@tnn.net • www.nesinvakfi.org

Nesin Vakfı Bağış Hesapları

Vakıf Bank, Çatalca Şubesi, 237 4348459

Ziraat Bankası, Çatalca Şubesi, 130 48907

Posta çeki, 164 0009

Nesin Yayıncılık LTD. ŞTİ. Kayahatun Sokak Oktay Bey Apt. No: 11/1 Harbiye Şişli/İstanbul

Tel: 0212 291 49 89 • Faks: 0212 234 17 77 nesin@nesinyayinevi.com • www.nesinyayinevi.com

2006 Şubat

Genel Yönetmen Ali Nesin

Yayın Yönetmeni Atay Eriş

Yayın Yönetmeni Yardımcısı Süleyman Cihangiroğlu

Kapak Süleyman Cihangiroğlu

00101 02 004-44 ISBN 975-9038-76-5

Baskı ve Cilt MMP Ofset Tesisleri T<1: (0212) 886 52 13

Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.

Hürriyet MeJyaTowcrs, 34212 Güneşli-i.*tanrnl

TV.; (0212) 677 00 00

Aziz Nesin

Zübüklüğün Sonu Yok

öykü

Derleyen Atay Eriş

NESİN

Oimdi çok iyi anladım ki, Zübük bir tane değil, biz hepimiz birer zü-

Bizim hepimizin içinde zübüklük olmasa, bizler de birer zübük olmasak, aramızdan böyle zübükler bü-

yüyemezdi. Hepimizde birer parça olan zübüklük birleşip işte başımıza böyle zübükler çıkıyor. Oysa zübüklük

bizde, bizim içimizde. Onları biz, kendi zübüklüğümüzden yaratıyoruz. Sonra, kendi zübüklüklerimizin bir tek

Zübük'te birleştiğini görünce ona kızıyoruz.

Bu zübükler her yerde var, biz zübükler nerde varsak, onlar da orda...

Zübük romanından

Hiçbişey Kalmamış

>üyük iş hanının alt katı ticarethanesi, ikinci katı da yazıhanesiydi. Kırçıl sakallarını üç yıl önce kestirmiş, ama

sakalsız çenesine hâlâ alışmadığından, sakalını sıvazlamak için elini her atışında sakalını bulamayışını

yadırgıyordu. Üzeri camlı masasının arkasındaki döner koltuğuna her zamanki gibi bağdaş kurmuştu; mesli

ayaklarından birini altına almıştı. Geniş mendilini dizine yaymıştı; aradabir bu mendille yağlı yüzünün,

gerdanının, ensesinin terini siliyordu. Uygarlığın, alafranga hela ile ütünden başka hiçbir zararını görmemişti.

Alafranga helaya bitürlü alışmamıştı. Şişman olduğu için, alafranga helanın üstüne çıkıp tüneyince dengede

durması zor oluyordu. Bir de ütünden yakınırdı. Bacağının birini kıcının altına alıp bağdaş kurmadan rahat

edemediği için, ayağındaki pantolonun ütüsü bozulurdu. Buyüzden ütüyle alafranga heladan başka uygarlık

araçlarının hiçbirinden

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

yakındığı yoktu. Sosyetedeki kadınlara "Hamfendi" demesini öğrenmişti, boyunbağı da takıyordu, daha ne!..

Boyunbağını bağlamak zor geldiğinden, hazır düğümlü, kopçalı boyunbağı kullanıyordu.

Bu dünyanın işlerini yoluna koyduğu gibi, öbür dünyanın işlerini de yoluna koymuştu. Nasıl uygarlığın

şartlarını yerine getirmişse, İslamın beş şartını da yerine getirmişti. Önceki yıl hacı olmuştu. Yılın iki din

bayramında kesinlikle camiye gider, bayram namazlarını hiç kaçırmazdı. Dünya işlerinden zaman bulabilirse,

aradabir cuma namazlarına gittiği de olurdu. Yanında çalıştırdığı insanlara ödediği aylıkları zekât, devlete

verdiği vergiyi fitre, düşürüp kaybettiği parası olursa onu da sadaka sayardı. İslamın dördüncü şartı olan oruç tutmayı ramazan aylarında yerine getiremiyordusa da, zayıflamak için perhiz yaparak oruç eksikliğini gidermeye çalışıyordu. Ama İslamın beşinci şartı olan "kelime-i şahadet" getirmekte herhalde rekor ondaydı; enaz saatte birkaç kez "kelime-i şahadet" getirir, üstelik her geçirdikçe -yine saatte birkaç kez geçirirdi- "estağfurullah" demeyi de unutmazdı.

Geçen yıla dek saçları iki numara saç makinesiyle tıraşlıydı. Şapkasını başından çıkarınca altından beyaz takkesi çıkardı. Şapkasını, masasının yanında duvardaki çiviye asar, başında takkesiyle koltuğuna bağdaş kurarak otururdu. Sakallarını kestirdiğinden-beri saçlarını biraz uzattığı gibi, takkesiyle de otur-muyordu artık.

HİÇBİŞEY KALMAMIŞ i 9

Yazıhanesinin kapısının üstünde, işinin bereketini artırması için, camlı çerçeve içinde Karınca Duası asılıydı.

Yazıhanenin her duvarı da "Ya sabır", "Errızk-ı alellah", "Elkâsib ü Habiballah", "Men sabere zafere", "Ya Hafız", "Bugün peşin, yarın veresiye" yazılı levhalarla donanmıştı.

İlle şu tespih çekmekten bitürlü vazgeçemiyordu.

Karşısındaki koltukta oturan genç adamla, kehribar tespihinin iri tanelerini şakırdatarak konuşuyordu:

-Memlekette sözünü tutan adam kalmamış. Bir söz verdin mi, ölsem bile sözünü tutacaksın. Söz ne demek? Söz demek, namus demek... Borcumu şu gün ödeyeceğim diyorlar, nerdeee... Biz sözü namus biliriz. Birisine falan zamanda filan yerde buluşacağız dedik mi, iki elimiz kanda olsa gideriz. Söz bu... Sözen dönmek yok... Şimdi nerde, sözünü tutan kalmamış... Eskiden böyle namussuzluk yoktu. Allah rızası için, işi görülsün de sıkıntıdan kurtulsun diye birisine yardım ediyorsun, diyelim borç para veriyorsun, ondan sonra ardından koş dur işin yoksa. Elinle ver, ayağınla al... Sözünü tutan bir kişi yok vallahi!..

Konuşmasını daha bitirmemişti ki, yan kapı açıldı, kâtipi elinde telefon alıcısıyla görüldü. Telefonda birisiyle konuştuğu belliydi. Telefonda konuştuğu adam duymasın diye, alıcıyı eliyle kapatarak,

-Beyefendi, Hurşit Bey sizinle görüşmek istiyor... dedi.

T ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 10

Altına alıp oturduğu bacağını değiştirerek, -Ne görüşecekmiş benimle... Yok de, yok burda de... Atlat pezevengi! dedi.

Kâtip, telefonda konuştuğu adama,

-Hurşit Beyciğim, az önce burdaydı ama, gitmiş...

dedi.

Karşısındakinin sözlerini dinledikten sonra, yine eliyle alıcıyı kapatıp patronuna,

-Beyefendi, bugün için söz vermişsiniz... Bu saatte... Bir para işiymiş, para vereceğim diye randevunuz varmış da...

Tespih tanelerini daha hızlı şakırdatarak bağırdı:

-Yahu, atlat dedik ya be... Atlat işte... Hasta maşta de... Birden hastalandı filan de be!..

Kâtip, elinde telefon alıcısıyla çekilip ara kapıyı kapatınca, patron karşısında oturan delikanlıya,

-Haa, nerde kaldık?.. Ne diyordum? diye sordu.

Delikanlı,

- Bu zamanda kimse sözünde durmuyor diyordunuz... dedi.

-Haaa... Evet, onu diyordum... Yalnız söz mü, Allah korkusu da kalmamış. Bankacılık nedir? Faizcilik, düpedüz faizcilik, hem de resmi faizcilik... Haram diyen, günah diyen yok... Ahlak kalmamış, ahlak...

Yine ara kapı açıldı, kâtip,

- O işi sorup öğrenmişler... dedi. Patron,

-Hangisini? diye sordu.

HİÇBİŞEY KALMAMIŞ i 11

-Yüzellibin lira borç isteyen... Yüzde yirmibeşe kadar veriyormuş.

-Bu zamanda yüzde yirmibeş faizle para verilir mi oğlum? Varsa veren ben alırım...

- Ama altı ay için beyefendi.

Patron, tıraş ettirdiğini unutup yine alışkanlıkla sakalını sıvazlamak için elini çenesine attı; sakalını yerinde bulamamanın şaşkınlığı yüzünden silinmeden,

- İpoteği sağlam mıymış? diye sordu.

- Evet, apartmanı su içinde beşyüzbin ediyor... -İyi öyleyse... Allahtan borcunu ödeyemez de... Kâtip çekilip ara kapıyı kapayınca patron, konuştuğu delikanlıya,

-Ne diyorduk? diye sordu.

- Kimsede Allah korkusu kalmamış, ahlak kalmamış, diyordunuz.

-Eveet, kalmamış... Yalnız o kadar mı? İnsaf var mı, insaf? O da yok. Yahu, koca memlekette hile karıştırılmamış bitek mal bulamıyorsun. Süt alıyorsun, yarısından çoğu su... İyi su diye şişe suyu alıyorsun, musluk suyu... Yünlü kumaş diyorlar, vallaha pamuklu keten... İnsanlarda insaf da kalmamış...

Yine açılan ara kapıdan kâtip görüldü,

- Beyefendi, dedi, son parti verdiğimiz yağları muayene komisyonu geri çevirmiş.
- Neden?

Kâtip, yabancıнын yanında söylemek istemez gibilerden delikanlıya bakıp,
12

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

- Şey, dedi, yağlarda...

-Karışık diye mi? Yüzde kaç karıştırdık ki?..

- Eski parti yüzde yirmiydi, siz az buldunuz da, yüzde otuz karışık bu kez...

- Töbeeee... Muayene komisyonu başkanına ne verdiniz?

- Otuzbin...

- Tuuuu... Şimdi anlaşıldı neden malı geri çevirdikleri. Adam haklı. Bu zamanda otuzbin lira nedir ki... Cömert olun, cömert... Biz ne kadar verirsek Allah da bize o kadar verir...

Kâtip, odasına girince patron, delikanlıya sordu:

-Ne demiştin?

-İnsanlarda insaf kalmadı demiştiniz...

-Evet... Din-iman da kalmadı. Hiçkimse öbür dünyayı düşünmüyor. Fakiri fukarayı düşünen yok. Zekât veren, fitre veren, sadaka veren kalmadı. Fakire verirken de kısmetinden fazla vermeyeceksin, sonra şımarır haaa... Allah ona ne kadar kısmet etmişse o kadar vereceksin... Yoksula yardım eden yok...

Kâtip, başını yan odadan uzatıp,

- Bir hanım sizinle görüşmek istiyor... dedi. Patronun cevap vermesine kalmadan iki kadın girdi.

Kadınlardan biri,

- Beyefendi, Yoksul Çocukları Barındırma Derneği adına bir ricaya geldik, diye söze başlarken patron,

- Hanım, şimdi iş zamanı, ne alacaksan çabuk söyle... Bir tondan aşağı olmazsa yüzde iki ikram yaparız.

HİÇBİŞEY KALMAMIŞ ; 13

Yoksul moksul herneyse, daha aşağı olmaz... Babam gelse on para kıramam... Söyleyin içeriye siparişinizi, versinler...

Öbür kadın, yoksul çocuk filan gibilerden bişeyler söylemeye çalışırken patron,

-Aklınız varsa bugünden alın, dedi. Benden size iyilik bu kadar. Yarın ne olacağı belli olmaz; ya bir zam gelir, ya mal bulunmaz...

-Ama bizim ricamız...

-Estağfurullah... Zati elimizde iki çeşit mal kaldı.

-Makbuzlarımız elli liralık da var, onar liralık da...

-Yoo, komisyon veremem... Bizde yok...

Kadınlar çıkınca, döner sandalyesine yayılı pösteki üstüne iyice yerleşip delikanlıya,

- Ben ne diyordum? diye sordu.

- Yoksula yardım eden yok, diyordunuz. -Haa... Yok ya...

Yine dalgınlıkla elini, olmayan sakalına atıp çenesini avuçlayarak,

- Vicdan kalmadı, vicdan... diye bağırdı. Rüşvet aldı yürüdü... Heryerde rüşvet geçiyor. Hele bir rüşvet verme de gör, işin yürüyor mu? Yürümez. Kimsede vicdan kalmadı...

Kâtip, ara kapıyı aralayıp,

- Almanya'ya sipariş ettiğimiz malların konşimentosu geldi. Malları çeksinler mi? diye sordu.

Patron, kehribar tespihini daha sert şaklatarak,

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 14

-Bekletin, dedi. Kaçtır söylüyorum; gümrükte bekletilen malın hergün kendiliğinden kârı artar durduğu yerde...

- Peki efendim. Lastik lisansının çıkması için yüz-bin lira istiyorlarmış.

- Önce bir onbinin ucunu gösterin, sonrasını düşünürüz...

Kâtip çekilince,

- Ben ne diyordum sana? diye sordu. Delikanlı,

- Vicdan kalmadı, diyordunuz.

-Yalan mı? Ortada bişey kalmamış... Ne ahlak, ne namus, ne vicdan var. Ne Allah korkusu var, ne insaf var, ne merhamet var... Bunun sonu felaket... Batacak bu memleket, batır hem de...

Elini çenesine attı kızgınlıkla, sakalını yerinde bulamayınca tespih tanelerini daha hızlı şakırdattı.

- Ne ahlak, ne namus, ne vicdan, ne merhamet, ne din, ne iman... Hiçbişey kalmamış! diye bağırmıştı ki, telefon çaldı.

Telefondan gelen sesi duyunca, az önce kızgınlıkla bağırın o değilmiş gibi birden sesi de, yüzü de yumuşadı. Telefonda konuşanı dinleye dinleye, arada susarak, konuştu:

-Merhaba canım... Merhaba hayatım... Emret! Estağfurullah... Yok, o kadar körpesini istemem... Körpeler acemi oluyor. Dullarda da iş yok şekerim, kaşarlı oluyor; kaçtır denedik... Sen gene dediğimden

HİÇBİŞEY KALMAMIŞ 15

şaşma, evli olsun; aile kadını başka ne de olsa... Nasıl? Sarışın mı? Biterim vallaha... Tombul? İyi, iyi... Sen herbişeyi hazır et, ben şimdi geliyorum canım... Görüşmek üzere gülüm...

Telefonu kapadı. Delikanlıya,

- Ne diyordum sana? diye sordu. Delikanlı,

- Hiçbişey kalmamış, diyordunuz... dedi. Kalktı yerinden, duvardaki çiviye asılı şapkasını alırken,

- Evet, dedi, hiçbişey kalmamış... Telefonda konuştuklarımı duydun ya, evli kadın gizli evde çalışıyor, anla artık... Hiç, hiçbişey kalmamış. Yalan mı?

Delikanlı,

- Çok doğru söylüyorsunuz... dedi.

Aferin adlı kitaptan

O Ne Namussuzdur O

____.aah, ah!... Onun ne alçak, ne namussuz olduğunu bilemezsin monşer. Hiçbir sözüne güvenilmez. On paralık haysiyeti yoktur. Yıllar var, onunla konuşmuyorum. Selamı sabahı kestim artık.

Anlatsam, vallahi şaşar kalırsın. Ama bak, çok rica ederim, bu anlattıklarım aramızda kalsın. Ben yine de ahlaksızlıklarının duyulup yayılmasını istemiyorum.

Bak anlatayım. Bu seninki bir zamanlar bir kıza tutulmuş. Daha doğrusu bekâr diye tanıtmış kıza kendini, zavallı kız da ne bilsin, evlenme umuduyla kuşkulanmamış. Hani kız da, bir içim su monşer. Hangi güzellik yarışmasına girse, vallahi kazanır.

Seninki bigün bana geldi. Ama ölü gibi, bitmiş.

-Neyin var böyle, nedir bu halin? dedim.

- Ben artık yaşayamam, kendimi öldüreceğim, dedi.

-Dur, ağlama... Ayıptır. Çoluğun çocuğun var. Yazık değil mi canına kıyacaksın. Ne oldu anlat!

O NE NAMUSSUZDUR O

Namusa dokunur bişey geldi başına sandım. Oysa o kız, bunun evli barklı olduğunu duyunca, ilgisini kesmiş. Seninki de deliye dönmüş. O yaşlarda körpe kızlara tutulanlar hep böyle olur.

-Bir gecelik muradıma ersem, bütün varlığımı vermeye razıyım... deyip duruyor.

Bütün varlığı, dediği de ne tutar, biliyor musun monşer, o zamanın parasıyla enazından on onbeş milyon lira...

Ellerime sarıldı:

- Hayatımı kurtar. Bu işi senden başkası yapamaz. Aman bir yolunu bul. Bir gecelik muradıma ereyim, ne istersen veririm. Bu işimi yap benim, bu yaz karınla birlikte benim hesabıma bir ay yurtdışı gezisine çık.

İstediğin yere git... Bütün masrafların benden.

- İyi ama, dedim, sen bunca yıllık evlisin. Çocukların var.

-Arabamı da veriyorum, şoförüm emrinde... dedi.

Kendi kızı, tutulduğu kızdan büyük. Sevddiği kızın babası yaşında adam. Üstelik kızcağızın bir umudu da yok ki, seninki ne yüz versin.

Ne de olsa arkadaş, hatırını kıramadım. Karımın uzak akrabalarından bir hayta oğlan vardır. İpsiz kopuğun biri. Ama it, çok yakışıklı. İkidebir gelir eve, "Enişte senin bu kadar yüksek yerlerde tanıdığın var, beni bir baltaya sap edemedin. Sayende ben de bir ekmek sahibi olayım." der durur. Aklıma o serseri geldi. Çağırdım oğlanı.

17

i ZÜBÜKİ.ÜĞÜN SONU YOK

18

-Dediklerimi yaparsan, sana iyi bir iş bulurum, dedim.

Oğlan, dediklerimi yaptı. Bir haftaya kalmadı, kızı kafesledi. Bunlar sözde nişanlanacaklar. Kızı, "Nişanı çok sade, kendi aramızda yapalım, düğünü de çok şatafatlı yaparız" diye kandırdık.

Neyse, kız yola geldi. Bu seninkinin Pendik'te bir evi var. O biçim kötü işleri için kullanılır. Nişan yapacağız diye bir gece kızı attık o eve. Epiy de kalabalık olduk. Sabaha kadar yenildi, içildi. Sabaha karşı kız zom oldu, kendini bilmeden yatağa serildi. O benim karımın akrabası olan serserinin eline bikaç para verdim, onu evden savdım. Vallahi o parayı bile cebimden verdim. Maksat, seninkinin işi görülsün. Neyse bıraktım ikisini

evde biz çıktık. Ertesi gün kız yatakta bir de gözünü açıyor ki, yanında seninkisi... İş işten geçmiş. Zavallı kız ne yapsın artık.

Biz de bir ay yurtdışı gezisi için seninkinden söz aldık ya, hemen karımla pasaportumuzu çıkardık. Gezi bavulumuzu hazırladık. Seninkine telefon ettim:

- Biz hazırız. Arabanı gönderirken, ne yollayacak-san şoförünle yolla.

Monşer, ne dedi biliyor musun? Vallahi inanmazsın. "Araba bana gerekli!" demez mi! Verdiği sözü hatırlattım.

- Sen bişey yapmadın ki, kızın bende zaten gözü vardı. Bu işler zorla olmaz! Gönlü olmasa kız hiç koynuma girer miydi! dedi.

O NE NAMUSSUZDUR O ; 19

Ahlaksızlığın bu kertesini karşısında dondum kaldım monşer. Hiç sesimi çıkarmadım.

Seninki işte böyle bir namussuzdur. Sözüne güvenilmez, yalancın...

Bütün bu olup bitenlerden sonra bigün yine kalkıp geldi bana. Hiç yüzlemedim. Yeni bir fabrika kuracakmış da, makinelerini Amerika'dan getirtmek için döviz vermiyorlarmış. 290 bin dolarlık döviz gerekiyormuş. O zamanlar, bir dolar resmi kurdan 280 kuruş, ama karaborsada on lira. Yalnız aradaki fark, iki milyon lirayı geçiyor.

- Bir yıldır, döviz almamış. Batacağım. Yandım. Sonra sen aklıma geldin. Yaparsın bu işi... Bir yap, ben de seni fabrikama ortak alırım.

Monşer, güvenilmez ki... Fabrikaya ortak yapar, bir de bakarsın, üste borçlu çıkarmış. Onun için.

-Ortaklık istemem! dedim.

-Öyleyse, yarım milyon senin...

İşimi gücümü bıraktım, atladığım gibi uçağa doğru Ankara'ya. Maliye Bakanına bu fabrikanın memleketimiz için ne kadar yararlı olduğunu anlatıncaya kadar göbeğim çatladı. Ama en sonunda döviz müsaadesini kopardım. Döndüm İstanbul'a.

Seninki görünürlerde yok.

Monşer, bırak vereceği yarım milyonu, bırak fabrika ortaklığını, benim Ankara'ya gidiş-dönüş uçak biletinin parası bile cebimden gitti. Yüzümü kızartıp istedim parayı. Ne dedi, biliyor musun monşer, söylesem, dünyada inanmazsın.

20

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

- Kanunsuz bir işlem yapılmadı ki... O döviz almak benim hakkımdı. İstedim. Verdiler.

O ne namussuzdur oooo... hiçbir sözüne inanılmaz.

Sanki bütün bunlar olmamış, aramızda hiçbir şey geçmemiş gibi bigün yine geldi.

- İflas ediyorum, yandım, bittim... dedi.

Efendim, fabrikası, apartmanı, herşeyi var da, nakit sermayesi tükenmiş. Parasızlıktan işyerini kapa-tacakmış nerdeyse.

- Yarım milyon liram olsa işlerim yoluna girecek. Yüzde otuz faiz vermeye hazırım. Aman bana bir bankadan kredi bul.

-Yaparım, dedim.

- Sen de bana bu iyiliği yaparsan, bu yaz için, benim Büyükkada'daki köşk emrinde... dedi.

Hasta halimde gittim Ankara'ya. "Partimizin şöyle etkili adamıdır, böyle sevilen insanıdır. Küstürmeye gelmez aman..." diye diller dökerek, buna yüzde oni-ki faizle banka kredisi çıkarttım. Bu iyiliği kim kime yapar monşer?

Yaz geldi. Biz artık Büyükkada'ya, seninkinin köşküne taşınacağız diye hazırlanıyoruz. Köşkün anahtarını almak için gittim seninkine. Ne dese beğenirsin monşer,

- O kredi zaten benim hakkımdı, nasıl olsa vereceklerdi... demesin mi!

O ne namussuzdur, o ne alçaktır, anlatamam monşer...

O NE NAMUSSUZDUR O

21

Hiç sesimi çıkarmadım. Aradan zaman geçti. Seninki yine bigün çıkageldi. Bir devlet kuruluşunun büyük bir taahhüt işi varmış. Rakibi olan iki firmaya vermezler de, işi buna verirlerse, enazından üçmilyon lira kazanacakmış... O zamanın milyonları bunlar monşer, sahici milyon, şimdikilerinden değil.

- Yap bana bu işi, sana istediğin yerden bir evlik arsa... dedi.

Müştaş sınıf arkadaşımı. Gidip böyleyken böyle diye durumu anlattım. "Kanunen olamaz ama, senin hatırın için bir olur yolunu bulmaya çalışırız" dedi. Eksik olmasın, bir yolunu da buldu. O iki firmayı aradan çıkardılar. O iş seninkinin üstünde kaldı. İş yaptı kotardı, bitirdi. Seninkinden hiç ses yok. Sonunda kalktım gittim. Bana ne dedi biliyor musun monşer, vallahi aklın durur...

-Açık artırma bu... Dileyen girer. Biz de girdik. Fiyat kırdık. Bizde kaldı. Senin bir yardımın dokunmadı ki...

İşte o böyle bir namussuzdur, böyle bir alçaktır ki, alçaklıkta dünya rekorunu kimse onun elinden alamaz. Onun ne namussuz, ne alçak, ne sahteci olduğunu benden iyi kimse bilemez.

Karısından nasıl ayrıldığını bilir misin? Anlatayım da dinle. Ama bak, allaşkına kimseye söyleme, aramızda kalsın. Karısından ayrılmak istiyor, ama kadın bitürlü boşanmıyor. Kadına paralar, katlar veriyor, kadın yine de boşanmıyor. Avukatlara dünyanın parasını yedirmiş, boşanamamış. Geldi bana.

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 22

- Bu işi ancak sen yaparsın, aman beni kurtar karımdan... dedi.

Eski namussuzluklarını bildiğim için, yine alçaklık eder, sözünde durmaz diye ben bu kez ağırdan aldım.

-Sen bu işi yap. Şişli'deki apartmanda bir daire emrinde. Hiç kira vermeden istediğin kadar otur.

Benim kendi katım var, ama o günlerde kızımı evlendirecektim, böyle bir daire gerekli bize... Ben hemen işe giriştim.

Monşer, iki aya kalmadan seninkini karısından çatır çatır boşattırdım. Hani o anlatmıştım, bizim hanımın bir hayta oğlan akrabası var diye, işte onu havagazı memuruymuş gibi kadının evine sokturdum. Benim hazırladığım plana göre serseri oğlan daireye girer girmez, anadan doğma soyunmuş. Yatak odasına dalıp yatağa girmiş, orasını darmadağın etmiş. Neye uğradığını şaşırان kadın da feryat ediyormuş.

Biz önce polise ihbarımızı yapmıştık. Polisler tam zamanında gelip evi bastı. Yatağın içinde çırlıçıplak yakaladı bizim serseri oğlanı. Kadını suçüstü yaptılar. Hadi, boşanmasın da görelim bakalım. Seninki, mahkemede ilk duruşmada boşandı. Ama ne dedi, biliyor musun monşer!

- Ben karımı kendi elimle uygunsuz durumda suçüstü yakalattım. Bundan sana ne!..

O ne namussuzdur ooo, o ne alçaktır oo... O ne ahlaksızdır ooo...

O NE NAMUSSUZDUR O

23

İkinci Dünya Savaşının civcivli günleri... Yalnız çok rica ederim, bu söylediklerim aramızda kalsın. O günlerde gemilerle taşıma durdurulmuş. Hükümet gemilere el koymuş. Bu seninkinin elinde bilmem kaç bin ton hurda demir var. Hurda demirleri bir yabancı ülkeye satmış, ama gemi bulup hurdaları taşıtamadı-ğından parasını da alamıyor. Geldi bana. Nasıl yalvarıyor monşer, görsen, vallahi acırsın.

- Ne istersen vereceğim, tek gör şu işimi... diyor. Milyon istesem verecek. Ben yine kendisine bıraktım.

-Sen gemi tahsis ettir, yüzünü al... dedi.

Ankara'ya gittim. Vallahi yirmidört saatte işini yaptırttım. Buna bir gemi ayırdılar. Telgrafla müjdeyi verdim.

Telgrafıma cevap bile vermedi monşer, bir cevap bile... Üstelik, ne dedi bana, biliyor musun?

Tasarlayamazsın monşer.

- Sen daha Ankara'ya gitmeden, demirleri taşıma için gemi izni çıkmıştı... demez mi!

İşte o günden sonra, artık selamı sabahı kestim. Aaaah, ah... O ne namussuzdur ooo... O ne alçaktır ooo...

O ne ahlaksızdır oo... Monşer, onu ben bilirim, ben!..

Ah Biz Eşekler adlı kitaptan

Ali Beyle Bir Konuşma

Ji Bey de kim, diye sormayın. Ali Beyi hepiniz tanırırsınız. Başım belaya girmesin diye adını değiştirdim, onun adını Ali Bey yaptım. Siz ona, kendi adını verin. Çok tanınmış adamdır. Sık sık gazetelerde resmi çıkar. Halk Fırkasında vardı, Serbest Fırkada vardı. Halk Partisinde sayılavdı. Şimdi yine mühim işler başında... Artık Ali Beyi tanıdınız.

Kıymetli fikirlerinden yararlanmak için, geçenlerde ziyaretine gittim.

- Aman bugün, bütün tersliği üzerinde. Konuşma-san daha iyi olur, dediler.

- Niye öyle?.. Tersinden mi kalkmış? -Sen bilirsin... İstersen konuş!

Sayın politikacımanızın odasına girdim. Bir kitaba dalmıştı:

- Ne okuyorsunuz üstat? dedim.

- Demokrasinin canına okuyorum, dedi.

ALİ REYLE BİR KONUŞMA İ

25

Sahiden de tersliği üzerindeydi. Konuşturmak için,

- Demokrat Partiden çekileceğiniz doğru mu? diye sordum.

- Kemal Yahya, ne güzel söylemiş: "Bildiğin yalnız yolda hak gideceksin" -Aman efendim Kemal Yahya değil, Yahya Kemal... Sonra, mısraı da yanlış buyurdunuz. Üstelik bu mısra Tefvik Fikret'indir.

- Haa... Tanıdım Fikret Tefvik değil mi? Sahi, ne yapıyor şimdi o?

- Sizi yanına çağırıyor.

- Teşekkür ederim.

-Maşallah hiç ihtiyarlamıyorsunuz, hafızanız yerinde.

-Elbette... Yuvarlanan pas, taş tutmaz. Işıldayan demir işler.

- Atasözüdür. Yalnız kelimeler yer değiştirmiş.
- Lâ kuvvete lâ ve havle illââ billâh... -Canınızı mı sıktım?
- Yooo...
- Halk Partisinden neden ayrılmıştınız?
- Eski bardaklar çam oldu.
- Atasözlerine çok meraklısınız. Ama neden ters söylediğinizi anlayamıyorum. Doğrusu, "Eski çamlar bardak oldu"dur.
- Hepsi bir, ha Ali Ali, ha Veli Veli.

26

ZÜBÜKİÜĞÜN SONU YOK

- Yanlış buyurdunuz. Ha Ali Veli, ha Veli Ali demek istediniz herhalde. İktisadi gidişimizi nasıl buluyorsunuz?
- Herkes tersine gider, biz gideriz Mersin'e. -İsabet!.. Sizin iktisadi politikanız nedir?
- Her yağurdun bir yiğit yiyişi vardır. -Demokrasi hakkında ne düşünüyorsunuz Ali Bey?

-Yılana düşen denize sarılır.

Ali Beyin, iyice nevre döndüğü belliydi.

-Maliyemiz hakkında beni aydınlatır mısınız?

- İnsan, ayağına göre yorganını uzatmalı.

- Yırtılır, Ali Bey. -Ne?

- Yorgan.

- Arşın orada ise, Halep burada.

- Halk Partisi iktidara geçerse? Lafımı ağzıma tıkadı:

-Aç arpa kendini tavuk ambarında sanır. Kılıç binenin, kuşanan atın.

- Ama öyle diyorlar.

- Geçti eşeğin pazarı, sür Bor'u Niğde'ye.

- Sizin bu kadar parti değiştirmeniz? Yine beni susturdu:

- Ayıyı geçinceye kadar dayıya köprü denir.

-Aman Ali Bey, size bugün ne oldu? Bütün atasözlerinin altını üstüne getirdiniz. Hasan Bey var ya, şey olmuş duyduunuz mu? Ne dersiniz?

ALİ BEYLE BİR KONUŞMA

- Ne diyeyim? Ayının iyisini armut yer.

- Eskisi gibi şiddetli nutuklar vermiyorsunuz. -Ne yaparsın... Yoğurttan sütü yanan ağzını üfleyerek içer.

Ali Beyin yanında biraz daha kalsam benim de tersim dönecekti.

-Çok teşekkür ederim, Ali Bey. Bana müsaade.

- Dur! dedi, sana hazırladığım yeni eseri göstereyim.

-İsmi nedir?

-"Millet, hâkimiyetindir!"

Senelerdir Ali Beyin doğru oturup eğri konuşmaktan, politika hayatında, karaya ak, aka kara demekten sahiden tersi döndüğünü anladım.

- Allahaismarladık Ali Bey, dedim.

- Üsküdar'ı alan atı geçti, dedi, yine bekle, gelirim...

Zavallı Ali Bey... Tanıdınız değil mi Ali Beyi?

27

Bay Düdük adlı kitaptan

Sen Biraz Bekle

^ahçe içindeki 19 numaralı iki katlı eski, ahşap evin alt katındaki kiracı, evdeki eşyalarının çoğunu sattı.

Kenar mahallede gizli kapaklı iş olmaz, herşey duyulur. Hemen bütün mahalleli kelepirci eşya almak için eve doldu. Teldolap, küpler, yayları kopmuş paslı demir divanlar, iskemleler, masa, dolap, sac soba, ayağı kırık aynalı gardirop, hepsi ucuz pahalı demeden satıldı. Ertesi gün de erkenden kapıya bir kamyonet geldi. Geri kalan ufak tefekleri de kamyonete yüklemeye başladılar.

19 numaralı evin karşısındaki 64 numaralı evde Talip Bey oturur. Talip Bey, işine gitmek için evinden çıkınca, yüklenen kamyoneti gördü. Talip Beye karısı, gece, Mürşit Beyin, bigün önce eşyalarını sattığını söylemişti.

Şaşılacak bişey varsa, eşyalar satılırken Mürşit Beyin karısının ve kızlarının hiç üzgün görünmemeleriydi.

Hepsi de gülüyordu.

SEN BİRAZ BEKLE i 29

Talip Bey karısına,

- Ne yapsınlar, dedi, ağlayacak değillerdi ya... Kim-bilir ne kadar üzölmüşlerdir ama, dosta düşmana karşı eksiklerini belli etmemek için güler gibi yapmışlardır.

Karısı,

- Belki de... dedi.

-Acaba Mürşit Beyin başına kötü bir iş mi geldi?

- Kimbilir... Belki başka yere tayin olmuştur. Ama karısı, "Nişantaşı'na taşınıyoruz. Orada bir apartman katı tuttuk. Yeni eşyalar alıp, dayayıp döşeyeceğiz," diyor.

Talip Bey karısına,

- İnanma, dedi. Zavallı Mürşit Beyin başına bir felaket geldi. Memur kısmı hiç Nişantaşı'nda bir kat tutup da, dayayıp döşeyebilir mi? Biz bu evin kirasını zor veriyoruz. Mürşit Beyin asli maaşı da benim gibi elli lira...

Talip Beyle karısı gece yataklarında uyumadan önce böyle konuşmuşlardı. Kapıdan çıkar çıkmaz da kamyonete yüklenen son eşyaları görünce Talip Bey daha çok üzüldü. Eşyaların yüklenmesiyle uğraşan Mürşit Beyin yanına gitti. Selam verdikten sonra,

- Demek bizim mahalleden taşınıyorsunuz Mürşit Bey, dedi.

-Evet... Taşınıyoruz.

- Taşraya mı tayin oldunuz yoksa?

- Yok canım. Nişantaşı'nda bir kat tuttum. Buyurun inşallah... Yeni evimizi pek beğeneceksiniz. Beş oda, büyük bir salon. Geniş, ferah, aydınlık...

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 30

Büyük bir üzüntü duyan Talip Bey, sağ elini sevgiyle komşusunun omzuna koydu, kulağına doğru eğilerek yavaşça,

- Mürşit Bey, ben seni çok severim, dedi, bu kadar yıllık komşuyuz. Biliyorum, dedikodu olacak diye saklıyorsun. Haklısın ama, beni başkalarıyla bir tutma. Bir haksızlığa mı uğradın? Başına bir kaza geldiyse, belki elimizden birşey gelir de yardımına koşarsız. Hep memuruz, Turhallı bir halli...

Mürşit Bey gülüyordu.

-Yahu, artık memur değilim, istifa ettim, dedi.

-Yaa!.. Vah vah! Emekliliğine de şurada birşey kalmamıştı. Pek üzüldüm doğrusu. Peki, şimdi ne iş yapacaksın?

- Zaten iş yapıyorum. Üç dört aydır çalışıyorum.

- Çok iyi! Ne yapıyorsun? -Kahvede oturuyorum. -Anladım... Ne iş yapıyorsun?

- İş işte. Sabahtan akşama kadar kahvelerde oturuyorum.

-Peki iş?

-Allah Allah... Kahvelerde oturuyorum kardeşim. Keyfimden oturmuyorum ya. İş icabı...

-Yaa... Oh oh... Demek kahve işletiyorsun?

-Yok canım. Kahve mahve işlettiğim yok. Nerede bir kahve görürsem girip oturuyorum.

Talip Bey, "Bu adam delirmiş, çıldırmış zavallı..." diye geçirdi içinden.

StN BİRAZ BEKLE İ 31

Yatak denklere, kap kaçak kamyonete yükleniyordu. Mürşit Bey,

- Sen yabancı değilsin, sana anlatayım, dedi. Şimdi ben ticaret yapıyorum. Bu zamanda ticaret kahvelerde oluyor. Ticarethaneleri, yazıhaneleri bırak. Onların modası geçti. Defteri var, vergisi var, muamelesi var, bisürü dert. Şimdi asıl ticaretin büyüğü kahvelerde. Allahıma bin şükür, memurluktaki bir maaşı, şimdi bir günde çıkarıyorum. Hergün üçyüz dörtyüz liranın yolunu buluyorum. Artık bu evde ne diye oturayım? Nişantaşı'nda güzel bir kat buldum. Yeniden eşyalar alıp dayar döşerim, oooh...

Talip Bey,

- Ne ticareti yapıyorsun? diye sordu.

- Ne olursa... İğneden, iplikten tut vapura kadar. Şaşkınlıkla gözlerini açan Talip Bey,

- Alıyor musun, satıyor musun? dedi.

-Yok canım, ne aldığımız var, ne sattığımız. Alan satan yok. Mal yok ki ortada, alasin sataşın. Yalnız biz arayerde para kazanıyoruz. O kadar...

Talip Bey içinden, "Başına bir bela geldi, zavallı oynatmış," diye geçirdi.

Mürşit Bey,

- Bak, ben bu işe nasıl başladım, sana anlatayım, dedi. Bigün hanımın dikiş makinesinin iğnesi kırılmış.

Aramış, taramış, hiçbir yerde makinenin iğnesini bulamamış. Bilirsin, hanım konu komşuya dikiş diker, üç beş kuruş kazanır. Üç beş kuruş dersem,

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 32

benim aldığım maaşa yakın. "Aman bir makine iğnesi bul!" diye tutturdu. Heryeri aradım, yok. Sonra, Allah razı olsun birisi, "Filan yerdeki kahveye git. Dikiş makinesi parçası satanlar o kahvede oturur," dedi. Söylediği kahveye gittim. "Selamünaleyküm, aleykümselem." Kırantadan biri yanıma sokuldu,

- Birşey mi aradınız? dedi.

-Evet... Dikiş makinesine iğne arıyorum, dedim.

- Kaç düzine lazım?

Şak diye düşüp oracıkta bayılacaktım. Ben aylar-danberi bitanecik bulamıyorum, o bana, "Kaç düzine?" diye soruyor. Herzaman lazım. Almışken bir düzine alayım, bulunsun...

-Bir düzine, dedim.

- Seksen lira verin! dedi.

- Aman ne diyorsun? Bunun tanesi altmış kuruş. Düzinesi yediyüzyirmi kuruş yapar.

- Öyleyse oradan gidip alın!

Beni bıraktı, gitti oturdu. Seksen lira, seksen lira... Vereceksin. İki para etmez bir iğne yüzünden ayda iki üçyüz lira dikiş parasından olacağız. Arkasından gittim.

- Affedersin birader, dedim, ben bilememişim. Buyurun seksen lirayı.

Parayı cebine yerleştirdi.

- Siz burada oturup bekleyin, ben getiririm. Malum ya, karaborsa, arkamızda polisler, murakıplar, müfettişler dolaşiyor.

SEN BİRAZ BEK İ. E

O gitti. Ben oturdum bekledim. Akşam oldu, gece oldu. Kahve kapanacak. Ne gelen var, ne giden. Seksen liranın acısı ciğerime çöktü, bir hafta o kahveye devam ettim, adam yok.

Herhalde zavallı, benim yüzümden yakalandı, diye düşündüm. Uzatmayalım, biz iğneyi alamadık. Derken bizim hanımı romatizma yakaladı. Kadın sancıdan, ağrıdan ölüyor. Doktor bir reçete verdi. Ama ilaç hiçbir yerde yok. Koca İstanbul'da aramadık yer komadık. Sonra Allah razı olsun, bir hayır sahibi çıktı karşımıza, "Filan yerdeki kahveye gidin, orada hangi ilacı ararsanız bulursunuz," dedi.

Söylediği kahveye gittim. Daha içeri girmeden biri önümü kesti:

- Bişey mi aradınız? Reçeteyi uzattım:

- Evet, şu ilacı.

- Kaç kutu istersiniz?

- İki tane olsa işimizi görür. -Üçyüz lira verin!

Vermeyip de ne yapacaksın? Karım can derdine düşmüş. Adam, parayı cebine yerleştirdi,

- Siz burada bekleyin, ben şimdi getiririm, dedi. Bekle bekle gelmez. Gidiş o gidiş... Kahveciye sordum.

- Biz ne bilelim beyim, o da sizin gibi gelgeç bir müşteri... dedi.

Gel zaman git zaman, pencerelerden birinin camı kırıldı. Soğuktan donacağız. Cam yok. Aramadık yer

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 34

bırakmadık. Yok. Yine bir hayır sahibi çıktı karşımıza. Filan yerdeki kahvede bulursunuz.

Talip Bey,

-Peki be birader, sen hiç akıllanmaz mısın? dedi, bu kaçıncısı?

- Yahu bu akıl meselesi değil, ihtiyaç meselesi. Biliyorum, herif parayı alıp gidecek ama, ya gitmez de istediğimizi getirirse? Bir ümit, ne yapacaksın? Başka çare var mı? Denize düşmüşsün yılanı sarılacaksın.

- Sen de beraber arkasından git!

- Razı olmuyorlar. Bu iş, karaborsa işi. Adam sana nasıl güvensin! Ya sen sivil polissen, murakıpsan?

- Malı getirince parayı ver.

- Mal kendisinde yok ki... O da gidip başkasından, gizli biyerden alacak. Alt tarafı kazanacağı beş on lira bişey. Beş on lira için adam yakalanmayı, hapsi göze alıyor. Hayat zor birader. Senin anlayacağın, cam için verdiğim para da gitti. Bigün bizim radyo bozuldu, bilmem hangi lambası yanmış. Piyasada lamba yok. Bu kez kimseye danışmadan kendiliğimden bir kahveye gittim. Birisi yanıma sokuldu. O bana sormadan ben ona sordum:

- Bişey mi aradınız?

- Aman, dedi, eroin arıyorum, var mı?

- Kaç kilo lazım? diye sordum. Adam şaşırıldı. Ellerimi öpüyor.

- On gram yeter.

- İkibin lira.

SEN BİRAZ BEKLE İ 35

Parayı verdi.

-Sen burada otur, bekle! Ben getiririm, dedim.

Yürüdüm. Artık ticaretin ilmini aldım, Talip Bey. Hergün öğleye doğru evden çıkıp bir kahveye giriyorum. Beş on dakika geçince birisi geliyor,

- Kahve arıyorum, diyor.

- Kaç yüz kilo lazım? diyorum.

- Bir kilo yeter.

- Yüz lira...

Ertesi gün başka kahveye. Kimisi çivi istiyor, kimisi boya. Dün biri benden iki otomobil lastiği istedi. İki bin sekiz yüz lira istedim.

Talip Bey sordu :

- Peki parayı verenler biyerde seni görürlerse?
- Görsünler. Dikiş iğnesi alacağım diye benden para alan adamı geçende gördüm. Yakasına yapıştım. "Nerede iğneler?" dedim. "Arıyorum beyim, bu zamanda kolay kolay iğne bulunur mu? Altı aydır senin iğnelerin arkasındayım," dedi.
- Polise teslim etseydin...
- Yooo... Bu iş garanti. Hiç tehlikesi yok. Polise nasıl verirsin, ne diyerek şikâyet edeceksin? Ben karaborsadan şu malı alacaktım, diyemezsin ya... Almak da suç, satmak da...
- Kamyonete eşyalar yükletilmişti. Karısı, Mürşit Beyi çağırdı. Karısına,
- Geliyorum! diye bağırdıktan sonra, Talip Beye,
- Ticaret, tatlı iş kardeşim, dedi. Parayı veren malı alamayacağını biliyor. Parayı alan da malı veremeye-

İ ZÜ BÜKLÜĞÜN SONU YOK 36

ceğini biliyor. Ama ne var ki, bir ümit işte... Hani, "belki" yok mu? Belki bulur da biyerden getirir.

Talip Bey,

- Aman bize sac lazım, dam akıyor. Bulabilir misin? dedi.

Mürşit Bey,

- Kaç ton lazım? diye sordu.
- Yok canım, iki oluklu sac olsa işimizi görür.
- Yüzelli lira. -Çok değil mi?
- Ben de başkasından alacağım. Bana kalsa kalsa

ikibuçuk lira kalır.

Talip Bey yüzelli lirayı verdi. Mürşit Bey ona,

- Sen istersen burada bekle, istersen dairede bekle, dedi. Ben kamyonetteki eşyaları yeni eve taşıyayım, sacları getiririm. Haydi allahaismarladık.

-Gülegüle Mürşit Bey.

Bay Düdük adlı kitaptan

Yirmibeş Kuruş

>Ütün yaşamında bikez kendisine bir emek karşılığı olmadan, para verilmek istenmişti. Bu para, bağış mıydı, rüşvet miydi, armağan mıydı, yoksa yine de bir küçücük emeğin karşılığı mıydı, belli değildi.

Olay, bundan otuzbeş yıl önce şöyle geçmişti: O zaman yirmibir yaşında okuryazar olmayan, konuşma sözlüğü pek yoksul, irikıyım bir delikanlıydı. Görevli bulunduğu yere, elli yaşlarında, saçları ağarmış, gözlüklü, iyi giyimli, yüz çizgileri ince, ellerinin yumuşaklığı bakınca belli olan bir adam getirmişlerdi. Nöbetçi olarak bu adamın başında beklemekle görevliydi. Adam ona para vererek bir paket cıgara aldırmişti. Cıgarayı getirdi.

Adam da, yirmibeş kuruş uzattı, ona vermek istedi.

O, birden elini havaya kaldırarak,

- Rüşvet yok! dedi.

İ ZÜBÜK.ÜĞÜN SONU YOK 38

Kaşlarını çatmış, suratını asmıştı:

- Rüşvet yok! Burada hiçkimseye para vermeyeceksin, anladın mı?..

Rüşvet üzerine kısır sözlüğünün yettiğince epiy söylendi. Gözlüklü adamın yüzü kıpkırmızı oldu. Yirmibeş kuruşu tutan eli bisüre boşlukta kaldı, sonra utanarak parayı cebine koydu.

Delikanlı bir saat sonra arkadaşlarının arasındaydı. Onlara anlatıyordu:

- Herif ikibuçuk lira rüşvet vermeye kalkmaz mı? Elini ittim. Kendine gel, dedim. Biz rüşvet almayız dedim!

Bütün gün, bütün hafta bunu anlattı:

- İkibuçuk lirayı uzatınca beynim attı. "Sok onu cebine!" dedim.

-İkibuçuk lira arkadaş... Az para değil. Vallaha almadım!

İki yıl sonra evindeydi. Babasına anlatıyordu:

- Bize ne rüşvetler vermeye kalktılar. Tövbe almadım. Herifin biri yirmibeş lirayı uzattı... "Ben senin bildiğin adamlardan değilim!" dedim, ittim elini...

Üç dört yıl sonra kahvede arkadaşlarına söz arasında anlatırken olay, şu biçime girmişti:

- Bize ne rüşvetler vermek istediler. Şükür, harama el uzatmadım. Herifin biri, ikiyüzelli lirayı bir çırpıda saydı önüme. Dönüp bakmadım bile... Ne demek?..

Beş on yıl sonra evine gelen konuklara şöyle anlatıyordu:

YİRMİBEŞ KURUŞ İ 39

-Yoksulluk ayıp değil, yeter ki insanda namus olsun. Bana bir tarihte adamın biri ikibinbeşyüz lira rüşvet vermek istedi. Paraları saydı, saydı, cebime soktu. Koca tomarı olduğu gibi çıkarıp suratına çarptım. İkibinbeşyüz lira efendi, bir düşün... Yemekle, saçmakla bitmez. Velakin tenezzül etmedim.

Onbeş, yirmi yıl sonra, kış geceleri oğullarına sık sık gençlik anılarını anlatırdı:

- Siz, babanızın fakirliğine ne bakıyorsunuz, gönlü zengin... Her işin başı doğruluk. Allah doğruluktan ayırmasın... Bir tarihte herifin biri yirmibeşbin lira, evet tastamam yirmibeşbin lira rüşvet sürdü önüme. Avuçladığım gibi paraları suratına çarptım. Yirmibeşbin lira bu... Köyü değil, kasabayı satın al! Adamın yedi göbek soyuna sopuna yeter... Almadım!

Yirmibeş, otuz yıl sonra, kahvede, yolda, akrabalarına, arkadaşlarına, tanıdıklarına sık sık şöyle anlatıyordu:

- Herif, ikiyüzellibin lirayı saydı, dağ gibi parayı yığdı. Allah seni inandırсын, dönüp bakmadım... Biz ne rüşvetler görmüşüz. Ama, Allaha şükür parmağımızın ucunu değdirmedik!..

Yün çorabının yırtığından çıkan topuğunu ovuşturarak, gözlerini süzer,

- Bu yaşa geldim, rüşvete el sürmedim... derdi. İkiyüzellibin lira bu... Laf değil, ikiyüzellibin!

Rakam hayali bile ikiyüzellibinin üstüne çıkmadığı için, orada kaldı. Yıllarca anlata anlata kendisinin

40

ZÜBÜKLÜĞÜ SONU YOK

bile inandığı, hatta verilen bu büyük rüşveti almadığı için, içinden gizli bir pişmanlık da duyduğu bu olayı anlatırken, göğsü gerilir, sesi titrerdi:

- İkiyüzellibin lira bu efendi, ikiyüzellibin!..

Bir Koltuk Nasıl Devrilir adlı kitaptan

İnsanın Sosyalist Olacağı Geliyor

MART 195.

Saat onbirde uyandım. Dün gece arkadaşlarla çok içmişiz. İçim yanıyordu. Elimi komodine attım, yine meyve suyu yok. Bu sersem hizmetçi kariya, komodinin üstüne her gece bir sürahi buzlu meyve suyu koymasını kaçıtır söylüyorum. Zile basıp çağırdım. Geldi. İki bardak elma suyu içtim. Karımın nerde olduğunu sordum.

"Arabaya binip gitti, ama nereye gittiğini söylemedi," dedi. Banyo yaptım. Kahvaltı ederken gazetelere şöyle bir göz gezdirdim. O herifin yazısını okuyunca yine kan beynime sıçradı. Bu solcular büsbütün gemi aزیya aldılar, işi iyice azıttılar. Vatandaş vatandaş düşürmek istiyorlar.

Umumi vekilim olacak budala telefon etti. Handaki bazı kiracılardan kiralanan zamanında toplama-mıyormuş, ne yapsınmış... Ulan, ben sana ne diye topladığın kiralardan yüzde üç veriyorum? Bunları

1 ZÜBÜKLÜĞÜ SONU YOK 42

da mı ben düşüneceğim artık?... Üç avukat ne güne duruyor? Versinler icraya, söke söke, hacizle alsınlar kiralaları. Sonra kiracıları atsınlar kapı dışarı... Böyle ufak tefek işler için beni bir daha rahatsız etmemesini söyledim.

Nurperi'ye telefon ettim: "Akşamdanberi nasılsın şekerim?" Bu karı, sebebi mevtim olacak. Hiçbirisine böyle tutulmamıştım. Bu gece birlikte olamayacak-mışız. Kocasını yabancımız mı sanki, o da oluversin. Razi oldu ama, karımı yanımda istemiyor, kıskanıyor. Nurperilerde bu gece poker partisi varmış, sabahları yine... Sonra yazıhaneye telefon edip, biraz da işlerle ilgilendim. Herşey yolundaymış. Bankalar akreditifi çıkarmışlar. Öğle yemeğini yabancı bir firmanın mümessiliyle yiyeceğim için hazırlanmalıyım. Büyük işler yapmak ihtimalimiz var. Akşamüzeri de kulübe uğrar, oradan Nurperilere giderim.

16 NİSAN 195.

Yine turşu gibiyim. Onbirde uyandım ama, saat bire kadar yataktan çıkamadım. Kahvaltıyı yatakta yaptım. Gazeteleri de yatakta karıştırdım. Şu namussuzun yazılarını okumayayım, diyorum, nedense kendimi tutamıyor, bakalım bugün ne haltlar karıştırmış diye okuyorum. Yine "Emekçiler" diye başlamış.

İNSANIN SOSYALİST OLACAĞI GELİYOR

Emekçiler sömürülüyormuş. Yeni yeni iş alanları açıp, bunlara iş vermek, karınlarını doyurmak, sömürmek mi oluyor yani? İyilik de yaramıyor. Solcuların maksatları belli, memleketteki huzuru bozmak istiyorlar. Sinirden, gazeteyi buruşturup attım.

Karım yine yok. Berbere gidiyorum, demiş ama hâlâ gelmedi. Bir haftadır yüzünü gördüğüm yok, bayağı özledim. Karımdan çok memnunum. Hiç kıskançlık kavgaları çıkarmıyor. O da benden memnun olmalı, niçin olmasın!.. Bir dediğini iki etmiyorum. Şu Nurperi'den sıkıldım artık. Gazetelerin dedikodu sütunlarında adı sık sık çıkınca, sözde kocasıyla arası açılmış. Öff, sıktı bu karı... Ne olursa olsun, yine insanın kendi karısından iyisi yok. Karım her zaman kahrımı çeker. Geçen gün otomobilini değiştirmek istediğini söyledi. Ben de bir gece önce Nurperilerin evindeki kumarda büyük para kaybetmişim. İşte o sıkıntıyla, "Olmaz, daha bir yıl bile olmadı arabayı alalı," dedim. Gönlünü alayım karımın; beğendiği bir modeli seçsin de getirsinler arabayı.

24 MAYIS 195.

Şu kadın milletinde hiç akıl yok. Karım, bir yazlık ev alalım diye tutturdu. Yazlık ev alınca, ben mecbur muyum her yaz aynı evde oturmaya? Her yaz, gönlümün çektiği başka biyerde otururum, bir yaz Ada'ya, bir yaz Boğaziçi'ne, bir yaz Erenköy'e... Din-
43

T ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 44

İletemedim karıma. Suadiye'de büyük bahçeli bir yalı beğenmiş. Zevkimize göre yeniden bir yazlık yaptırılmalı, dedim, sabredemedi. Bugün satın aldığı yazlığın tapu işi için gitti.

Bu sabah erkenden kalktım, uyandığımda saat dokuzbuçuktu. Saat ona kadar yatakta gazeteleri karıştırdım. Devlet fabrikaları zarar ediyormuş. Eder tabii... Niçin özel teşebbüse devretmiyorlar? Devletin işi fabrika işletmek, ticaret yapmak mı? Devletse devletliğini bilsin. Devretsin fabrikaları bize.

O alçak yine gazeteye zehirlerini kusmuş. Zavallı halkı zehirliyor, durmadan kışkırtıyor. Hem memleketin ekmeğini yiyorlar, hem nankörlük ediyorlar. Beğenmiyorlarsa defolup gitsinler burdan... Onları zorla tutan mı var!

Bizim yeni sekreter kız, bir içim su... Bitiyorum kıza. Adını daha dün öğrendim. Yıldız'mış. Teklifimi ustalıkla reddetti. Beni epiy uğraştıracağına benziyor. Kadının kolay kolay baş eğmeyenine biterim. Büroda işim yok ama, bugün onun için gideceğim. Bir deneme daha yapacağım... Hazırlanayım da gideyim.

2 HAZİRAN 196.

Olaylar çok can sıkıcı. Gazetelerde grev haberlerinden geçilmiyor. Grevler memleketin ekonomisini baltalıyor. Hep bu sosyalistlerin yüzünden... Memleketin birlik ve beraberliğini bozdular, milleti birbi-

İNSANIN SOSYALİST OLACAĞI GELİYOR

rine düşman yaptılar. O namussuz, gazetesinde yine verip veristirmiş.

Bütün bu can sıkıcı günlerde Yıldız da olmasa, deli olacağım... Onun yanında dertlerimi unutuyorum. Bugün ona bir apartman dairesi tutacağım.

22 HAZİRAN 196.

Avrupa gezisinden dün döndüm. İnsan yurtdışı gezisine karısıyla çıkmayacak, hiç tadı olmuyor. Acele dönmem için telgrafi alınca, karımı bırakıp geldim. Karım İtalya'ya geçecek, deniz kıyısında turistik bir otelde bir ay dinlenecek. Ben de Yıldız'la baş başa kalırım.

Gazeteler, ithalat yolsuzluğu haberini verince, ortaklar acele dönmem için telgraf çekmişler. Sözde yaptığımız yolsuzluk yirmi milyon lirayı geçiyormuş.

Çok söyledim ama, gerekli tedbiri almadılar. Solcuların kökünü kazımadıkça bu memlekette rahat, huzur yoktur. İşte şimdi de bir bardak suda fırtına koparıyorlar.

Az önce, Nurperi'nin kocası telefon etti, evlerine gitmiyorum diye Nurperi bana güceniyormuş. Ben kendi kendime düşmüştüm, Nurperi filan görmüyor gözüm. Bu akşam Ankara'ya uçacağım. Yıldız'ı alacağım yanıma, onsuz yapamıyorum.

45

46

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

28 HAZİRAN 196.

Böyle namussuzluk olur mu? Şirketin yüzde elli-bir hissesini elinde tutan, hem de kurucu ortak, hiç haberimiz olmadan, bütün hisselerini satmış, yalnız yüzde bir hissesi kalmış. İşlerin kötüye gittiğini anlayınca paçasını kurtarmak için bize söylemeden yaptı bunu...

İthalat yolsuzluğu dedikleri işten mahkemeye ve-rilecekmişiz. Bankalar da krediyi kesti...

Düşünüyorum da, yine en iyisi devletçilik... Şimdi bizde, iyi bir devletçilik olsaydı, devlet bizi bu durumdan kurtarabilirdi. Elimizdeki malları satın alsa yeter...

3 TEMMUZ 196.

Benden atik davranıp ortaklardan biri iflasını ilan etti, tabii hileli iflas... Böylece borçlarından kurtuldu sayılır, ama zararı bana dokundu, bütün alacaklılarım tedbir almaya başladılar.

11 TEMMUZ 196.

Bütün gayrimenkullerimi, bugün karımın üstüne yapacağım. Başka çare yok, yoksa hepsi elimden gidecek. Dünya kadar da para yedirdiğim halde, işleri yoluna sokamadım.

İNSANIN SOSYALİST OLACAĞI GELİYOR i

47

21 TEMMUZ 196.

Avukatım, karımı boşamamı söyledi. Karıkoca arasında mal ortaklığı olduğundan, alacaklılar karıma dönebilirlermiş, hem de muvazaa olduğunu, ispat ederlermiş. Karımı boşamak zorundayım. Karıma söyledim, çok üzüldü, ağladı. Bunun maliyeye karşı bir tedbir olduğunu, malları ve paraları kurtarmak için mecbur olduğumu anlattım. Sanki nikâh nedir ki... Yine bir evde birlikte yaşayacağız. İşleri yoluna koyduktan sonra yeniden nikahlanırsınız.

Memleket uçuruma gidiyor, hâlâ görmüyorlar mı? Solcuları temizlemekten başka çare yoktur.

8 AĞUSTOS 196.

İşte bir bu eksikti... Müfettişler, hesap uzmanları geldi, maliye defterlerini incelediler. Vergi kaçırmışız. Belalar üst üste geliyor.

Zamanında akıl edip yurtdışına para kaçırabilseydim, şimdi basar giderdim. İntihar etmeyi düşündüm ama yapamadım... Bir arkadaşım, bu gibi durumların kendi başına birkaç kez geldiğini, bunların hayatta başarı için staj olduğunu söyleyerek beni avuttu.

26 AĞUSTOS 196.

Artık herşey bitti benim için. Avukatım bile ithalat yolsuzluğu davası için ikiyüzbin lira istedi. Parayı

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 48

kendisi için istemiyormuş, avanta olarak şuna buna verecekmış, örtbas etmek için... Biliyor bende para olmadığını. Kendisinin vermesini rica ettim, sonra öderim, dedim. Param yok, diye yemin etti. Yalancı namussuz! Üç avukatım, yalnız benden yılda yarım milyon lira para alırdı. Öbür iki avukatım hiç yanıma uğramıyor. Karımdan, yani boşadığım karımdan istedim. O da vermedi. Onun adına geçirttiğim bankadaki paraları sordum, çiftlik aldığını söyledi. "Apartmandan bir daire satıp bu parayı verelim, yoksa tutuklanmam ihtimali var," dedim. "Olmaz" dedi. Peki, bütün bu mallar, paralar benim değil mi?

Yağmur gibi protestolar yağıyor. Onbin lira için bile protesto oldum.

Eskiden çok yardım ettiğim birkaç arkadaşla gittim, hiçbirinden fayda yok...

30 EKİM 196.

Kısa bisüre cezaevinde tutuklu kaldıktan sonra, nakdi kefaletle tahliye edildim. Eskiden birisine borç vermişim, tahliyem için parayı ondan aldım. Yüz-bin lira alacağıma karşılık, kırkbin lira veririm, dedi. Ben de cezaevinden çıkmak için razı oldum. Bu kısa tutukluluğum bana çok şey öğretti.

Evime gitmedim bile... Çünkü karım, cezaevinde beni hiç ziyarete gelmedi, yardım da etmedi. Üstelik yakında evlenecekmiş de... Bütün malımın, mülkümün üstüne oturdu, beni mahvetti.

İNSANIN SOSYALİST OLACAĞI GELİYOR İ

49

Otelde kalıyorum. Alacağım olanlardan on para alamıyorum. Ondan bundan küçük borçlar alarak yaşamak zor.

Sevmediğim halde, yine o herfin yazdığı gazeteyi okumadan yapamıyorum. Bugünkü yazısı fena değil...

4 KASIM 196.

Erkenden kalkıp, sokağa fırladım. Alacaklılar kaldığım oteli öğrenmişler, onun için çok erken sokaklara düşüyorum. Otel parası bile yok...

Öğleye doğru yemek ısmarlar diye eski bir arkadaşıma gittim. Öğle yemeğini birlikte yedik. Kendisi "ortanın solu"nu açıkladı. Doğrusu aklım yattı. Sol sözü iyi değil ama, olsun, ortanın solundan başka çare yok... Bu memleketi ancak ortanın solu kurtarabilir.

11 ARALIK 196.

Saatimi sattım dün, otel parasını ödedim. Bu sabah Tophanede çok kötü bir otele yerleştim. Bir odada üç kişi kalacağız. Kaç gündür, kimseye göstermeden peynir ekmek yiyorum, rıhtımda balık ızgarası yiyorum.

Memleket sefalet içinde. Herkes işsiz, iş yok, para yok... Hayır, bu memleketi ortanın solu da kurtaramaz.

Ben sosyalizme inanıyorum, ama bize göre bir sosyalizm... Ben, yüzde altmış sosyalistim...

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 50

İş aramaya karar verdim. Eski arkadaşlara gidemiyorum, çoğuna borçluyum.

2 OCAK 196.

Yılbaşını pis bir otel odasında geçirdim. Kendi kendime kaldım, ağladım. Geceyarısından sonra sokağa çıktım, sabaha kadar dolaştım. Nasıl su gibi para harcıyorlar! İnsanın, bunları görünce sosyalist olacağı geliyor. Bu yoksul insanları hiç mi görmüyorlar... İnsan, o lüks arabalara kurulup bu yoksullar arasından geçmeye utanır be... Yüzde altmış, yüzde seksen sosyalistlikle düzeltilmez bu işler. Herşey çığırından çıkmış. Sosyalistim be... Ne olmuş yani?

7 ŞUBAT 196.

İki gündür açım. Bu sabah simitçinin tablasından bir simit aşırdım. Sonra, tütüncü dükkânında asılı gazetelere baktım. Bitek o yazar doğruyu yazıyor. Gazete alacak para olmadığı için asılı gazeteyi açıp hergün onun yazısını okuyorum. Ne doğru yazıyor, ne namuslu adam. Evet, evet... İhtilal! Yok mu ihtilal yapacak birisi... Bizi bu yoksulluktan başka hiçbirşey kurtaramaz.

İnsanın sosyalist olacağı geliyor İ

51

4 MAYIS 196.

En sonunda bir iş bulabildim. Onbeş gündür çalışıyorum. Ankara'ya gitmiştim. Bir arkadaş duymuş başıma gelenleri. Kendisi bakanlıkta nüfuzlu olduğundan işini yaptığı bir ithalatçının yanına koydu beni. Bu işleri iyi bildiğimden adamın işine yarıyorum. Oldukça iyi para alıyorum. Ankara'da bir ev tuttum. Büroda gazeteleri okurken yine sinirlendim. O alçak, yine sınıf kavgası yaratmak, milli birliğimizi bozmak istiyor. Bunlar sosyalist kisvesi altında düşman emeline hizmet ediyorlar.

16 HAZİRAN 196.

İş gereği ayda beş on gün İstanbul'da kalmam gerekiyor. Otelde rahat edemediğimden, dört odalı bir daire satın almak zorunda kaldım. Bir de küçük araba aldım bugün... Öğleye doğru sokaklar ana baba günüydü. Ne var, diye sordum. Mitingmiş, gençlikle işçiler birleşmiş, miting yapıyorlarmış. Hep bu solcuların başının altından çıkıyor bunlar. Zavallı gençliği de kandırıyorlar.

20 TEMMUZ 196.

En sonunda kendi başıma bir firma kurdum, ithalata başladım. Allaha çok şükür. Daha geniş bir daire
i ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 52

satın alıp İstanbul'a yerleştim. Dün gece, eski karımın kocası, benimle ortak bazı işler çevirmek istedi. Olur, dedim. Onlara, hiç unutamayacakları esaslı bir kazık atmak boynumun borcudur.

4 AĞUSTOS 196.

Saat onbirde uyandım. Dün gece arkadaşlarla çok içmişiz. İçim yanıyordu. Elimi komodine attım, yine meyve suyu yok... Hizmetçiye çağırdım, iki bardak buzlu elma suyu içtim. Karımın nerede olduğunu sordum. Arabaya binip gitmiş, ama nereye gittiğini söylememiş. Eski karımın meteliği yoktu. Bu zengin... Güzel değilmiş, olmasın varsın...

Banyo yaptım. Kahvaltı ederken gazetelere şöyle bir göz gezdirdim. O herifin yazısını okuyunca kan beynime sıçradı. Bu solcular yine gemi azağa aldılar. Vatandaş vatandaşla düşürmek istiyorlar.

Umumi vekilim telefon etti. Bir iş hanı, çok kelepir fiyata satılıkmış. Fiyatı biraz daha indirmeye çalışmasını söyledim, alacağım hanı.

Birsen'e telefon ettim. Bitiyorum bu kariya, öldürecek beni... Hiçbirisine böyle tutulmamıştım.

Öğle yemeğini yabancı bir firmanın mümessiliyle birlikte yiyeceğiz. Onun için hazırlanıp çıkmalıyım evden...

Tam o sırada Solculukla Savaş Derneğinden biri geldi. Her ay bu derneğe yaptığım yardımı istedi. Bu vatan haini sokular, memleketi felakete solculukla

İNSANIN SOSYALİST OLACAĞI GELİYOR

sürüklüyorlar. Solculukla Savaş Derneğine onbin lira vermeleri için benim müdüre telefon ettim. Resmen verip de deftere yazacaklar ki, vergiden düşelim.

53

Biz Adam Olmayız adlı kitaptan

Derin Saygılarımı Sunarım

.ataktan geç kalkmıştım. Güzel, temiz bir otelin tadını çıkarıyordum. İlk tıraş oldum, sonra banyoya girdim.

Telefon çaldı. Üstümden sular sızarak yatağın başındaki telefona gittim. Telefon eden otel kâtabi,

- Bir bey sizinle görüşmek istiyor efendim, dedi. Çıplak ve ıslak olduğum için derim ürperdi. Islak tavuk gibi silkinip, sordum:

-Kimmiş?

Anladığıma göre, otel kâtabi de, benimle görüşmek isteyen kim olduğunu sordu, sonra bana,

- Hayranlarınızdanmış efendim. Sizinle telefonda görüşmek istiyor...

Herhangibirisi olsa, ya reddeder ya atlatırdım. Ama "hayranlarımdan" olunca durum değişiyordu. Sırtımdan baldırlarıma doğru bir titreme geçirdim. Bu titremeyle saçlarımdan sıçrayan su damlacıkları yine üstüme çiseledi.

DIİRİN SAYGILARIMI SUNARIM T

55

-Verin telefonu, görüşelim. Telefonda hayranımın sesini duydum:

- Hasan Beyefendi, zatiâliniz misiniz efendim? Üüüü... Bir titreme daha geçirdim, ama bu kez soğuktan değil, şişinip kasılmaktan...

"Zatiâliniz"li konuşmaları hiç sevmem. Çünkü karşımızdaki bize ikidebir "zatiâliniz" dedikçe, biz de ona, ister istemez "bendeniz" demek zorunda kalırız.

-Evet, bendenizim efendim...

Kendi sesim bana bile yabancı geliyor.

- Hasan Beyefendi, teşrifinizi duymaz hemen koşup geldim. Bendeniz hayranlarınızdan...

Öyle üşüdüm ki dişlerim birbirine çarpıyor. Bir de üst üste hapsirmeye başlamaz mıyım! -Estağfurullah efendim... Hapşuu!.. Telefonun ağızlığını havluyla sildim.

- Zatiâlinizi rahatsız etmiyorum ya... -Ha... ha... hapşuuu... Hayır, ne münasebet...

- Allaşkına... Yoksa uyandırdım mı sizi? Uyumuyordunuz ya?

-Uyu... hapşuuu... Uyumuyordum...

-Ah affedersiniz, sizi uyandırdım.

-Hayır efendim, uyumuyordum... Hapşuuu...

- Siz beni tanımazsınız ama, biz sizi çok iyi tanıyoruz.

- Teşekkür ederim.

Kolumda, bacağımda, göğsümde tüy dipleri pürtük pürtük kabarmış.

56

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

-Ha ha... hapşuuu...

- Lütfederseniz yemeği birlikte yiyelim. Arkadaşlar da sizi bekliyorlar. Şeref verirsiniz.

-Estağfurullah...

- Lütfedersiniz. -Mahcup ediyorsunuz.

- Bizim için bahtiyarlık olur efendim.

- Allah ömürler versin efendim.

Hayatımda hiç böyle saray dalkavukluğu yapma-mışımdır. Tek adamın konuşması bitsin diye ona da katlandım.

Adam, hayranlarımdan olduğundan "Yıkanıyordum, sonra konuşalım" diyemezdim. "Kısa kesin" de diyemezdim, telefonu da kapatamazdım. Onun için işte böyle tiril tiril titredim.

Hayranım beni otelin salonunda bekleyecekti. Kurulanıp giyindim, aşağı indim.

Salonda ayrı ayrı oturan üç beş kişi vardı ama acaba hayranım hangisi? Herhalde şu şık giyimli adamdır, belki şu iriyarı olanı...

Resepsiyondaki görevliye sordum:

- Beni arayan kim? -Gazete okuyan bey...

İyice kırtıpıl, süklüm püklüm biri... Yanına gittim!

Beni yukarıdan aşağıya küçümseyerek süzdü. Anlaşılan onun da beni gözü tutmamıştı. Telefonda çok saygılı konuşmasından pişman bir hali vardı. Ama

DERİN SAYGILARIMI SUNARIM

57

bikez konuşmaya saygılı başladığı için birden geri dönemiyordu. Ayağa kalktı:

-Ah efendim, ah beyefendiciğim... Bilmeniz, bizi nasıl bahtiyar ettiniz. Çoktanberidir yolunuzu bekliyorduk.

Buyurunuz gidelim efendim.

Beni öne geçirdi. Kapılardan geçerken, bana kolaylık olsun diye kolumu okşar, sırtımı sıvazlar gibi oluyor, sonra bu davranışı saygıya aykırı olmasın diye vazgeçiyor. Otelden çıktık.

- Arkadaşlar Şehir Kulübünde. Oraya gidelim emrederseniz.

-Estağfurullah...

-İsterseniz başka yere... Nasıl emredersiniz?

-Zatîâliniz bilirsiniz efendim.

-Arzuza kalmış efendim.

Adam aşırı saygılı konuşmasıyla beni de Hacivat-laştırdı. Soluma geçti, hem de biraz geriden yürüyor. Neyse Şehir Kulübü uzakta değilmiş. Kulübün lokanta salonuna geçtik. Oturacağım sandalyeyi altıma sürdüm. Listeyi bana verdi:

- Ne alırsınız içkilerden efendim?

- Teşekkür ederim, gündüz içmem.

Yemeye başladık. Adamın aşırı saygısından öyle utaniyorum ki, dayak mı yiyorum, yemek mi, anladığım yok. Yanımızdan geçen birinin kolundan tuttu, beni göstererek,

-Bak, ne sürpriz!., dedi, şimdi beyefendinin kim olduğunu söylesem şaşarsın... Hasan Bey...

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 58

Öbür adam,

-Tanımaz mıyım hiç efendim, tanımaz mıyım... Maşallah, maşallah... diyerek, sandalyeyi çekip yanıma oturdu. Yani, sıkıntı birken iki oldu. "Zatîâli-niz", "Bendeniz", "Estağfurullah", "Malumuâliniz...", "Beyefendiciğim...", "Arz ettiğim gibi..."

Öyle bunaldım, sıkıntıdan patlayacağım.

- O yazıları nasıl da yazıyorsunuz beyefendi, hayret valla...

Pohpohlamaları hoşuma gitmiyor değil, gidiyor gitmesine, ama yine de sıkıldım. Suratımda bir utangaç gülümseme. Bu kez ikisi birden tutturdu:

- Onlar yazılır şeyler değil efendim... Bir şaheser herbiri... O yazıları nasıl yazıyorsunuz?

- Basbayağı yazıyorum işte...

-Ne veludiyet efendim... Maşallah... O kadar çok nasıl yazılır? Bunun sırrı nedir beyefendi?

Onun sırrını bilsem de söylemem; söylersem, sanki onlar da hemen yazmaya başlayacaklar.

- Efendim, bunun sırrı sıkıntı... Bizim ev kalabalık... Geçim de zor. Ben de durmadan yazmak zorunda kalıyorum.

- Hih hih hih... Keh keh keh... Hiç zorla yazılmış yazıya benziyor mu onlar?

Öbürü de gülüyor:

- Öyleyse Allah sizi hiç sıkıntıdan kurtarmasın... Hah hah hah...

DHRİN SAYGILARIMI SUNARIM

-Allah sıkıntınızı daha da artırsın Hasan Beyefendi...

Bikaç kişi daha geldi soframıza. Sofra kalabalık-laştıkça benimle ilk tanışan da rahatlamaya başladı.

- Ben, dedi, resmiyetten hiç hoşlanmam... Müsaade ederseniz resmiyeti kaldıralım aradan...

Hay Allah razı olsun...

- Tabii, dedim, resmiyetin ne gereği var...

Ondan sonra, Hasan Bey yerine, bana Hasan demeye başladılar. Ama adımlı ezberleyeceklermiş gibi, ikidebir Hasan, Hasan diyorlar...

-Hasan...

- Efendim?

- Hani senin bir yazın vardı... Ne yazıydı be! Hani olursa bu kadar olur...

Konuşma ilerledikçe daha da açıldılar. -Hasancığım...

- Efendim?

-O yazıları nasıl yazıyorsun be... Bir daha anlat allahşına...

-Valla bilmem ki... Yazıyorum işte. Bizim işimiz bu...

Gelenler arttı. Masamıza bir masa daha eklediler.

-Hasan yahu...

- Efendim?

-O demin anlattığını bir daha anlatsana n'olur. Bu arkadaşlar da duysun.

59

60

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

Beni buraya getiren, öbürlerine göre onunla samimiyetimiz beş on dakika daha eski olduğundan, yeni gelenlere benim reklamımı yapıyor:

- Bu Hasan var ya, bu Hasan... Siz onun böyle mıymıntı görünüşüne bakmayın... Tanımayan biri, adam yerine bile koymaz. Ama çok iyi yazardır yani...

Bana döndü: -Hasan be!

- Efendim?

- Hani sen, inceleme için bir yazı yazmıştın, hatırladın mı?

-Evet...

-Ulan Hasan, ne yazıydı o be... Vay anasını... İçlerinden birisi tarta tarta, sarsa sarsa, sözde enseme okşadıktan sonra,

-Yazar maşallah yazar... dedi.

- Ulan Hasan.

- Efendim?

- Ulan, o kadar yazıyı ne zaman yazıyorsun be... Yuf! Vay anasını...

Benim yerime, oradan başka biri cevap verdi:

-Yazar namussuz yazar...

Bozuldum ama, hepsi de hayranlarım olduğu için sesimi de çıkaramıyorum.

Biri sırtarak yanağımlı makasladı:

-Zehir gibi yazıyor hergele...

Dalga mı geçiyorlar, ciddi mi konuşuyorlar, onu da anlayamıyorum. Anlasam, sanki ne yapacağım? Hiç...

Bikez makas ateşine almışlar.

DERİN SAYGILARIMI SUNARIM

Artık adımlı bile söylemez oldular. "Ulan", "Hey!", "Bana bak!", "Hişt!" diye sesleniyorlar.

- Ulan!

Artık iyice kafam kızdı. "Efendim?" diyemedim. -Ne var be! diye bağırdım.

- Sen o yazıları... -Ne olmuş?

- Yazar valla... Namussuzun geçenlerde bir yazısı vardı...

Şöyle biraz ciddileşeyim de kendilerine gelsinler diye düşündüm. Suratımı asıp kaşlarımı çattım, ama pozumu almaya kalmadan, biri enseme bir tokat patlatıp,

-Hayt aslan beee!.. diye bağırdı.

Yanımdaki de boş böğrüne bir dirsek atıp,

-Ulan alçak, döktürüyorsun be! dedi.

Yemek çoktan bitmişti. Birden ayağa kalkıp, olabildiğim en büyük ciddiliğimle,

-Müsaade ederseniz... dedim.

Koluma, elime, eteğime yapıştılar.

- Yooo... Kırk yılda bir elimize geçirmişiz, seni bırakır mıyız ulan...

Biri yanağımdan makas aldı, biri suratımı okşadı, biri enseme vurdu, biri sırtımı sıvazladı...

-Bırakın yahu, gideceğim! diye bağırdım.

-Bizi burda bırakıp gidersen dünyanın en alçak adamısın!

61

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 62

Oturdum. Durmadan yazılarımı övüyorlar ama ne övme... Türk Ceza Kanununda "Madde-i mahsus tasrihi ile hakaret" dedikleri, işte bunların övgüleri!..

Sululukları koyulaştıkça, beni buraya getiren, öbürlerine,

-Yani o kadar da şişirmeyin ulan, dedi, yazıyor da ne yazıyor be...

Başka biri,

- Doğru, dedi, o kadar da büyütmeylim, dünyada herkesin bir işi var, onunki de yazmak...

- O kadarını babam bile yazar...

- Yoksa vaktim yok... Boş vaktim olsa... -O da bizim işimizi yapabilir mi bakalım... Sol boşluğuma bir dirsek atıp,

-Hişt, bişey söylesene be... Öyle değil mi ulan? dedi.

Artık sabrım taşmıştı. İçimden "Ya Allah!" deyip, yaradana sığınarak solumdakinin suratı budur diye bir şamar çıkardım, sağım dakinin de ensesi budur diyerek bir şaplak indirdim, eh görseydiniz, siz de beğenirdiniz.

- Tabii siz de yazarsınız ulan hergeleler! diye bağırdım.

Hep birden kahkahayı bastılar. Biri,

- Yok yahu, dedi, nerden yazacağım... Bizimkisi laf işte!

Başka biri,

- Yahu, ben mektup bile yazamıyorum... dedi.

DERİN SAYGILARIMI SUNARIM İ

63

İki saati aşkın, biz o masada işte böyle şakalaştık sözde. Sonra hep birlikte kalktık, beni otelime getirip bıraktılar.

Gece ateşim 39,5'a yükseldi. Gündüz, banyodan çıplak çıkınca üşütmüştüm.

Ertesi sabah, hastalandığımı öğrenince, hepsi de odama geldi, çevremde pervane kesildiler. Kimi hekim getirdi, kimi eczaneye koşup ilaç aldı.

İki gün sonra beni uğurlamaya, bineceğim otobüse gelmişlerdi. Elllerinde birer hediye paketi vardı. Benimle yine, Hasan Beyefendi, diye konuşuyorlardı. Çok saygılı davranıyorlardı. Otobüs kalkarken lokantada en çok sululuk yapan,

- Hasan Beyefendi, bizleri gönülden çıkarmayınız... dedi.

Şimdi onların hepsiyle mektuplaşıyorum. "Pek Sayın" yada "Sayın Üstat," diye başlayan mektupları "Derin saygılarımı sunarım," diye bitiyor.

Biz Adam Olmayız adlı kitaptan

Arsa

lazerelerde şu ilan çıkmıştı:

"İstanbul (.....)'cü İcra Memurluğundan: Bir borç- İ

tan dolayı mahcuz olup satılmasına karar verilen Beyazıt (.....) Sok.ta 78 metre kare arsa 2.5.956 Çarşamba günü saat 16.30'dan 17'ye kadar, birinci artırma muhammen kıymetin yüzde yetmişbeşini bulmadığı takdirde 4.5.956 Cuma günü aynı saatte ikinci açık artırma suretiyle en çok pey sürene peşin para ile satılacağı ilan olunur."

Gazetede ilan edilen gün ve saatte icra dairesi salonu, arsayı almak için teminat akçesi yatıranlarla doluydu.

Alicıların hemen hepsi, şehrin belli başlı emlakçileriydi, hepsi de birbirlerini tanıyor, birbirleriyle konuşuyorlardı. Yalnız Hüner Emlak Bürosu sahibi İhsan Beyle Garanti Yapı ve İnşaat Bürosu sa- { hibi Yaşar Bey birbirlerinin amansız rakibi oldukla-

ARSA

65

rından çok soğuk selamlaşmışlar, sonra salonun iki başına geçmişlerdi. İnceden inceye birbirlerini süzüyorlardı.

Tam saatinde icra memuru, ilkin satılacak arsayı, "şimalen falan yer, sarkan filan yer" diye anlatıp tapudaki pafta ve parsel sayılarını da söyledikten sonra, icranın belirlendiği fiyatı bağırdı:

- İkinüçyüz yetmiş lira!..

Bir sessizlik, sonra bir uğultu oldu. Emlak komisyoncularından biri, -Seksan! dedi. Tellal bağırdı:

- İkinüçyüz seksen lira. Arkadan,

-Üçbin!.. diye bir ses duyuldu. Tellal tekrarladı. Hüner Emlak Bürosu sahibi İhsan Bey, üçbin diyen adama yaklaştı,

- Arif Bey, ikiyüz... dedi. Arif Bey dediği adam,

- Olmaz, dedi, beşyüz verirsen çekilirim. Tellal:

-Üçbin!.. Üçbin!.. diye bağırırken İhsan Beyle Arif Bey de pazarlık ediyorlardı. Dört yüz lira üzerinden anlaştılar. 400 lirayı alan komisyoncu Arif artırmadan çekilmişti. O zaman İhsan Bey,

-Üçbinyüz!.. diye bağırdı:

-Üçbinyüz lira!..

T ZÜBÜK1.0GÜN SONU YOK 66

Garanti Yapı Bürosu sahibi Yaşar Bey, rakibi İhsan Beyin en ufak hareketini gözden kaçırmadığı için, komisyoncu Arife artırmadan çekilmesi için dört yüz lira verdiğini de görmüştü. Adamlarından birine göz kırptı. Kendine göz kırılan, burnunun ucu alkolik bir morartı ile şişmiş adam, "üçbinbeşyüz" diye bağırdı. İhsan Bey aldırılmaz göründü. Ama oradan başka bir ses yükseldi:

-Sekizyüze bendel!..

Yaşar Bey bu adama sokuldu,

-Rıza Bey ikiyüz vereyim çekil!.., dedi.

Rıza Bey dört yüze razı oldu, çekildi.

-Dörtbin!..

Bu İhsan Beyin bir adamıydı. Yaşar Beyin adamı, aldığı işaret üzerine,

- Dörtbinbeşyüz! dedi.

İhsan Beyle, Yaşar ilgisiz duruyorlar, ama birbirlerinin en ufak hareketlerini de gözden kaçırmadan kendi adamlarına, önceden aralarında kararlaştırılmış göz, kaş, el işaretleri veriyorlardı.

İki büyük rakipten ayrıca araya girenlerin kimisine İhsan Bey, kimisine de Yaşar Bey, ellerine havadan üçer beşer yüz lira vererek onları artırma dışı bırakıyorlardı.

İhsan Bey çok kızgındı, bu kez kendisi,

-Beşbin!.. diye bağırdı.

Yaşar Bey,

- Altıbin!.. diye cevap verdi.

ARSA

67

Oysa İhsan Bey, özellikle kızmış gibi görünmüştü. Hesabına göre arsa değerinden çok artırılmıştı. Maksadı arsayı Yaşar'ın üstünde bıraktırmaktı. Hem de öyle oldu. Arsa, altıbine Yaşar'da kaldı. Kendisi sağa sola havadan dokuzyüz lira vermişti ama, böyle şeyler olurdu. Rakibi de hem arsayı değerinden pahalı almış, hem de artırmadan çekilsinler diye öbür komisyonculara binüçyüz lira dağıtmıştı.

Emlakçiler salonu boşalttılar. O zaman İhsan Beyin aklı başına gelir gibi oldu. Kazık attı sandığı Yaşar otuz yıllık emlakçıydı. Hiç böyle kurt herif kazık yer miydi? Bunda bir iş vardı ama, neydi? Ya arsa kamulaştırma bölgesinde olduğu için bir yolunu bulup belediyeye çok yüksek fiyatla satacak yada önünden cadde filan geçecek, "şerefiye" kazanacaktı. Evet, bu arsayı kaptırmakla mutlaka kazık yemişti. O hırsıyla rakibinin yazıhanesine gitti. Sağdan soldan konuştuktan sonra,

- Bugün aldığın arsayı bana satar mısın Yaşar Bey? dedi.

Yaşar Bey, arsayı almakla kazık yediğini hemen anlamıştı. Onun için bu teklifi fırsat bildi.

-Onbin!.. dedi.

-Pekâlâ...

İhsan Bey onbin lirayı saydı, kâğıt imzalandı.

Yaşar Bey o gece uyuyamadı. Bu İhsan denen herifin pazarlıksız mal aldığı şimdiye kadar görülmemişti. Hiç pazarlıksız onbini trink diye saymıştı. Bun-

I

I

i ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 68

da anlayamadığı bir iş olacaktı. Ya arsa fiyatları birdenbire yükselecek, ya altın düşecek, ille bişey olacaktı. Sabahı zor etti. Erkenden rakibinin yazıhanesine gitti. Önce havalardan, sonra işlerden konuştuktan sonra,

- Dün sana sattığım arsayı bana geri satar mısın? dedi.

İhsan Bey düşündü. Öyle bir fiyat söyleyeyim ki hem herifin niyetini, hem de arsanın değerini anla-yayım diye geçirdi içinden. Öyle bir fiyat ki Yaşar alamasın.

-Yirmibin!.. dedi.

-Razıyım. Al, yirmibin!..

Vay anasını!.. Yine kazık yemişti. Şimdiye kadar yazıhanesine hiç gelmeyen Yaşar Beyin bu gelişindeki haince maksadı anlamalıydı. Bu Yaşar denen herif, iç siyaseti, dış siyaseti, dünya durumunu günü gününe izler, ne zaman gayrimenkul değerinin artacağını, paranın düşeceğini bilirdi. İki gün bunu düşündü. Sonra yediği kazığın acısını çıkartmak için, rakibinin yazıhanesine gitti. Kahveleri içerlerken,

- Benden aldığın arsayı satar mısın? dedi. -Otuzbin...

Trink paraları saydı. Yaşar Bey, kırkbin demediğine pişman olmuştu, ama iş işten geçmişti. Bu İhsan denen hergele nasıl da onu kafese koymuştu? Demek bu arsada bir iş var ki herif bir tahtada otuzbini saymıştı.

Daha bikez bile arsayı gidip görmemişti. Acaba arsada tarihi değeri olan bir taş, bir mezar filan mı ARSA

69

vardı? Ne olursa olsun kazığı yediği kesindi. Acaba?.. Bir hafta bu acabayı düşündü... Sonunda dayanamadı, rakibinin ayağına gitti. Hoşbeşten sonra,

-O arsayı sat bana!.., dedi.

-Ellibinden elli para aşığı vermem!..

-Al paranı!..

Bu kez kazığı yiyen, arsayı satmış olan İhsan'dı. Üç gün sonra seksenbine arsayı geri aldı. Daha ertesi gün de yüzbine Yaşar Beye sattı. Yaşar Bey yüzbine aldığı arsayı dört gün sonra rakibine yüzyirmibine devretti.

En sonunda arsa yüzseksen bin liraya Yaşar Beyde kalmıştı. İhsan'ın içi içini yiyordu. Ancak on gün dayanabildi. Yaşar'm yazıhanesine gitti.

-İkiyüzbin vereyim, arsayı geri ver!.., dedi.

Yaşar Bey,

- Bir müşteri çıktı, sattım, dedi. -Kaça?

- İkiyüzellibine!..

İhsan Bey sinirden titriyordu. Terbiyeyi, nezaketi, herşeyi unutmuştu. Rakibine,

-Alçak!.., diye bağırdı, öyle arsa hiç ikiyüzellibine satılır mı? Madem satacaktın ne diye yabancıya sattın?

Boyuna birbirimize satıyor, ikimiz de kazanıyorduk.

Yaşar Bey çok üzgündü,

- Sorma, dedi, hiç sorma, ben o arsayı sana su içinde üçyüzbine satardım. Bir eşeklik ettim.

İhsan Bey,

70

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

-Tabii eşeklik ettin, dedi. Ben senden üçyüzbine alır, başka bir eşeğe beşyüzbine satardım.

Yaşar Bey,

-Doğru, diye cevap verdi, ikimiz de kazık yedik...

Damda Deli Var adlı kitaptan

ELBET BİR BİLDİĞİMİZ VAR i

71

Elbet Bir Bildiğimiz Var

anıştıklarının üçüncü günü evlenmeye karar vermişler. İyi bir ailenin kızı. Anası, babası da namus işinde çok titiz. Kız,

- Bu böyle sürüp gitmez. Gel beni ailemden iste! diyor.

Yumuşak başlı bir adam. Hiçbişeye karşı durmaz.

- Peki, yarın akşam evinize gelir, seni babandan isterim, diyor.

Kız, durumu annesine açıyor. Anne de kocasına söylüyor. Ertesi gün, damat adayını bekliyorlar.

Akşamüzeri, çat kapı geliyor. Buyur ediyorlar. Oturuluyor, kahveler içiliyor, konuşuluyor. Ama delikanlının evlenmeden hiç söz açtığı yok. Kalkıp gitmiyor da. Akşam oluyor. Sofraya çağırıyorlar. Yemek yeniyor.

Yemekten sonra kahve içiliyor. Delikanlıda hiç

I

72

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

evlenme ağzı yok. Vakit geceyarısını geçiyor. Kovacak değıller ya...

-Buyurun, yatağınız hazır... diyorlar.

Kızı da koluna alıp yatak odasına girerken kızın babasının kan tepesine sığıyor:

- Ne oluyor oğlum?

Bizimki hiç telaşsız, kızın babasına, -Dur canım sen... diyor.

- Dur olur mu?

- Dur sen, nene lazım, dur... Allah Allah... Dur yahu... Elbet bizim de bir bildiğimiz var. Dur bakalım. Hem böyle söyler, hem kızı kolundan yatak odasına çekermiş. Bunları öyle de güvenli söylüyor ki, kızın babası şaşırılmış.

-Allah Allah... Elbet bizim de bir bildiğimiz var canım. Durun bakalım. Bekleyin hele...

Yatak odasının kapısı kapanıyor. Ana, baba şaşkın:

- Dur bakalım, bildiği neymiş... diye bekliyorlar. Onun ilk vakası buymuş. Belki de tıpkı tıpkısına böyle olmamıştır da başka türlü olmuştur. Ama bizim kulağımıza böyle geldi.

Sabahleyin yatak odasından çıkıyor. Ana baba uyumamış.

Kızın babası yüzünü kızdırıp soruyor:

- Eee, ne olacak bakalım?..

-Durun canım, telaş etmeyin siz. Allah Allah... Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

ELBET BİR BİLDİĞİMİZ VAR i

73

Sabah kahvaltısı da çıkarıyorlar. Sonra evdekilere,

- Allahaismarladık... diyor.

Bu sefer kız iki gözü iki çeşme amana düşüyor.

- Yahu dur sen, dur. Ağlama. Ağlama bakalım. Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Acaba bildiği nedir, diye bekleyedursunlar, delikanlı bir daha görünürlerde yok. Ara da bulasın.

Kendisi hapisaneye gelmeden önce, maceraları geldi.

Girermiş kumaş mağazasına,

-İndir şu topu!., dermiş.

Topu kolunun altına alır, çıkarmış. Neye uğradığını şaşırın kumaşçı, o otomobile binerken koluna yapışmış.

- Yahu bırak kolumu, bırak sen. Bırak canım. Kumaşını yemedik ya... Allah Allah... Nene lazım senin... Dur bakalım. Dur, dur bakalım. Bekle! Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Bu sözleri kendisine o kadar güvenli, kesin söylüyormuş ki, karşısındaki ister istemez donup kalıyor, hatta,

-Dur bakalım, bildiği neymiş? diye meraka bile düşüyormuş.

Bunlardan hiçbirini merakını giderememiş. Çünkü bir gören onu bir daha göremiyor.

Onun dilden dile dolaşan işleri bir değil, bin değil. Ama yaptığı işlerin hepsinin de yolu yöntemi bir.

i ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 74

Hele bigün bir zavallı tramvay biletçisine yaptığını anlattılar. Dinleyenler güle güle katıldı. Bigün tramvaya binmiş, biletçiye, -Ver şu para çantasını!., demiş.

- Neye?

-Ver sen, ver!..

- Neye vereyim canım?

-Allah Allah... Ver sen yahu, ver sen... Ver diyorum sana. Nene lazım senin? Ver bakalım bikez, biz ne yapacağız gör. Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Şaşkına dönen biletçi, boynundan para çantasını çıkarıp veriyor. Öbürü çantayı soğukkanlılıkla alıp iniyor tramvaydan. Öyle kaçtığı, koştuğu da yok. Ağır ağır yoluna gidiyor. Tramvaydaki yolcular donup kalmışlar, arkasından bakıyorlar. Gidiş o gidiş...

Bize, onun belki yüz vakasını anlattılar. Hiç de yakalanıp cezaevini boylamamış ama, yaptıkları dillerde dolanıyor. Belki de anlatırken bire bin katıyorlar. Herneyse...

Derken, bir akşamüzeri cezaevine getirdiler. Ufak tefek bir oğlan. Otuzbeş yaşında ama, yirmibeş ancak gösteriyor. Gözleri iğne başı kadar küçük, cin gibi bişey. Öyle konuşkan da değil. İki gün koğuştaki sesi soluğu çıkmadan durdu.

Üçüncü gün bombası patladı.

Mahkûmlardan hiç tanımadığı, ama gözüne kestirdiği birine gitmiş. Birdenbire adama,

ELBET BİR BİLDİĞİMİZ VAR i

75

-Elli lira ver!., demiş.

- Ne yapacaksın?

-Ver sen... Ver yahu!.. Ver diyorum.

-Peki, ne olacak?

-Allah Allah... Ver be kardeşim. Nene lazım, ver sen!.. Hâlâ duruyor. Versene birader! Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Adam da, acaba bildiği nedir, diye merak etmiş, elli lirayı vermiş:

-Al bakalım ne olacak...

Parayı alıp gitmiş. Artık cezaevinde onun numarasını öğrenmeyen kalmadı. Mahkûmlar, gardiyanlar, müdür herkes biliyor.

Cezaevine girişinin haftasına ortadan kayboldu. Derken iş anlaşıldı.

Akşamüzeri nöbetçi gardiyana gidiyor,

-Aç şu kapıyı!., diyor.

Ama, demeden demeye fark var. Başkası dese gardiyan suratına iki de tokat atar.

Ona,

- Ne olacak? diye soruyor.

-Allah Allah... Aç sen yahu... Elbet bizim de bir bildiğimiz var. Aç bakalım.

Gardiyan, koğuş kapısını açıyor.

- Gel benimle beraber!

- Ne olacak?

- Gel sen yahu, gel!

ZÜBÜKİ.ÜFİÜN SONU YOK

76

O önde, gardiyan arkada bahçeye çıkıyorlar. -Aç şu kapıyı!..

- Neden?

- Aç yahu sen... Nene lazım senin? Aç bakalım, ne olacak... Elbet bizim de bir bildiğimiz var, aç sen!

Gardiyan açıyor. Acaba ne olacak diye merak ediyor. Öbürü, elini kolunu sallayarak yürüyüp gidiyor.

Gıdtdı adlı kitaptan

Ne Enayiler Var!

tıprır Enver geldi. Saçlarını kesmişler. Giyimi kuşamı kont. Arkasından da iki bavul geldi. Eski arkadaşları,

- Geçmiş olsun! dediler. O da onlara,

- Eyvallah ağa... dedi. Meydancı demli çay getirdi. Pıprır Enver ocakçıya,

- Arkadaşlara da çay yap! dedi.

Koğuş ağası Kürt Abo, Pıprır Enver'in ensesine dostça bir şaplak indirdi,

-Ulan Pıprır, yoksa bu sefer de karakol binasını mı sattın? diye sordu.

Pıprır Enver,

-Yok ağa, bu sefer camiden yakalayıp getirdiler, dedi.

"Camiden yakaladılar" demek, hapisane dilinde "suçsuzum" demektir.

I

i ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 78

Ordakiler, Pıprır'ın bu sözüne güldüler.

Akşam, Kürt Abo'nun koğuşunda Pıprır'a ziyafet çekildi. Yemekten sonra, hapisane dilinde "sarıkız" denilen esrar doldurulmuş çift kâğıtlı cıgara elden ele dolaştı. Bikaç kez dolaşan cıgaradan içine derin derin duman çekip boğulurcasına öksüren Pıprır,

- Ben kafamı tuttum, dedi.

Kürt Abo adamlarına,

-Postayı kurun! dedi.

Yere bir battaniye serildi. Erketeci kapıyı tuttu. Kürt Abo, kırmızı kuşağının arasından çıkardığı bir çift kemik zarı, yazmanın üstüne fırlattı.

Pıprır zarı avucunda salladı, salladı, elini, "Hıh!" diye bir ses çıkararak göğsüne vurduktan sonra fırlattı.

Oyuncu beş kişiydi. Zar elden ele dolaşıyordu.

Pıprır bikaç el üst üste verdi. Kendisine atılan zarı, sağ elinin tersiyle itti,

-Kesik! dedi.

Şans deniyordu. Ama yine verdi. Bir yüz lira fırlattı.

Zarı sallayan,

-Önü, arkası? diye sordu.

-Şano pano... Yirmi ön, seksen arka.

Bir düşüş yüz lirayı kaldırdı.

O gece Pıprır beşyüz lira ütüldü. Ertesi gece daha çok, daha ertesi gece daha da çok. Hep ütülüyordu.

On gün sonra Pıprır'da para suyunu çekti. Önce ' bavulda getirdiği ipek pijamayı, çamaşırları, sonra

NE ENAYİLER VAR! i 79

bavulları okuttu. Parmağındaki yüzükle, kol saatini daha önce rehin koymuş, ama rehinden kurtarama-mıştı.

İdarede param var, diye Kürt Abo'dan borç istedi. Manoyu toplayan Abo,

- Postayı kesin! dedi.

Barbut kalktı. Abo, Pırpır'ın idarede parası olup olmadığını öğrenmek için adam yolladı. Pırpır'ın idarede on parası yoktu. Bunu öğrenince Abo, Pırpır'a iki tokat attı, kıcına bir tekme vurdu. Pırpır'ı başka koğuşa attılar. Pırpır yatağını da sattı, tam bir "Âdem Baba" oldu.

Pırpır, hapisanede bu duruma düşünce koğuştaki arkadaşlarına kendi maceralarını anlatırdı. Çok tatlı, sürükleyici bir anlatışı vardı. Onun dolandırıcılık hikâyelerini dinleyen herkes kahkahadan kırılırdı.

Hapisaneye Çevgenli Sülûman Ağa adında biri geldi.

Köyünün ağasıymış. Düşmanlarından birini, parayla tuttuğu birine öldürtmüştü. Sonra iş anlaşılınca kodesi boylamış.

Çevgenli Sülûman Ağa, ellisini geçkin, iriyarı bir adam. Merakı, mal mülk sahibi olmak. Cinayeti de buyüzden işletmiş. Köyün yarından çoğu onunmuş. Çift, çubuk, davar, sığır dolu. Bir de değirmeni var. Her hafta ziyaretine üç karısı birden, bisürü de hısımları geliyor.

Koğuştaki herkes Pırpır Enver'e,

T ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 80

-Ulan Enver, şu karakol hikâyesini anlatsana! diyor.

Pırpır belki yüz kere anlattığı karakol hikâyesini bir daha anlatıyor:

-Bigün Yusuf'un kahvesinde rahmetli Banker Ali'ylen oturuyoruz. Bir enayi kendi ayağıyla düştü. İşsiz, üstelik yeni de evlenmiş. Karısı da herifin işsiz olduğunu bilmiyor. İşe gidiyorum diye sabah evden çıkar, akşam eve dönermiş.

- Kahve köşelerinde sürtmekten bıktım artık, dedi.

Rahmetli Banker Ali,

- Senin haline acıdım efendi, sana bir iyilik yapmak isterim, dedi.

Adam,

-Hay Allah senden razı olsun! diye duaya başladı.

Banker Ali beni gösterip,

- Bu arkadaş emniyet amiridir, sana bir iş bulur, dedi.

Ben hemen,

- Komiserlik yapabilir misin? dedim. Adam,

- Valla bilmem ki... dedi. Benim pek o kadar okumam yazmam yoktur. İlk'i bitirdim.

- Daha iyi, dedim, bu okumuşlarda iş yok. Yufka yürekli oluyorlar. Bizim meslekte eline bir sanık düştü mü, Allah yarattı demeyeceksin. Vurduğün yerden ses gelecek.

NE ENAYİLER VAR!

81

Adam,

- Ondan yana korkma, dedi, evvelallahın izniylen seni mahcup etmem.

Ben, işim var diye ordan çıktım. Banker Ali'yle adam kahvede kaldı. Banker Ali pazarlık etmiş.

-Ben on para istemem, benimkisi iyilik, demiş, ama emniyet amiri 300 lira vermezsen seni komiser yapmaz.

Adam 300 lirayı vermiş.

Çevgenli Sülûman Ağa, sağ elini başına vurdu,

- Vay ulan vay, dedi, şu olan işlere bak be! Bu dünyada ne enayiler var!.. Sonra Pırpır Efendi?

Çevgenli Sülûman Ağa, Pırpır Enver'e, "Pırpır Efendi" derdi. Pırpır anlattı:

-O zamanın 300 lirası ne demek, şimdinin 3 bini... Akşam rahmetli Banker Ali'ynen buluştuk. Yılı-bık Cafer'in bitirimhanesinde kerize oturduk. Sabaha ikimiz de nanay. Balat'tan Çarşamba'ya doğru çıkıyoruz. Köşe başında kocaman ahşap iki katlı bir ev gördük. Üstünde bir mukavvaya "Kiralık hane. Müracaat: Yandaki berber" diye yazılı. Rahmetli Banker Ali berbere girdi,

- Şu kiralık evi bir gezelim, dedi. Evi gezdik. Banker Ali,

- Kaça? diye sordu. Berber,

-Altmış lira, dedi. Ben hemen,

j ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 82

-Tuttuk... dedim. Berber,

- Kaparo verin! dedi.

- Ne kaparosu yahu, burası karakol olacak, dedim. Sen hemen, "Evim karakol olarak tutuldu, aylığı altmış liradan bir yıllık kirasını peşin isterim!" diye İçişleri Bakanlığına bir dilekçe yaz!

Berber, bir senelik peşin parayı duyunca sevindi. Banker Ali'ye,

- Ben gidiyorum, sen evi bir daha iyice gez, taksimatı yap! dedim.

Ben gittim. Banker Ali, berbere,

-Bu giden adam müfettiştir... İstersen evi yüzelli liradan kiralar. Bu iş sana ikiyüz papele patlar. Ben sevabı yapıyorum. Ama müfettiş para ister, demiş.

Berber de ikiyüz papeli toka etmiş.

Çevgenli Sülüman Ağa, sağ elini başına vurdu,

-Vay ulan vay... dedi, yahu şu dünyada ne hayvanlar var be... Bu kadar eşeklik de olur mu? Sonra Pırpır Efendi?

- Ondan sonra biz ikiyüz papeli alınca doğru gidip bir bayrak satın aldık. Evin olduğu yerin adını sorup öğrendik. "Selamün Kavlen Karakolu" diye bir levha yazdırdık. Levhayı evin kapısına çaktık. Bayrağı da evin ikinci katının balkonuna bir direk ile astık.

Çevgenli Sülüman Ağa, kendi başına bir şaplak indirdi,

NE ENAYİLER VAR! 83

- Vay ulan vay, dedi, ulan Pırpır Efendi atıyorsun. Hiç öyle karakol olur mu?

Pırpır,

- Yalanım varsa surdan çıkmaya kısmet olmasın, dedi. Yahu, o zamanın karakolları öyleydi; bir sac sobadan duman tüterse, odanın damı akarsa, iki kırık iskemleyle bir masa, bir de yampiri dolap olursa, masanın üstünde de iğnelenmiş tomarla evrak durursa anla ki orası karakoldur.

- Sonra Pırpır Efendi?

-Sonra, ordan, bir gün önce adamı gördüğümüz kahveye gittik. Adam bizi bekliyor.

Banker Ali adama,

-Senin işin oldu arkadaş, dedi. Selamün Kavlen Karakoluna tayinini yaptırdık. Hemen bir komiser elbisesi yaptır, işe başla.

Adam, nasıl teşekkür edeceğini bilemiyor.

Ben adama,

-Yalnız dedim, karakol yeni kuruldu. Onun için kadro eksiktir. Bikaç zaman için karakolda bibaşına çalışacaksın. Bir aya kalmaz, polisler, bekçiler gelir.

Adamı alıp karakola götürdük.

Çevgenli Sülüman Ağa, bir elini başına vurarak,

-Vay ulan vay, dünyada ne eşekler var be!., diye bağırdı.

- Biz, iki gün sonra karakola gittik. Adam gıcır gıcır bir komiser elbisesi yaptırmış. Beni görünce ayağa fırlayıp selamı çaktı. Baktık işler iyi. Banker

84

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

Ali ile dışarı çıktık. Yoldan geçenlerden gözümüze kestirdiğimiz birini çevirdik.

- Biraz karakola kadar gelir misiniz? Adam,

- Neden? diye sordu.

- Nedenini karakolda öğrenirsin.

- Benim karakolluk bir işim yok.

- Efendi, bizi zor kullanmaya mecbur etme! Kanun namına karakola kadar gel, işte o kadar...

Adamı karakola soktuk. Ben komisere,

- Yazın şunun hüviyetini! dedim.

Odadan çıktım. Pazarlığı Banker Ali yapıyor. Heriften onbeş kâğıt kesiyor. Adam, yakasını karakoldan kurtarsın da onbeş değil, yirmibeş verecek.

Çevgenli Sülüman Ağa, elini başına vurup,

- Vay ulan vaay, diye bağırdı. Dünyada ne hayvanlar var be... Sonra Pırpır Efendi?

- Sonra birader, biz artık, yoldan geleni geçeni çeviriyoruz. Herifi, sözde sabıkalılarından birine benzetiyoruz.

Adam, "Ben o değilim," diyor. "Müdüriyete git de derdini anlat!" Hiçbir eksikliği yoksa nüfus kâğıdını soruyoruz. Yoksa yandı. Günde on onbeş kişiyi kesiyoruz.

- Vay ulan vaay... Dünyada ne sersemeler var be... -Derken kardeşim, komiser başladı, ben işleri bibaşıma yetiştiremiyorum, buraya polis lazım diye söylenmeye. "Ne işi birader?" diye sorduk. Bir

NE ENAYİLER VAR! T 85

tomar evrak çıkarmasın mı ortaya! Biz dışarda yol keserken, bizim karakola sahiden evrak gelirmiş, karakolu sahici karakol sanmışlar. Kavgacılar, davacılar, şikâyetçiler karakola dolarmış. Bizim komiser de onun bunun istidasını, ifadesini alıp müdüriyete gönderirmiş. Dahasını söyleyeyim mi, müdüriyetten de cevaplar, emirler, yazılar gelmeye başlamış. Çevgenli Sülüman Ağa,

- Vay ulan vaay... dedi, atıyorsun ulan Pırpır Efendi. Pırpır Enver elindeki dolma kalınlığında içi esrar dolu cıgarayı öptü,

-Atıyorsam, nah şu nimet çarpsın... dedi. Ben rahmetli Banker Ali'ye,

- Oğlum hemen tüyelim, enseleneceğiz, dedim. O,

- Daha dur bakalım, diyor.

Bigün de karakola geldik, içerde bizim komiserden başka iki de başka polis var. Bizim komiser,

- Müdüriyete kadro eksikliğinin tamamlanması için yazmıştım, şimdilik bu arkadaşları göndermişler, dedi.

Bizim karakol, basbayağı, sahici karakol oluyor. Ama biz yine işleri yürütüyoruz. Geldim kira için İçişleri Bakanlığına yazılan dilekçe işi bozdu. Bir de üstelik bizim komiser, "İki aydır maaş almadım" diye yazmış. Devletten para istenir mi yahu? Hiç para istenmese, bizim karakol bal gibi yürüyüp gidecek. Komiser aylığını, ev sahibi de kira isteyince, "Bu Se-

86

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

İamün Kavlen Karakolu da nereden çıktı? Gidip hele bir bakın!" demişler. Biz de yoldan geçen birini, üstünde nüfus kâğıdı yok, diye karakola tıkmışız. Bir de içeri girdik ki, bütün müdüriyet içerde. İkinci şube memurları bizi görünce, "Ulan Pırpır, ulan Banker Ali, biz de sizi arıyorduk," diye bileğimize yapıştılar. Bizim komiser de içerden, müdüriyetten gelenlere bar bar bağıyor: "Yahu, ben bu Selamün Kavlen Karakolunun iki aydır resmen komiseriyim!.."

İşte o karakol hikâyesi böyle... Bizi enseleyip içeri tıktılar.

Çevgenli Sülüman Ağa, alnına bir şaplak daha indirip,

- Vay ulan vaay, diye bağırdı. Yahu şu dünyada ne adamlar var be...

Pırpır Enver hergün bir başka hikâye anlatıyordu. Beyazıt yangın kulesini ikibin liraya nasıl satmış? Hikâyeyi dinlerken Çevgenli Sülüman Ağa, sağ elinin ayasını belki on kere başında şaplatıp,

-Vay ulan vaay... diye bağıyor, yahu şu dünyada ne hırtlar var be... Ulan, Beyazıt Kulesi de satın alınır mı be?..

Pırpır Enver'e,

-Ulan Pırpır, Köprü'yü nasıl sattın? Anlatsana şunu, diyorlar.

Pırpır, ağzından bal akarak tatlı tatlı Galata Köprüsünü üçbin liraya nasıl sattığını anlatıyor. Çevgenli Sülüman Ağa o anlatırken hop oturup hop kalkıyor:

NE ENAYİLER VAR!

87

-Vay ulan vay... Köprü satın alınır mı? Dünyada ne hıyarlar var be...

Pırpır Enver'in üstüne düşüyorlar:

-Pırpır, tramvayı nasıl satmıştın anlatsana!..

Çevgenli Sülüman Ağa,

-Yok deve!., diyor, ulan hiç tramvay satılır mı?

Pırpır Enver, tramvayı nasıl sattığını anlatıyor.

Çevgenli Sülüman Ağa,

-Vay ulan vaaay... diye bağıyor, demek bu dünyada tramvayı da satın alacak öküzler var ha...

- Ulan Pırpır, Eminönü Meydanındaki saati nasıl satmıştın?

Pırpır anlatıyor. Çevgenli Sülüman Ağa şaşırıyor. Etraftan,

- O daha bişey değil, bu Pırpır tirenleri satar, denizi bile satar be... diyorlar.

Sülüman Ağa,

-Yahu, diyor. Bu zamanda da böyle enayiler, böyle hayvanlar var demek?

Pırpır Enver'le Çevgenli Sülüman Ağa çok iyi uyuştular, sıkı fıkı arkadaş oldular. Hep beraberler. Hapisanenin bahçesine çıkıp fısıl fısıl bişeyler konuşuyorlar.

Cezaevinin iki bahçesi var. Orta bahçe, biri de üst bahçe. Üst bahçenin otları adam boyu büyüdü.

Bir zaman sonra Pırpır Enver, yine Kürt Abo'nun koğuşunda görünmeye başladı. Yine kumara oturuyor. Her gece beş altıyüz lira ütülüyor.

T ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 88

Bir akşamüzeri, hapisanenin bahçesinde acı acı bir çığlık duyuldu. Herkes sese koştu. Çevgenli Sülüman Ağa almış Pırpır'ı ayağının altına, vuruyor ha vuruyor. Pırpır cıyak cıyak bağıyor. Sülüman Ağanın elinden Pırpır'ı kurtarmak çok zor oldu. Biraz daha kurtarmasalar Pırpır can verecekti.

Çevgenli Sülüman Ağaya Pırpır'ı neden dövdüğünü soruyorlar, bitürlü söylemiyor. Neden sonra iş anlaşıldı.

Pırpır Enver, hapisanenin üst bahçesini Çevgenli Sülüman Ağaya beşbin liraya satmış, paranın hepsini de alıp kumara vermiş.

O günden sonra koğuşdakiler ne zaman Pırpır'a,

-Ulan Pırpır, anlat şu tramvayı nasıl sattığını... deseler, Çevgenli Sülüman Ağa hemen koğuştan dışarı fırlar,

Pırpır hikâyesini bitirmeden içeri girmezdi.

Gtdtgdtdt adlı kitaptan

Papipos Milli Dava!

Ofc> At

..bicim, bunu başka birisi anlatsa, vallahi ben de inanmazdım, inanılacak gibi değil ki... Ama gözlerimle gördüm abicim.

O büyük grev patlayınca, bizim gazetenin genel yayın müdürü,

-Aman Sosyal Hasan kardeşim, dedi, kuş ol uç grevcilerin yanına!

Çalıştığım gazete, satışsızlık yüzünden nerdeyse batmak üzereyken, birdenbire sosyal gazete olmak zorunda kalmıştı. Gazetenin sosyal olmasını isteyenlerin başında da ben olduğum için arkadaşlar bana Sosyal Hasan demeye başlamışlardı.

Patronumuz, gazetenin sosyal olmasına karşıydı. Ama gazeteyi batırmaktansa,

- N'apalım, denize düşen yılanı sarılır... deyip, gazetesinin sosyal olmasına boyun eğmişti.

ZUBÜKLÜĞÜN SONU YOK

90

Sosyal oluşun daha ikinci haftasında gazetenin satışı onbin birden artınca, patron buna çok sevindiği için, her sabah gelince arkadaşlara,

-Çocuklar, gazeteyi biraz daha sosyal yapamaz mısınız? demeye başlamıştı.

Ordaki taşra muhabirinden gelen ilk telefon haberlerine göre, grevcilerden ikisi öldürülmüş, bikaçı da yaralanmıştı.

Hemen çıktım yola, onyediyi saat sonra grev yerindeydim. Şehir, anababa günü, herkeste bir şaşkınlık, bir telaş... "İşçiler ya şehre inip evleri basarlarsa..." diye söylentiler dolaşıyor ortalıkta.

Grev bölgesini ve grevcileri candarmalar, polisler kuşatmışlar. Ankara'dan önemli politikacılar da gelmişler ama, öyle bir dehşet, korku havası sarmış ki ortalığı, hiçbiri grevcilerin yanlarına değil, yakınlarına bile sokulamıyor. Dahası, candarmalar bile grevcilere sokulmuyor, uzakta duruyorlar.

Grevciler, candarma kordonunu yarıp şehri basarlarsa, kendileri de işçi sanılsın diye kimi zenginler üstlerine eski elbise, ayaklarına yırtık ayakkabı giymişler, diye de bir söylenti var. Sözde, eskicilerde o gün eski elbise, eski ayakkabı kalmamış, hepsi satılmış da yırtık pırtık bir palto, bir yeni paltodan daha pahalıya gitmiş.

Ortalıkta söylentiler dolaşıyor:

- İşçiler öyle azmışlar ki, artık söz dinleyecek, anlayacak gibi değiller...

PAPİPOS MİLLİ DAVA!

- Hırslarından kazma, kürek saplarını kırıyorlar-mış, kendi elbiselerini parçalıyorlarmış...

Benim söylentilerden anladığıma göre abicim, öğüt vermek, yatıştırmak için dışardan biri aralarına girecek olsa, grevciler adamcağızı paramparça edip parçasını bile bırakmayacaklar. Ne var ki, grevciler de candarma kordonunu yarmaya cesaret edemiyorlar. Candarmaların ellerinde tüfek, grevcilerin ellerinde kazma, kürek, karşıdan birbirlerine bakıp duruyorlar.

Birara vali, pek işçilere sokulamadı da, candarma kordonunun arkasından,

-Evlatlarım, yavrularım... Arkadaşlar... Hemşe-riler... Yurttaşlarım... diyecek oldu, öyle bir kızgın homurtu uğuldadı ki, valinin sözlerini hoparlörün deliğine tıkayıp valiyi susturdular.

Ankara'dan gelenlerden biri de bunu denedi. Arkasında yirmiye yakın insanla candarmaların arasında, gülümseyerek grevcilere doğru yaklaşıyordu ki, birara başka yana bakmış olacağım, bir de ne göreyim, hepsi birden tabanları yağlamış apar topar dönüyorlar.

Bu son başarısız denemeden sonra, hiçkimse grevcilerin yanına gitmeye yüreklenemedi.

Sonra abicim, akşam oldu, biz otele çekildik. Ama herkes tetikte... Hatta birara bir gürültü oldu da, otel görevlilerinden biri elindeki tenekeyi merdivenden düşürmüş, sanki deprem olmuş gibi, pijamalı adamlar gözleri korkudan fal taşı gibi açılmış, odalarından dışarı uğradılar. Gece, kulağımız kırışte, otelin

91

92

ZUBÜKLÜĞÜN SONU YOK

salonunda oturmuş konuşuyoruz. Ordaki politikacılardan birine, kan dökülmesinden duyduğum üzüntüyü anlattım.

-Evet, dedi, biz genel olarak kan dökülmesine alışık insanlar değiliz. Bizde insanların hayatlarında yalnız bir kere kanları dökülür.

Bu sözüne pek şaşıtım için,

- Bizim kan döktüğümüzü hiç bilmiyordum... dedim.

-Nasıl olur, bizde kadın olsun, erkek olsun, her insanın hayatında bir kere mutlaka kanı dökülür: Erkekler sünnet olurken, kadınlar da ilk evlilik gecesinde...

Biz böyle saçma sapan konuşup dururken, Ankara'dan telefonla bildirmişler, yarın sabah Sait Küplü Bey gelecekmış...

Abicim, korkmadım dersem yalan... Sabaha kadar korkulu rüyalar gördüm. Rüyamda grevciler beni yakalıyorlar, parçalamaya başlıyorlar. "Bana Sosyal Hasan derler. Ben de sizdenim. Kıymayın bana!.." diye yalvarıyorsun da, "Ulan senin sosyalinden mosya-linden..." deyip kazmanın sapını ş'apıyorlar... Rüya bu ya abicim, benim bedenimi parça parça etmeye başladılar. Parçalanma sırası en önemli yerime gelince, "Bari orası kalsın..." diye yalvarırken korkuyla uyanıverdim, bir de baktım, can korkusuyla pirinç karyolanın borusuna öyle yapışmışım ki, topuzunu koparmışım, elimde kalmış...

PAPİPOS MİLLÎ DAVA!

Neyse abicim, sabahı ettik. Sabahleyin Sait Küplü Bey, yanında daha iki kişi, kırmızı plakalı özel arabasıyla Ankara'dan geldi. Doğruca otele indi. Validen ve öbür ilgililerden durum raporunu aldı.

-Durum gittikçe daha büyük tehlike arz ediyor beyfendi...

Sait Küplü Beye anlattıklarından, ben de grevin nedenini öğrenmiş oldum. Gündelikleri ortalama sekiz lira olan işçiler, istedikleri yüzde on zam, seksen kuruş verilmediği için kanunsuz olarak greve kalkmışlar.

Sait Küplü Bey,

- Adamlar haklı, dedi, bu zamanda on lirayla, yirmi lirayla insan yaşayabilir mi?

Sait Küplü Bey de benim gibi sosyal olduğu için çok sevindim. Arkadan,

- On lira, yirmi lira gündelikle insan yaşayamaz ama, dedi, ne yapalım, zam yapmak imkânımız da yok...

- Sonra efendim, bir de bir öğün sıcak yemek istiyorlar.

-E haklan... Tabii isterler... Ama elden ne gelir, veremeyiz ki...

- Bir de beyfendi şey istiyorlar... Sait Küplü Bey birden kızıp parladi,

-Yooo, dedi, bu kadarı da çok ama... Haklı dedik diye. istedikçe istiyorlar! Ordan biri,

93

94

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

-Bu işçi milleti böyledir beyfendi, dedi, bunlar doymaz, siz verdikçe onlar daha ister...

- Sonu gelmez ki bunun...

- Onun için beyfendi, baştan verilmeyecek istedikleri...

Sait Küplü Bey,

- Ben gidip yanlarına konuşayım kendileriyle bi-kez, dedi.

-Aman beyfendi... Aman! Katiyen olmaz... Bunların gözü dönmüş... Allah korusun...

-Bana hiçbirşey yapamazlar...

Önemeye çalıştılar ama, olmadı. Çok sevdim bu Sait Küplü Beyi abicim, adamın altı okka kulağı var... Neyse abicim, gidiyoruz grev yerine, epiy de uzak... Yolda giderken konuşuyorlar:

-Yahu, göndermeyelim... Bunlar laf anlayacak gibi değil...

-Nasıl tutalım birader, gidiyor işte...

- Vallahi rehine olarak alırlar.

-Rehine alsalar yine iyi, paramparça ederler...

-Siz bu Sait Küplü Beyi iyi tanıyorsunuz, dedi, o kadar tesirli konuşur ki karşısındakini ipnotize eder. Onun için ona hiçbirşey yapamazlar.

- Evet, gayetle tesirli konuşur, ben de bilirim ama, karşısındakiler laf anlar takımından değil ki...

-Anlatır o! Çünkü adamına göre konuşur. İsterse karşısındakini uyutur bile. Ben görmedim ama, duydum.

Avukatlığı zamanında bikez, öyle bi uyutucu

PAPİPOS MİLLÎ DAVA!

şekilde konuşmuş ki, hâkimleri, savcıcı, candarmayı uyutup, müvekkili olan sanığı elinden tutup mahkeme salonundan çıkarmış. Böyle kudretli konuşur!

- Anlatamıyoruz ki... Evet konuşur. Ama valiyi filan nasıl kovaladıklarını gördünüz işte... Adam

"yavrularım..."dan başka ne demişti? Vallahi bir cinayet olacak...

-Hitabet kudreti başka şey birader... Bir keresinde de ne yaptı biliyor musunuz? Bir haber geldi.

Üniversiteliler ayaklanmış... Hangi sebeptendi unuttum. Hükümetten bişey istiyorlarmış... Polis baş edemez olmuş. Hemen bu Sait Küplü Beyi gönderdiler. Sait Küplü Bey üniversitelileri toplayıp beyim, tam ikibuçuk saat konuştu. Orada olup da görecektiniz. Polisin bile baş edemediği gençler kuzu oldular, kuzu... Sonunda bir alkış, bir alkış... Hepsi dağıldı. Ben de gençlerin aralarına katıldım vazife icabı ki, neler konuştuklarını anlayayım diye. Gençler neden sonra ayılmışlardı, birbirlerine, "Yahu, bu adam bize neler anlattı?" diye merakla soruyorlar, ama hiçbir kendilerine neler anlatılmış olduğunu bilmiyordu. Beyim, siz şu hitabet kudretine bakın, adam ikibuçuk saat konuşuyor da, neler dediğini hiçkimse anlamıyor!

- Bu da bir Allah vergisi...

Arabalarla, candarma kordonuna geldik. Sait Küplü Bey kordondan içeri dalınca, baktılar ki iş iyice ciddi, yalvarmaya başladılar,

- Aman beyfendi, ne olur gitmeyin...

95

96

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

Doğrusunu söyleyeyim abicim, ben en arkadan gidiyorum. Çünkü rüyasını da gördüğümünden çok korkuyorum.

Sait Bey önde, arkasında kimse yok, onun arkasında kimse yok, daha arkada kimse yok, en arkadaki kimse yokun on adım kadar arkasından candarmalar gidiyor. Daha arkada da başkaları... Ben en arkada, yan yan gidiyorum ki, kaçmak gerekince kolay olsun, birden geriye dönünce kapaklanmayayım...
Sait Küplü Bey gidiyor, grevciler de ağır ağır ona doğru geliyor. Abicim tıpkı korku filmlerinde olduğu gibi... Grevcilerin gözleri dönmüş, zavallı Sait Küplü Beye ha saldırdı, ha saldıracaklar... Derken abicim, ben bir ses duydum:

-Papipos!..

İlkin anlayamadım da, sonradan tekrarlanınca anladım:

-Papipos... Papipos...

Yahu, bu sesler kimden çıkıyor diye bakınıp dururken bir de baktım, "Papipos..." diyen Sait Küplü Bey değil mi?

Abicim, dedim ya, başka biri anlatsa, vallahi inanmam, ama gözümle gördüm, kulağımla duydum.

Sait Küplü Bey,

-Papipos... Papipos... diye diye grevcilerin üzerlerine yürümekte.

Grevcilerse, her ne demeye geliyorsa, Papipos lafını duyunca, oldukları yerde kalakaldılar. Sait Küplü Bey sanki bir dua okur gibi, sürekli Papipos diye diye

PAPİPOS MİLLÎ DAVA!

97

bunların ta önlerine geldi, yüksekçe bir tümseğin üstüne çıktı. Kimsede ses yok, soluklar kesilmiş, herkes şaşırılmış, ne olacak diye merakla bekliyor.

Sait Küplü Bey grevcilere,

-İşçi kardeşlerim! Papipos milli davamızın önemini bilmektesiniz! Buna inanıyorum... diye söze başladı.

Grevciler suspus duruyorlar.

-Sevgili işçi kardeşlerim! Papipos milli davamızla son derecede meşgul bulunduğumuz bir sırada, bur-da işçilerin grev yaptıklarını duyunca, inanmadım. "Hayır olamaz. Biz burda Papipos milli davamızla uğraşırken, bizim işçilerimiz grev yapamazlar, yapmamışlardır," dedim. İşte, ne kadar haklı olduğumu burda görüyorum. Sait Küplü Beyi dinleyen işçilerin, başları önlerine eğilmişti.

- Sevgili işçi kardeşlerim! Gündeliklerinizin yüzde on artırılmasını istiyormuşsunuz. Azdır... Yüzde on azdır, olmaz, olamaz. Yüzde yirmi zam da, yüzde elli, yüzde yüz zam da azdır. Fakat burda bir nokta var ki, o da şudur arkadaşlarım: Papipos milli davamızın en buhranlı bir devresine girdiğimiz bu günlerde... Herzamandan daha çok birlik ve beraberlik içinde olmalıyız.

Grevcilerin ellerinden kazmalar, kürekler yere düşmüştü.

-Sevgili işçi kardeşlerim! Duyduğuma göre, her-gün, bir öğün sıcak bir kap yemek istiyormuşsunuz.

T ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 98

Ne demek? Bir kap olur mu hiç? İki kap da, üç kap da, beş kap da hakkınızdır. Niçin bir öğün? Üç öğün yemek yiyeceksiniz. Bilmem doğru mu, bana gelen habere göre, sıcak yemek istiyormuşsunuz? Niçin sıcak yemek? Siz hiç zeytinyağlı yemeyecek misiniz? Zeytinyağlılar soğuk yenir. Hem sıcak, hem soğuk, hem ılık yemekler hakkınızdır. Ama ben, Papipos milli davamızın hepimizden azami fedakârlık istediği bir zamanda, yemek içmek gibi bitakım isteklerde bulunacağınıza inanmıyorum. Çünkü... Çünkü... Çünkü, Papipos milli davamızın halli, ancak sizlerin fedakârlığınızla olacaktır işçi arkadaşlarım...

Grevcilerin omuzları çökmüş, belleri bükülmüştü.

-Asil işçilerimiz! İşçi kardeşlerim! Sizler de insan gibi yaşamak istiyormuşsunuz. Bu haklı isteğinize kim karşı koyabilir? Sizin durumunuzu yakından biliyoruz. Vicdanlarımız sızlamaktadır. Bir hal yolu bulmaya çalıştığımız Papipos milli davamızı ele almış bulunduğumuz bu sırada herzamandan çok sizlerin desteğinize muhtacız.

Sait Küplü Bey konuşmasında, sık sık söze, "İşçi kardeşlerim!" diye başlarken, bir seferinde yine,

-İşçi kardeşlerim! diye bağırınca, grevcilerden biri de ona,

-Efendim! diye seslendi.

Bundan başka hiçbir teknik ve taktik arıza olmadı. "Efendim" diyen bozguncuyu da işçiler hemen kargatulumba edip döverek sallasirt götürdüler.

PAPİPOS MİLLÎ DAVA!

Sait Küplü Bey sözlerini, işçilerin coşkun alkışları arasında bitirdi.

Sonunda işçiler,

-Yaşasın Papipos! diye bağırarak, Sait Küplü Beyi sırtlarına aldılar.

İşte o zaman beni bir korku aldı. Çünkü, işçilerin sırtlarına alma numarasıyla Sait Küplü Beyi kaçıracaklarını, rehine tutacaklarını sanmıştım. Ama öyle olmadı.

Omuzlar üstündeki Sait Küplü Bey,

- İşçi kardeşlerim, dedi. Papipos milli davamızın bu en buhranlı günlerinde rahat çalışabilmemiz için, hepinizin işbaşı yapıp, eskisinden daha çok, daha verimli çalışacağınızı biliyorum...

İşçiler, yerlere bırakılmış kazmalarını, küreklerini alıp, büyük bir sessizlik içinde işlerine doğru çekilip gittiler. Ama candarmalarla polisler oradaydı. Otomobillere binildi. Otele döndük. Vali, Sait Küplü Beyin öğle yemeğine kalması için çok rica ettiyse de, Sait Küplü Bey, başka bir yerde de işçilerin greve kalktıklarını, oraya gidip grevi yatıştıracağını söyleyerek, ricaları üzüle üzüle reddetti, yemeğe kalamadı. Arkadaşlarıyla arabasına binip uzaklaştı.

99

Gözünüz Aydın Efendim adlı kitaptan

Çok İlerledik

Vatandaşlar! Aziz vatandaşlar! Muhterem vatandaşlar!

Bugün çok ilerlemiş bulunuyoruz. Bazıları bunu inkâr etmeye çalışıyor. Hiç güneş balçıkla sıvanır mı? Sıvanmaz. Mademki güneş balçıkla sıvanmaz, öyleyse güneşi balçıkla sıvamaya çalışanlara, yani geri kaldığımızı söyleyenlere inanmayınız.

Ben size bugün ne kadar, nerelere kadar ilerlediğimizi anlatacağım, o zaman sizler de geri kaldığımızı söyleyenlere güleceksiniz.

Mesela bakın, bugün İstanbul'dan buraya kadar dizel motorlu gemilerle 3 gün 3 saatte gelinebiliyor. Siz belki hatırlarsınız, belki hatırlamazsınız, bu dizel motorlu gemilerden önce buharlı gemiler vardı. Onlardan önce de yelkenli gemiler vardı. Yelkenli gemilerle, şimdi 3 gün, 3 saatte aldığımız bu yolu, o zaman 3 ayda zor alıyorlardı.

ÇOK İLERLEDİK ; 101

Vatandaşlar! Aziz vatandaşlar! Muhterem vatandaşlar!.. Bu az ilerleme midir? 3 aylık yolu, 3 güne indirdik.

Ya yelkenli gemilerden önce? O zaman, tarihlerin yazdığına göre, bu yol karadan üç senede zor alınırdı. Bir üç seneyi, bir de üç günü gözünüzün önüne getirin.

Gelelim yollara... Pek muhterem vatandaşlar! İşte gözünüzün önünde... Şu meydana bakın.

Eskiden asfalt var mıydı? İçinizde ellisini geçkin olanlar hatırlarlar ki, eskiden asfalt masfalt yoktu. Daha eskiden kaldırım da yoktu. Çok daha eskiden toprak yol bile yokmuş. Ondan da önce, insanlar yol diye bi-şey bilmiyorlarmış. Bir de ilerlemedik diyorlar. Daha nasıl ilerleyelim? Ya yol yapmasaydık, ne olacaktı? Dağdan, bayırdan dolaşmak zorunda kalacaktınız.

Şu elektrik ışıklarına bakın! Heryerde şıkır şıkır elektrikler yanıyor. Bundan yüz sene öncesine gelinceye kadar elektrik var mıydı? Yoktu. O zaman petrol lambaları vardı. Üçyüz sene önce, petrol lambası da yoktu, insanlar geceleri mum ışığında yaşarlardı. Ya yüzbin sene önce?.. Çıra bile yoktu.

Bir de ilerlemiyoruz diyorlar... Peki, ilerlemiyoruz da bu elektrikler ne? Bu yollar ne? Bu gemiler ne? Elektriği yaptırmısaydık da karanlıkta kalsaydınız, geceleyin birbirinize çarpıp kafanız gözünüz yarıl-saydı, daha mı iyi idi? Bu gemileri almasaydık, yüze yüze mi gidecektiniz?

Memleketin neresine bakarsanız bakın, bir ilerleme görülüyor. Şu otomobillere bakın, Ford var,

102

ZÜBÜKİ.ÜÖÜN SONU YOK

Şevrole var, Buik var, Kadillak var, ne yok? Allaha şükür, marka marka, hepsi de var. Peki, ilerleme yok da bunlar nasıl oldu? Elinizi vicdanınıza koyun da söyleyin, bundan yüz sene önce, otomobil var mıydı bu memlekette? Şuna inanın ki, muhterem vatandaşlarım, beşbin sene önce bu memlekette doğru dürüst kağıdı bile yoktu. Öküz var ya öküz, hani şu bildiğimiz öküz, yüzbin sene önce, o bile yoktu. E peki, insaf edilsin, bütün bunlar nasıl oldu? Şimdi göklerimizde uçaklarımız, gemilerimizde kaçaklarımız, herşeyimiz var.

Ya radyo? Ya telefon? Ya düdüklü tencere? Bunlar bir memleket için ilerleme değil mi?

Vatandaşlar! Aziz vatandaşlar! Muhterem, pek muhterem vatandaşlar! Gelelim eğitim alanına... Her alanda olduğu gibi, bu alanda da çok şeyler yapmış bulunuyoruz. Bir defa şu gazetelere, kitaplara bakınız. Beşyüz sene önce matbaası bile olmayan bir memleket için, bu matbaalar az şey midir? Ya okullar?.. Bugün sayısız ilk ve ortaokullarımız, liselerimiz var. Üniversitelerimiz var. Daha da olacak Allanın izniyle. Eskiden bu kadar okul var mıydı? Yoktu. Bundan bin sene önce üniversitenin lafını bilen bile yoktu... O zaman buzdolabı, telgraf deseniz, size gülerlerdi. Şimdi buzdolabı deyince, elektrik süpürgesi deyince, size gülen var mı? Bu ne müthiş, ne korkunç bir ilerlemedir.

Gelelim sağlık alanında yaptığımız işlere.

Vatandaşlar! Pek aziz ve pek muhterem vatandaşlar! Bundan üçyüz sene öncesine gelene kadar, bu

ÇOK İLERLEDİK T 103

memlekette, çiçek aşısı yoktu. Çocuklar okula girerken çiçek aşısı olmuyorlardı. Belediye doktorları da boşu boşuna oturuyorlardı. Şimdi Allaha şükürler olsun doktorlar aşı yetiştiremiyorlar. Beşyüz sene önce tentürdiyot var mıydı? Varsa söyleyin. Kimse çekinmeden söylesin rica ederim, dörtyüz sene önce aspirin var mıydı? Yoktu. Hem o kadar gerilere gitmeye ne lüzum var? Daha yüz sene evvel biz bile yoktuk, biz... Var mıydık? İçinizde ikiyüz sene önce olan varsa, hiç çekinmeden söylesin. İşte, hepinizin içinde söz veriyorum, içinizde ikiyüz sene önce olan varsa, çıksın ortaya, vallahi bişey yapmayacağım, mahkemeye de

vermeyeceğim. Eskiden bu memlekette şey yoktu. Hatta bu memleket bile yoktu. İkibin sene önce memleket var mıydı?

Ben size daha mühim bişey söyleyeyim: İkibin sene önce insan bile yoktu dünyada... Hangi insan? Dünya yoktu be!.. Bir milyon sene önce dünya bile yoktu. Var mıydı?

Aziz vatandaşlar, pek muhterem vatandaşlar! Bir o zamanı düşünün, bir de şimdiki zamanı... Mağaralarda yaşasaydık, naylon çorabımız, karılarımızın lasteks mayosu, bizim plastik kasık torbalarımız olmasa daha mı iyiydi?

Kim ne söylerse söylesin, inanmayın! İşte herşey meydanda. Görüyorsunuz ki, çok ilerledik!..

Gözünüz Aydın Efendim adlı kitaptan

Eşek Şakası

Tözleri, elmacık kemiklerinin üstünde, püskül püskül kaşları da birbirine karışıp bitişmiş.

ileri fırlak alnının genişliği iki parmak eninde. Koskoca kafa olduğu gibi göğsüne gömülmüş, boyun hiç yok.

Yüzü, elbisesinin dışında görünebilen bütün derisi, sert kıllarla örtülü. Ellerini sarkıttığı zaman, parmakları diz kapaklarına ulaşıyor. Boyu kısararak, ama kalın, geniş, küt...

Suçu... Suçu mu?.. Suçları çok. Boğduğu bir kadının kanını emmiş. Bir karıkocayı baltayla kesip parçalamış, etlerini de tuzlamış. Yol bağcılığı yapmış. Üç şoförü, yol üstündeki ağaçlara asmış.

Celo'nun suçlarını öğrenmek, insanın sinirini bozmaktan başka bişeye yaramaz. Bu adam yememiş, içmemiş, durmadan cinayet işlemiş. Bütün bu cinayetlerini işlerken suç işlediğinin farkında bile olmamış O, normal hayatını yaşıyor. Kasap et sattığı, işçi çalış-

EŞEK ŞAKASI i 105

tığı, memur görevini yaptığı için nasıl suçsuzsa, Ce-lo da kendisini onlar gibi suçsuz sayıyor. Buyüzden de kendisini neden yakalayıp cezaevine attıklarını bitürlü anlayamıyor. Hayırlısıyla buradan kurtulur kurtulmaz, yine normal işine devam edecek.

Yargılanması dörtbuçuk yıl sürdü. Durmadan yeni yeni cinayetlerinin ortaya çıkması yüzünden yargılama uzamıştı. Yargı: tdam... Ama Celo, mahkemede okunan kararın ne olduğunu anlayamamıştı. Okunan uzun karardaki sözler, anlamını bilmediği sözcükler öyle hoşuna gitmişti ki, bu parlak, ağdalı kararı kurtuluş fermanı sandı. İdam cezasını yediği gün, mahkemeden cezaevine gidince, kendisini çeviren meraklı arkadaşlarına,

- Paçayı kurtardık, dedi. Hâkim bir konuştu, bir konuştu arkadaş, olursa böyle olur... Darısı başınıza!

Celo'nun idam kararı temyiz edilmedi. İdam olduğu için kendiliğinden temyize giden kararı Yargıtay onaylamıştı.

Celo buna büsbütün sevindi,

-Tasdik Celo, tasdik!., diyenlere, sevinçle,

- Tamam, dedi, tamam artık... Tasdik de edildi ya, temelli kurtuldum demek...

Mecliste de idam onaylanmıştı. Celo sevinçten uçuyordu,

- Yahu, mebuslar bile benim işle uğraşıyor. Allah razı olsun. Onlar da tasdik etmişler... Artık bunu kimse bozamaz. Öyle değil mi gardaş?

i ZÜBÜKİ.ÜCÜN SONU YOK 106

Arkadaşları,

- Öyle Celo, öyle... Kimse bozamaz, dediler. Nihayet son onaylama Cumhurbaşkanı'dan da çıkmıştı. Celo, kendisine böyle önem yerilmesine çok övündü,

- Kurtuldum gardaş, temelli kurtuldum. Hâkimi, mebusu, Cumhurbaşkanı hep benden yana!..

Ama Celo, neden artık cezaevinden salmıyorlar diye sızıldanmaya başlamıştı. Daha başka tasdik edecek

kimse var mıydı? Yoktu! Öyleyse bıraksınlar yakasını... Celo'nun saliverilmesi, kendince, gün işi idi. Bugün, yarın bırakacaklar diye beklerken, Celo'yu gardiyanlar koğuştan çıkarıp ayrı bir taş odaya koydular. İdama gidecek olanlara böyle yapılırdı. Celo, taş odaya bibaşına kapatılmasına daha çok sevindi. Üstüne taş odanın kapısını kapayacak olan gardiyana,

- Öyle ya gardaş, diyordu, öbür heriflerin yanında benim işim ne? Onlar suçlu, benim yerim burası...

Taş odada düşünüyordu,

- Dışarı salmadan önce, beni burada dinlendiriyorlar. Çok iyi. Dinlenir, beslenir, öyle dışarı çıkarım...

Deliksiz uykular çekiyordu.

Bir sabah güneş doğarken kapısı açıldı. İçeri girenler, imam, savcı, gardiyanlar ve cezaevi müdürüydü.

Celo'nun birbirinden ayırık küçük gözlerinin iğne başı iriliğinde bebekleri sevinçle parladı. Demek artık bırakacaklardı. Bu adamlar kendisine, "Haydi Celo, gü-legüle..." demeye gelmişlerdi. Bunlar ne iyi insanlardı.

EŞEK ŞAKASI

Bırakılacağına iyice inanan Celo, içeri girenlere,

- Buyurun ağalar... dedi. İmam,

- Allah günahlarını affetsin... dedi.

Sonra, kendi okuduğu duayı, Celo'ya da tekrarlatarak, tövbe ettirdi.

Celo,

-Tamam, duayı da yaptık, tövbe de ettik, artık tertemiz oldum. Şimdi bırakacaklar... diye içinden gülüyordu.

Başgardiyan,

-Hakkını helal et Celo... dedi.

Ne iyi adamlardı bunlar canım... Ayrılırken kendisiyle helalleşiyorlardı. Daha önce bu başgardiyan için kötü şeyler düşündüğünden biraz utandı.

-Hakkını helal et Celo!.. diyen gardiyanların gözleri yaşarmıştı.

Gardiyanlar, Celo, cezaevinden gidiyor diye üzülmüşlerdi.

Celo,

- Helal olsun gardaş, dedi; siz de hakkınızı helal edin!

Savcıya, cezaevi müdürüne, imam efendiye,

-İnşallah yakında görüşürüz... dedi.

Bu dilekten ötürü, müdür, savcı, imam efendi bozuldu, sustular, Celo'nun dileğine katılmadılar.

İki gardiyan Celo'nun kollarına girdiler. Eh uğurlama olursa işte bu kadar olur gayrı! Celo koltukta gidiyordu.

Kapı altında Celo'yu jandarmalar aldılar.

107

i ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 108

Silahları, candarmaları görünce, Celo'nun sevinci büsbütün arttı.

- Allah razı olsun, diye geçirdi içinden Celo, beni düşmanlarımdan koruyorlar...

Başından idam gömleğini sokup sırtına geçirince, Celo büsbütün sevindi: Öyle ya, dosta düşmana karşı, üstündeki yırtık pırtık elbiseyle görünecek değildi ya...

- Tamam, dedi içinden, yeni urbayı da giydirdiler. Şimdi beni salıverecekler...

Sırtında bembeyaz gömlek, yanında kendisini koruyan silahlı jandarmalar... Her iş yolundaydı.

iki candarma Celo'yu, cezaevi kapısında duran arabaya bindirirlerken Celo onlara,

- Zahmet ettiniz vallaha, dedi, araba hiç istemezdi. Boşuna zahmet...

Demek Celo'yu yayan yürütmeyecekler, arabayla götüreceklerdi. Bu ağırlamadan şişinen Celo'nun üstüne, heryanı kapalı cezaevi arabasının kapı kanatları sürgüldü. Araba yürüdü.

Kapıyı açtıkları zaman, Celo, kendisini büyük bir alanda buldu. Alan kalabalıktı.

-Allah Allah... dedi, beni karşılamaya bunca kalabalık çıkarmışlar.

Şimdi onu bu kalabalığın arasına bırakacaklardı.

Celo'yu jandarmalar, alanın ortasındaki sehpanın altına götürdüler. Sehpa, tahtadan yapılmış yüksekçe biyere kurulmuştu. Celo'yu bu yüksek yere çıkardılar. Demek bir de tören yapılacaktı. Kendi kendine,

EŞEK ŞAKASI T 109

-Benim için amma masarif etmişler haaaa, diye gülümsedi.

İki basamakla çıkılan tahta kerevetin üstünde bir de iskemle vardı. Celo'yu iskemleye çıkardılar. Buradan kalabalığa nutuk mu söyleteceklerdi yoksa... Öyle olacaktı besbelli... Ama ellerini neye bağlamışlardı?

Herhalde Celo'nun sinirli olduğunu biliyorlar, elinden kaza çıkmasını diye böyle yapmışlardı. Az sonra,

- Haydi gülegüle Celo... diyeceklerdi. Celo'ya,

-Son arzun nedir, söyle! dediler. Nutuk söylemesini istiyorlardı.

- Söylemem, dedi, kalabalıkta konuşamam...

- Bir istediğin yok mu?..

-Vallaha mahcup ediyisiniz... Daha ne istiyem artık?..

Celo'nun boynuna yağlı ipin ilmiğini geçirdiler. Celo, işte bunu anlayamadı.

Cellat, Celo'nun ayağı altındaki iskemleye bir tekme savurunca, boğazı ilmikle sıkılan Celo, telaşla debelendi,

- Dur ulan, şakayı sevmem alçak... Zabah zabah bu eşek şakası da ne oluyor? diye bağırarak istedi ama sesi gırtlığında düğümlendi!

Gözünüz Aydın Efendim adlı kitaptan

Naylon Milyoner

^'»'-L'ünyada aptallık yarışması yapılsa yüzde yüz birinci gelir. Tarihlerin yazmadığı bir budaladır. Efendim?

Bu aptallıkla nasıl mı milyoner oldu dediniz? Hahhahhah... Anlatayım.

Onun fabrikaya girişi bugünkü gibi hatırımda: İstanbul'un saygıdeğer Yahudi işadamlarından Mü-sü Levi'yle Hacı Mümtaz Bey, ortaklaşa bir dokuma fabrikası kurdular. Bu fabrikanın kuruluşu da akıl almaz bir iştir ya...

Ben o zamanlar Hacı Mümtaz Beyin muhasebecisiydim. Hacı Mümtaz Bey, Asmaaltı'ndaki hanlardan birinde toptan kumaşçılık yapıyordu.

Müsü Levi gibi kurnaz bir Yahudinin Hacı Mümtaz Beyle ortak oluşuna piyasada herkes şaşmıştı. Ben, işin içyüzünü bildiğim için hiç şaşmadım. Çok zengin olan Hacı Mümtaz Bey, öğleleri lokantada yemek yer ama, tatlı yada meyve yemez. Lokantadan dönüşünde, mağazada yer meyvesini. Çünkü, sokak-

NAYLON MİLYONER

111

tan geçen satıcılardan meyve alırsa, lokantadakinden daha ucuza gelir. Alacağı da, ya bir mandalina ya bir portakaldır. Bitek portakal almak için çekişe çekişe pazarlık eder.

Eskidenberi tanıdığı olan Müsü Levi'nin de mağazada olduğu bigün, yoldan geçen bir portakalcıyı çağırdı:

- Kaça portakal? Köylü satıcı, -Kırkar kuruş... dedi.

Hacı Mümtaz Bey, epiyce bir zaman portakalları karıştırıp içlerinden, en irisini, sulusunu seçtikten sonra,

- Buna otuz kuruş vereyim... dedi. Satıcı,

-Kırk kuruştan aşağı olmaz! dedi.

- Otuz kuruştan fazla vermem...

- Ben otuzdan aldım beyim... Hadi otuzbeş ver... -Otuz...

- Otuzbeş... -Otuz...

- Otuzikibuçuğa bıraktım... -Otuz...

Belki on dakika sıkı bir pazarlıktan sonra otuz kuruşa portakalı aldı.

Müsü Levi, bakışlarından anladığına göre, dikkatle, merakla Hacı Mümtaz Beyi incelemekteydi. Mümtaz Bey, portakalı soydu, ortadan ikiye böldü. Daha küçükçe olan bölümü Müsü Levi'ye uzattı:

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

112

-Buyrun Müsü Levi...

Müsü Levi, soyulmuş yarım portakalı aldı, dilim dilim yerken,

- Hacı Bey, dedi, maşallah siz bu kadar çok zenginsiniz, ama bir portakal için nasıl pazarlık ettiğinize şaşıtm kaldım.

Hacı Mümtaz Bey gevrek gevrek güldükten sonra,

- Pazarlık etmeden bişey alırsam bana çok tatsız geliyor da ondan... dedi. Şimdi bu portakala adamın istediği parayı verseydim, tadını alamazdım. Ne sulu portakal değil mi Müsü Levi?

Çok cimri olan Müsü Levi bile şaştı da,

- Ama çok fakir adamdı, dedi, on kuruş fazla alsa ne çıkardı?

- Öyle deme Müsü Levi, benim için on kuruşun, on liranın önemi yok. Ama ben bikez pazarlıksız bişey almaya alışsam, huyum bozulur, sonra büyük alışverişlerde de pazarlık etmem; benim korkum bu, yoksa on kuruşta değilim... Ben bu on kuruşu nasıl olsa bir dilenciye veririm, hem de sevap işlemiş olurum... İdmanım bozulmasın diye, kırk paralık bişey alsam yine pazarlık ederim; şimdi anladın mı?

Bana kalırsa Müsü Levi'nin Hacı Mümtaz Beyle ortak olmak isteyişi, işte bu konuşmadan sonra oldu.

Sonradan öğrendiğine göre Hacı Mümtaz Bey, Müsü Levi'ye demiş ki:

"Benim muhasebecinin ağzı çok sıkıdır, gayetle sır saklar bir adamdır; onun için fabrikamızda da çalıştırsak iyi olur."

NAYLON MİLYONER

113

Müsü Levi de, "Fabrikamızda bütün hesaplarımız çok açık olacak, hiç hile yapmayacağız, onun için sır saklar bir muhasebeciye ihtiyacımız olmayacak," demiş. Bunun üzerine Hacı Mümtaz Bey, eksik olmasın,

"Muhasebecim çok namuslu adamdır; çünkü onbeş yıldır yanımda çalıştığı halde, bigünden bigüne de aylığını artır, demedi. Çok sıkıntı çekiyor. Onun için fabrikada da çalışırsa aylığını bikaç kuruş artırırmı da zavallı sıkıntıdan kurtulur," demiş.

Daha fabrika kurulmadan işin içindeydim. Hem Hacı Mümtaz Beyin ticarethanesinde, hem de fabrikada çalışıyordum. Sağolsun Hacı Mümtaz Bey aylığımı yüzseksen lira artırmıştı.

Hacı Mümtaz Bey de, Müsü Levi de dokuma fabrikası için on para sermaye yatırmadılar. Nasıl mı oldu? İki de iş bilir kişilerdi çünkü.

Biyandan Hacı Mümtaz Bey, biyandan Müsü Levi kiralık bir dokuma fabrikası arıyorlardı. Kendilerinin zamanı az olduğundan, Hacı Mümtaz Bey, benim de kiralık bir fabrika aramamı söylemişti. Muhasebeci olduğumdan fabrika işlerinden anlamadığımı söyleyince Müsü Levi, "Anlamadığın daha iyi, biz dört duvarla çevrili, üstü çatıyla örtülü, kirası çok ucuz bir fabrika arıyoruz, her ne fabrikası olsa işimizi görür," dedi. Hacı Mümtaz Bey, iş saatleri dışında, hem gezip hem de kiralık bir fabrika arayabileceğimi söyledi.

Eyüp'te dört tezgâhlı, kirası çok ucuz biyer buldum, birlikte gidip baktık. Beğendiler ama, pazarlıkta uyuşamadılar. Müsü Levi Tophane'de bir şarap fab-

T 114

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

rikası bulmuş. Orasını gidip gördük. Ben yolda Hacı Mümtaz Beyin kulağına yavaşça,

- Şarap fabrikasından nasıl kumaş çıkarılacak? dedim.

- Müsü Levi müthiş bir adamdır, o herşeyi yapar... dedi.

Benim korkum, Müsü Levi'nin Hacı Mümtaz Beye kazık atma ihtimali, yoksa bana ne...

Şarap fabrikasını beğendiler ama kirasını çok buldular.

Sonra Hacı Mümtaz Bey Ayvansaray'da bir çivi fabrikası bulmuş. Gidip gördük. Ben yine dayanamadım, Hacı Mümtaz Beyi uyarmak için,

- Bu çivi makineleri sökülecek, yerine dokuma makineleri konulacak, çok pahalıya çıkar... Yeniden bir fabrika kurulsa daha iyi olmaz mı? dedim.

- Çivi makineleri sökölmecek, yerinde kalacak... dedi.

İnsanın akli durur yani; çivi makinelerinden kumaş çıkaracaklar...

Ayvansaray'daki fabrika da uygun değildi. Sonra ben Rami'de bir lastik fabrikası buldum. Bunu beğendiler ama, adam kirayı para olarak istiyordu. Oysa bizimkiler para vermeyecekler, bono vereceklerdi.

En sonunda Müsü Levi'nin bulduğu Yedikule'deki kösele fabrikasını kiraladılar. Para vermediler tabii, kira yerine üç aylık bono verdiler çünkü, Müsü Le-vi'yle Hacı Mümtaz Beyin imzaladıkları bonolar,

I

NAYLON MİLYONER

devletin darphanesinde basılan paradan daha sağlam sayılıyordu.

Kösele fabrikası dersem, adı fabrika... Fabrikadan başka herşeye benziyor, yıkıntı biyer... Bu eski püskü yıkıntıda nasıl dokuma fabrikası kurulacağını, nerden kumaş çıkarılacağını çok merak ediyordum.

Fabrikanın ön duvarına, üzerinde "Hacı Mümtaz Türkoğlu ve Ortağı Mensucat Fabrikası" yazılı kocaman bir levha astırdılar. Bana da bir çalışma odası gösterdiler.

Müsü Levi,

-Hayırlı olsun, artık işe başladık... dedi.

-Nerde? diye sordum.

Hacı Mümtaz,

- İşte burda, dedi. Fabrikayı açtık ya...

Yahu, fabrika nerde? Ben içimden, makineler sonra gelecek herhalde diye bekliyordum. Geldi de... Geldi ama, bunlar demirden dişli, çark, mil, volan filan gibi bitakım hurda demir parçalarıydı. Bunları üst üste koydular, karmakarışık bişey ortaya çıktı. Bu, hiçbir zaman işlemedi. Çünkü işleyemezdi. Yalnız aradabir üst üste konulan demir parçalardan biri kendiliğinden kayar, devrilir, hemen bunu kaldırıp üst atarlardı.

Müsü Levi, çok memnun, ellerini birbirine sürterek,

- İşler tamam, dedi, yalnız bize ayak işleri için biri ister.

- Nasıl bir adam Müsü Levi? dedim.

115

ZÜBÜKİ.ÜĞÜN SONU YOK

116

- Çok aptal olacak bir, dedi, ama çok aptal olacak... Hiçbişeye akli ermeyecek. Sonra okuryazar da olmayacak...

Fabrikada adam arandığı duyulunca çok kişi başvurdu. Bunlar işe alınsınlar diye bütün hünelerlerini ortaya döküyorlar, çok çalışacaklarını söylüyorlardı. Müsü Levi hiçbirini beğenmedi. Galiba fabrikanın açıldığının beşinci günüydü, bir adam geldi. Biz onu da iş istemeye geldi sanmıştık.

Müsü Levi,

-Adın ne? diye sordu adama.

Adam,

- Hıı? diye sordu Müsü Levi'ye.

- Adını soruyorum. -Ne?

-Adını...

- Kimin adını? -Senin... Senin adın ne? -Benim mi?

Öyle bir budala ki, karşısındakini çat diye çatlatır.

O soğukkanlı Müsü Levi bile patladı da,

- Senin be, senden başka kim var karşımda? Adın ne? diye bağırırdı.

Adam bisüre düşündükten sonra,

-Hıdır... dedi.

-Hıdır!

- Ne var?

NAYLON MİLYONER T 117

- İş mi istiyorsun? -İş mi?

Müsü Levi ona soruyor, o Müsü Levi'ye soruyor.

- Kim? -Sen...

- Ben mi?

- Sen... İş istemeye mi?

- Ne işi?

Hacı Mümtaz Bey dayanamadı,

- Defol git! diye bağırdı.

Hıdır döndü, dönerken kolu, masa üstündeki sürahiye çarpıp devirdi, sonra sehpayı çarpıp sehpayla birlikte kendisi de yere devrildi. Bir zaman yerde sehpayla boğuştu; çünkü kendisini sehpadan bitürlü kurtarıp ayağa kalkamıyordu. Sanki sehpa üç ayaklı canlı bir yaratıktı da yapışmıştı vücuduna. Epiy bir zaman sehpayla alt alta, üst üste güreştikten sonra ayağa kalkmasıyla duvara yönelmesi bir oldu, cam bölmeye çarpınca,

- Kapı nerde? diye sordu.

Kahkahalarla gülmekten kapıyı gösteremiyorduk.

- Solda! diye bağırdım.

Sağını solunu bilmediği için o yana bu yana dö-nendikten sonra merdivenden aşağı ver etti kendini. Sonra büyük bir tıngırtı duyuldu. Koşup baktık ki, merdivenin altına boylu boyunca uzanmış. Basamaklardan yuvarlanırken de saksı, kova gibi oralarda her ne varsa, hepsini çarpa çarpa devirmiş.

118

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

Müsü Levi,

-Tamam! dedi, işte aradığımız adamı bulduk.

Yahudi şaşırması mıdır nedir...

-Aman Müsü Levi... Bu dangalak yemek yerken ağzını zor bulur...

-İyi ya işte, biz de böylesini arıyorduk...

Hıdır'ı işe aldılar. Hangi işe? Hıdır'ın hiçbir iş gördüğü yok ki... Pardon, hergün bikaç şeyi devirip kırmak gibi bir işi var. Verdiği bu kadar zarara karşılık da çokaz bir haftalık alıyor.

Müsü Levi,

-Fabrika tamam, hemen çalışmaya başlamalıyız! dedi.

Mensucat Fabrikası üç yıl çalıştı. Ne bir santim iplik girdi, ne bir milim kumaş çıktı. Ama yine de fabrikaydı, hem de kazanan bir fabrika... Bütün işler kâğıt üstünde görölüyordu. Defterleri ben tutuyordum. Fabrikaya şu kadar bin kilo iplik girdi. Ama hep kâğıt üstünde, fabrikaya giren çıkan yok... Defterde girdi gösterilen iplikler, yine defterde çıktı gösteriliyor: Şu kadar bin kilo iplik satıldı. Alıp satıyoruz, alıp satıyoruz, ama hep defterde.

Bigün Hacı Mümtaz Beye,

- Fabrika ne zaman işleyecek? diye sordum.

-İşliyor ya... dedi. Biz burda Karagöz mü oynatıyoruz yoksa?

İşin içine girdikçe öğreniyordum; bizimki gibi olanlara "Naylon Fabrika" deniliyordu. Gerçekten

NAYLON MİLYONER | 119

bir dokuma fabrikası kurup kumaş çıkarılsa, kazanç ancak yüzde beş on olabilecekti. Oysa hiç kumaş dokumadan fabrika yüzde otuz kazanıyordu. Hem de yüzde otuz kazanç defterde gösterilendi; gerçek kazanç çok daha yüksekti.

Müsü Levi'nin neden Hacı Mümtaz Beyi ortak aldığını sonraları öğrenebildim. Çünkü Mümtaz Beyin, bakanlıkta çok önemli yerlerde akrabaları, dostları vardı. Böylece bakanlıktan istedikleri kadar "tahsis" iplik alma müsaadesi koparabiliyorlardı.

Müsü Levi de, Hacı Mümtaz Bey gibi çok namuslu bir adamdı. Bana sık sık,

- Ben işlerimde katiyen hile istemem, ticarete namussuzluk olmaz... Hesabımız çok düzgün olmalı... derdi.

Çalışmayan ama kazanan fabrikamızın işçileri de vardı ve biz bunlara bordrolara göre düzenli olarak gündeliklerini ödüyorduk. Haftadan haftaya paralarını almaya gelen sözde dokuma işçileri, hiç çalışmadıkları yada fabrikanın bahçesinde filan çalıştıkları için ucuza tutulmuşlardı. Bunların gündelikleri, sigorta primleri, fabrikanın kazanç vergisi de tamam olarak ödenirdi. Gerçekten hiçbir hile yapılmıyordu. Aptal Hıdır'ın bordrodaki görevi de fabrikanın müdürlüğüydü ve yapmadığı bu görev için ayda bin lira alıyordu. Oysa ben iki ayrı yerdeki muhasebeciliğim için dokuzyüz lira almaktaydım.

| ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 120

Fabrikanın üç yıllık kazancı, iki ortakdan herbiri için dörder milyon liraydı. Ama bu defterdeki kazançtı. Defter dışı kazancın ne olduğunu bilmiyorum.

Müsü Levi bigün Hacı Mümtaz Beye,

- Artık yeter Hacı Bey, dedi, başımız boka girmeden fabrikayı kapatıp hesaplarımızı tasfiye edeceğiz.

Kazancı tatlı bulan Hacı Mümtaz Bey,

- Böyle bir fabrikayı kapatmak günah... dedi. Müsü Levi,

-Kodese girersek bize de günah... dedi.

Fabrikayı kapatmaya karar verdiler. Buna ençok benim canım sıkıldı. Çünkü fabrika kapanınca, benim fabrika muhasebeciliği ek görevimden aldığım yüzseksen lira aylık indirilecekti.

Fabrikadaki son gnmzd. Bir tangırtı tungurtu duyuldu. Ms Levi gülerek,

- Aptal Hıdır geliyor... dedi.

Gerçekten de Hıdır gelmişti. Hıdır odaya girdi, girmesiyle de odanın kapısını kilitledi, anahtarı cebine koydu, geçip koltuğa oturdu,

-Yüzbin... dedi.

Hacı Mümtaz hâlâ gülüp duruyordu.

Ms Levi,

- Ne yzbini? dedi.

Hıdır bir cigara yakıp yine, -Yüzbin... diye tekrarladı.

- Ne demek yüzbin? -Yüzbin...

NAYLON MİLYONER T 121

-ık dışarı!.. Defol!..

Hıdır çok soğukkanlı, sürekli "Yüzbin" deyip duruyordu,

-Yüzbin...

Ben şaşırmıştım. Hacı Mümtaz'la Ms Levi nin gülüşleri yüzlerinde donup kalmıştı.

-Yüzbin...

-Ama Hıdır...

-Yüzbin...

-Hıdır oğlum...

- Yüzbin...

- Kardeşim Hıdır...

Hıdır "yüzbin" diyor, başka bişey demiyordu. nce korkutmak istediler, olmadı. Rica ettiler, olmadı.

Yalvardılar, skmedi.

-Ama Bay Hıdır, senin bizden alacağın yok ki... Biz senin hakkını fazlasıyla verdik...

Hıdır bacak bacak üstüne atmıştı:

-Yüzbin...

-Vallahi olsa... Yok ki...

Hıdır burnuyla kasayı gösterip yine,

-Yüzbin... dedi.

Baktılar ki olmayacak, Ms Levi,

-Peki Bay Hıdır, dedi, yarın gel al...

Hıdır yine insanın beynini oyan o tekdüze sesiyle.

-Yüzbin... dedi.

En sonunda Ms Levi cebinden bir ek çıkartıp üstüne yüzbin yazdı Hıdır'a uzattı. eki almayan Hıdır yine, 122

ZüBüKLüğüN SONU YOK

-Yüzbin... dedi.

Ms Levi kasayı açtı, çıkardı paraları Hıdır'ın avucuna saydı. Hesaplarında hiç hile yapmayan Ms Levi o gün hile yaptı. Hıdır'a yüzbin diye, dok-sanbin lira verdi. Hıdır'ın avucuna paraları sayarak koyuyordu ama, Hıdır o kadar çok sayı bilmediğinden, onbin lira kazık yemişti.

Hıdır paraları aldı, anahtarla kapıyı açıp allasmar-ladık bile demeden çekip gitti.

Ms Levi,

-Th... dedi, herifin eline yüzer lira koyup biner biner sayabilirdim ama sonradan aklım başıma geldi.

Fabrika kapandı. Ben yine Hacı Mümtaz Beyin ticarethanesinde çalışıyordum.

Hıdır sonradan milyoner oldu. şimdi çok zengindir... O kadar aptal adam nasıl mı milyoner oldu? Hahahhah...

Zengin olmak için akıl istemez ki, para ister; bikere yüzbin oldu mu gerisi kolay... Marifet, ilk yzbini bulmakta. Yok canım, akıllandığı filan yok, yine eskisi gibi aptal... Ama emrinde biçok akıllı adam çalışıp, herifin milyonlarını artırmak için kafa patlatıyorlar. Adını da değiştirdi. Nüfus kğidında göbek adı olarak Rıza yazılıymış. şimdi Rıza Bey oldu. Ama onu piyasada Naylon Rıza diye tanırırlar...

Gözünüz Aydın Efendim adlı kitaptan

Ticari Namus

I

ki aylık ev kirası birikmişti Hüsamettin Bey, nerdeyse üçüncü ayın kirası gelecekti. Sen olsan ne yapardın? Böyle bir zor durumda kalmasaydım, dünyada kimseden borç almazdım.

Boğaz iskelelerine uğraya uğraya Anadolukavağı'na dek giden vapurun sancak yanındaki dış peykelerinde oturuyorlardı. Hüsametdin Bey, kendisine bu sözleri söyleyen, elli yaşında gösteren gözlüklü Nâfi Beye cıgara paketini uzattı.

-Teşekkür ederim, başka cıgara öksürtüyor, benimkinden içeyim.

Cebinden cıgara paketini çıkardı. Hüsametdin Bey, çaktığı kibrit rüzgârda sönünce, ikinci kibritten önce kendi cıgarasını yakıp sonra yanan cıgarasını Nâfi Beye uzattı.

Her akşam iş dönüşü evlerine giderlerken yolculuk ettikleri bu vapurda arkadaş olmuşlardı.

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 124

Ceket yakası ve boyunbağının düğümü, eskilikten ve yağlı kirden parlayan Hüsametdin Bey,

- Sonra ne yaptınız Nâfi Bey? diye sordu.

- Sonra canım efendim, iki aylık ev kirası birikti. Aydan aya beşyüz lirayı bulup buluşturmak ne de olsa kolay. Ama üç aylık, dört aylık kira toplandı mı, biz yandık...

- Doğru... Beşyüz lira göze görünmez de, iki üç ay birikince kötü... Dört ay kirayı ödemesen, ikibin lira eder.

-Ya... Nasıl öderim ikibini? Neyse efendim, bir tüccar komşumuz var. Daha doğrusu biz onu tüccar diye bilirdik. Herif düzencinin biriymiş. Nerden bileyim? Bizim durumumuzu öğrenince, "Ben sana borç vereyim de, sen sonra elin bollarınca bana ödersin," dedi. Hay Allah razı olsun... "Peki, nasıl yapacağız?" diye sordum. "Bir bono yaparız. İmzalar, bana verirsin," dedi. Bu kadar kolaysa peki... Herif, bonosu, pulu cebinde gezermiş. Bono koçanını cebinden çıkardı. Ben de, bono bono diye bişey duyarım ama, o zamana kadar bononun nasıl bişey olduğunu bilmezdim.

- Elliiki yaşımdayım, ayıp değil ya, ben de bugüne kadar daha bono görmüş değilim.

- Aman görme birader, Allah göstermesin... Sonra efendim, bizim o sözde tüccar, cebinden çıkardığı koçandan bir bono yırtıp üstüne bişeyler yazdı, pulladı. "Bir şu pulun üstünü, bir de açığını imzalayın!" dedi. Baktım, bonoda "İkibin Türk Lirası" yazılı. "Bana

TİCARİ NAMUS

125

ikibin değil, bin lira gerekli. Beşyüzden iki aylık kiramız bin lira tutar," dedim. "Sen benden bin lira borç alırsın, bana yine bin lira ödersin. Gerisine karışma, imzala!" dedi. Ev sahibi evden atacak, ben de sıkışmışım, adamın gösterdiği yerlere imzamı attım. "Parayı, yarın akşam bizim eve gel, al!" dedi. Eve gidince, olanları karıma anlattım. Karım çok kızdı, bana söylemedik laf bırakmadı. Önüne gelen yere imza basılır mıymış! Ya herif parayı vermezseymiş! Kızım da benden yana çıkıp, "Onlar öyle şey yapmazlar, evlerinde televizyonları bile var," dedi. Karım da çocuklara, asıl öylelerinden korkmak gerektiğini anlatmaya çalıştı. Neyse efendim, ertesi akşam gittim bu tüccarın evine. Ne dersiniz, trink diye bin lirayı elime saymasın mı! İnanılır gibi değil, bir pullu kâğıdı imzalıyorsun, ertesi gün bin lirayı alıyorsun. Hemen ev sahibine iki aylık kirayı ödedim. O gece evde sevincimizden bayram ettik. Uzatmayalım Hüsametdin Beyciğim, birikmiş kirayı ödeyince biraz rahatladık. İmzaladığım bono, doksanbir gün vadeli olduğundan, ben de bin lira borcumu doksanbir gün sonra ödeyeceğim. Neden doksan gün, yüz gün değil de, doksanbir gün? Bononun usulü böyleymiş, en uzun vade doksanbir gün olurmuş... Biz artık dişimizden, tırnağımızdan artırıp bin lirayı biriktirmeye çalışıyoruz. Bononun ödenmesine onbeş gün kala, biz ancak sekizyüz lira biriktirebildik. Eh, artık bu onbeş günde de nasıl olsa ikiyüz lira daha buluruz. O ak-

126

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

şam eve geldiğimde karım, "Sana bir resmi mektup geldi," dedi. Allah Allah! Bu yaşıma gelmişim, daha hiçbir resmi yerden mektup almamışım. Bir de mektubu açtım, bilmem ne bankasından geliyor: "İkibin lira şu gün ödenecek!" Aman bre! Bizim borcumuz ikibin değil, bin lira... Hemen koştum, o bize iyilik eden komşu tüccara. "Hiç boşuna telaşlanma. Şimdi de dörtbin liralık bir bono imzalarsın. Ben sana ikibin lira veririm. Sen de götürür, bankaya borcunu ödersin," dedi. Cebinden hemen bono koçanıyı pulları çıkardı. İmzalamasına imzalayacağım ama karımdan korkuyorum. "Şimdi kalsın, bir bilene danışayım da sonra..." deyip tüccarın evinden çıktım. Karım, yeni bonoyu duyunca, "Hele bir imzala, dünyayı sana dar ederim..." dedi. Hem de eder. Kızıma kalırsa, hemen imzayı basıp parayı almalıydım. Oğlum da, annesinin eski kafalı olduğunu, bono işlerine aklının ermediğini söylüyordu.

Ertesi sabah, biz işi gücü bıraktık, karıkoca, bize mektup gönderen bankaya gittik. Orada bir memura, şimdi size anlattığım gibi, başımıza gelenleri anlattık. Yeminler ederek bin lira aldığımızı, şimdi ikibin lira mı ödememiz gerektiğini sorduk. Memur, "Değil mi ki bononun altında imzanız var, bu ikibin lirayı da siz ödemek zorundasınız," dedi. Karım, "Senin bir müdürün yok mu, belki o bize daha başka bir akıl verir," dedi. Memur da, "Müdüre değil, bakana çık-san bu böyle!" diye kestirip attı.

TİCARİ NAMUS

Gördün mü başımıza gelen şu belayı sen... Biz başımıza zorla belayı satın almışız. Bu işten anlayanlara, bilenlere soruyorum; bana bonoyu imzalatan tüccara hiçbir sorum düşmezmiş. Peki, ödemezsem ne olacak?

Ödemem be! Ama o zaman da ticari namusum sıfır olurmuş. Ödemek zorundaymışım. Bono demek namus demekmiş! Hiçbir yerde on paralık namusum, haysiyetim kalmazmış. Bu bono öyle bir belaymış ki, bonosunu zamanında ödeyemeyenlerden, namuslarını hayatlarıyla temizlemek için intihar edenler bile varmış. Bir büyük tüccara danıştım. "Pezevenklik, bundan çok daha iyidir. Çünkü bir insanın pezevenk olduğunu çevresindeki birkaç kişi bilir. Ama bonoyu ödemezsen, bütün piyasa öğrenir, rezil olursun," dedi. Sen yoldan geçerken, herkes seni birbirine gösterip, "İşte bu namussuz bonosunu ödemedi!" derlermiş. Böyle yaparlar, birbirlerine tamtırlarmış ki, aralarında bitek namussuz bile barınmasın, kendileri de kazıklanmasın. Borcunu ödemediğin banka da, bütün öbür bankalara, filanca kişi borcunu ödemedi, aman tetik durun, sizin bankayı da dolandırmasın, diye yazıp duyurmuş. Şimdi eskisi gibi değil ki, her sokağın başında beş on banka var. Yahu, sokaklardan geçemez olacağım. Gördün mü Hüsamettin Bey, bütün memlekete rezil olacağım da ticari namusum elden gidecek. Yani bu ticari namus, başka namus çeşitlerine de benzemiyor. Çünkü bir insan, gerek iradesiyle, gerek iradesi dışında, bikez pezevenk oldu mu, gere-

127

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 128

kirşe karısını boşar, namusunu geri alır. Geldim, bonoyu ödemeyip de ticari namusun elden bir gitti mi, artık gitti gider, bir daha ne yapsan yok... Ben o zamana kadar, namus namus, bitek namus bilirdim. Oysa beyim, aile namusu başka, politika namusu başka, meslek namusu başka, ticari namus ise daha başkaymış. İş namusa gelip dayanınca, insan namussuz yaşayacağına ölmek yeğdir, dedim. İnsan bu dünyada namusu için yaşar. Eh, bonoyu ödemeyip namus da elden gidince ne kalır geriye? Hiç... Namus olmayınca bu can, bu tende neye gerekir? Bir akşam, Köprü'den Adalar'a kalkan bir vapura bindim. Niyetim kötü... Vapur, Kınalı'ya, Burgaz'a, Heybeli'ye uğradı. Bütün yolcular insin de vapur tenhalaşsın diye güvertede bir aşağı, bir yukarı dolaşırken birisi adımı seslendi. Baktım, bizim Sami. Taa okuldan arkadaşımıdır. Ne zamandır görüşmemişiz. Surdan burdan konuştuk. "Seni tuhaf görüyorum, neyin var?" diye sordu. "Hiç sorma, başım dertte," dedim. Ben böyle der demez, "Yoksa bononu mu ödeyemedin?" diye sormasın mı! Yahu, bu dünyada bonodan başka dert mi yok? Bu adam nereden bildi derdimi? Boynumu büküp, "Evet," dedim. "Kolay canım, yarın gel, beni gör, bir kolayını buluruz," dedi. Vapur, Büyükkada İskeleye yanaşmakta olduğundan daha fazla konuşamadık. Büyükkada'ya yazılığa gelmiş. İndi vapurdan.

TİCARİ NAMUS İ 129

Sami'nin Yedikule'de deri fabrikası varmış. Ertesi gün orada buluşacaktım. Gittim, fabrikayı buldum, ama Sami yok. Az önce arabasına binmiş, Okmeyda-nı'ndaki tuğla harmanına gitmiş. Yedikule'deki deri fabrikasından başka Okmeydanı'nda da tuğla harmanları varmış. Yedikule neresi, Okmeydanı neresi... Ama Sami umut verdiğinden, ne yapayım, onca yolu tepip Okmeydanı'na gittim, Sami Beyin tuğla harmanlarını buldum. "Şimdi arabasına bindi, Ye-şildirek'teki trikotaj fabrikasına gitti," dediler. Allah Allah... Biyanda deri fabrikası, biyanda tuğla, biyanda trikotaj... Bunların birbiriyle ne ilişkisi var?

Uzatmayalım Hüsamettin Beyciğim, kovalamaca gibi ordan oraya, Sami'nin arkasından koşuştum. Sonunda onu Taksim'deki yedek parça mağazasında buldum. Bir dakika geciksem, ordan da gidiyormuş. Beni arabasına aldı, Karaköy'deki bir handa, ithalat ihracat işleri yaptığı yazıhanesine götürdü. Yazıhane dersem, koskoca bir daire... İçerde belki onbeş kişi çalışıyor. Odasına iki kişi geldi. O iki kişiyle de, bir yapı işinde ortakmış. Onlar gitti. "Eee, söyle bakalım, şimdi seni dinliyorum. Ne derdin var?" dedi. Boynumu büküp, "Borcum var," dedim. "Ne kadar?" diye sordu. "İkibin liralık bir bonom var ama, ben bin lirasını..." tamamladım diyecektim, dememe kalmadı, lafımı ağızımda yarım bıraktırıp birden ayağa kalkarak, hak tuuu diye suratıma tükürmez mi! Ben

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 130

hiç böyle şeyle karşılaşmamışım. Neye uğradığımı şaşırdım. Adam beni yardım için çağırıp suratıma tükürüyor. İyi ki gözümde gözlük var da, herifin tükürüğü gözlük camına geldi. Hemen gözlüğü çıkarıp mendille sildim. Ayağa kalktım. "Yazıklar olsun Sami, bunun için mi beni bütün gün arkandan koşturup sonunda yazıhanene getirdin?" dedim. O da bana, "Asıl sana yazıklar olsun. Ben seni bir adam bilirdim... Tuh sana! Ulan insan, kendini bilen bir insan, hiç bin lira, ikibin lira borç yapar mı? Hiç utanmadın mı? Hadi yaptın bir eşeklik, nasıl bunu utanmadan sıkılmadan başkalarına söyleyebiliyorsun?" dedi. İşte o acı sözler üzerine koltuğa yığılıp kaldım. Sami'nin hakkı vardı. Benim gibi dar gelirli bir adam, neyine güvenip de bin lira, ikibin lira borç yapar? Hadi yüz lira, ikiyüz lira neyse, ama bin, ikibin lira? Ah Hüsamettin Beyciğim, ben neler düşünüyorum, oysa o neler düşünürmüş. Bana, "Hiç olmazsa ellibin, yüzbin lira borçlansaydın, elbet bir kolayını bulurduk. Ulan insan bu zamanda, bin lira, ikibin lira borca tenezzül eder mi be? Borç alıp adını kirlittiğine değmez. Bonomu ödeyemedim deyince sen, ben de birkaç yüzbin lira sandım da, belki bir yardımım dokunur, bankalardan kredi sağlarsız filan diye düşündüm. Bin lira borç için kıvranan adama kim kredi açar? Tuuu..." Ben sustum. O boyuna konuşuyordu. "Sen bu borcu ödemek zorundasın. Enazından ellibin lira filan olsaydı borcun, eh o zaman ödemeyebilirdin." Merak

İ

TİCARİ NAMUS i 131

edip, "Nasıl ödemezdim?" diye sordum. "Ellibin lira krediyi nerden aldmsa, bu borcu ödeyemeyince yine aynı yerden bu sefer yüzbin lira kredi isterdin. Elli-bini kurtarmak için verirlerdi." "Peki, o yüzbin lira nasıl ödenecek?" diye sordum. "Ödemezsin ki... Ödeme zamanı gelince, bu sefer de ikiyüzbin lira kredi istersin. Bak, ben nasıl yapıyorsam öyle... İşe başlarken benim on para sermayem yoktu. Adamın birinden ikibin lira borç aldım. Ama o zaman, ikibin lira da ikibin liraydı, şimdinin yirmibin lirası... Zamanı gelince, alacaklıma biraz daha sermaye gerektiğini söyledim. Adamcağız, ikibin lirasını kurtarabilmek için onbin liralık daha kredi açtı. Onbini alıp hemen adamın ikibin lirasını ödedim. İşte buna çok dikkat edeceksin. Borcunu tam zamanında ödemek şart. Ödemezsen adın batacığıya çıkar, bir daha hiç-kimseden borç alamazsın. Ticari namusun elden gitti mi, yandın, öl daha iyi. Sonra, o onbin lira borcun ödeme zamanı geldi. Ama ben de borcuna bağlı namuslu bir adam olarak piyasada tanınmaya başladığım için, bir bankadan yirmibin lira kredi aldım. Bu paradan, onbin lira borcumu ödedim. Yirmibin lira borcun ödeme zamanı gelince, başka bir bankadan ellibin lira kredi aldım, ikinci bankanın yirmibin lirasını ödedim. Namuslu insan borcunu günü gününe ödemeli ki piyasada itibarı artsın. Sonra üçüncü bir bankadan yüzbin lira kredi aldım. Derken başka bankadan ikiyüzbin alıp yüzbin lira borcumu ödedim.

i ZÜBÜK1.ÜĞÜN SONU YOK 132

Birinden alıp öbürüne, öbüründen alıp ötekine... İşte böyle böyle, Allaha çok şükür bugünkü durumuma geldim. Bugün artık öyle oldum ki, ne kadar banka varsa herbirine biriki milyon lira borcum var. Artık ben onlardan para istemiyorum." Şaşkınlıkla dinlediğim Sami'ye, "Artık sen yükünü tutmuşsun, ne diye bankalardan borç isteyeceksin?" dedim. "Yok yahu ondan değil," dedi, "Batacağım diye ödleri patlıyor da ondan... Ben bir battım mı, hepsinin de parası yandı. Onun için, aman ne yapalım da şuna para kazandıralım da aradan kendi paramızı da kurtaralım diye çırpınıyorlar. Hergün telefon üstüne telefon: "Para istersen gönderelim, ne kadar gerekiyor..."

Sami'nin anlattıkları iyi, güzel ama, kendine. Peki, ben ne yapacağım? Sami, "Valla ben bin, ikibin lira için hiçbir bankaya bişey söyleyemem, ticari itibarım sarsılır çünkü..." dedi. Sonra iğrenç bişey görmüş gibi suratını buruşturarak, "Bu kadicık para için değer mi borca girmeye, tüh tüh..." diye söylendi. Sami'nin yazıhanesinden çıktım. Bir daha ona gitmedim, şeytan görsün yüzünü...

- Ne yaptınız öyleyse Nâfi Beyciğim? Bonoyu nasıl ödediniz?

- Ödedim hamdolsun. Hem de cepten on para vermeden ödedik. Hem de o biriktirdiğimiz sekizyüz lira da yanımızda kaldı.

-O nasıl oluyor iki gözüm, para vermeden borç ödenir mi?

TİCARİ NAMUS i 133

- Ödedik beyim. O bizim tüccar komşuya gittim. Hani bana dörtbin liralık bono imzala demişti ya... Dörtbin liralık bonoyu imzaladım. İmzalayınca o tüccar bana ikibin lira verdi. Ben de götürüp bankaya borcumu yatırdım. Üç ay sonra dörtbin liralık bononun ödeme zamanı geldi. Gittim yine o komşuya. Bu sefer sekizbin liralık bono imzalatı. Bana da dörtbinbeşyüz lira verdi. Dörtbinini borca yatırdım, beşyüz lirasını da biz yedik. Yani arada bize de para kalıyor. Ben artık işten de çıktım. İşte böyle böyle geçinip gidiyoruz...

- Nasıl yani?

- Dün gece yine otuzbin liralık bir bono imzaladım. Komşudan onikibin lira aldım. Eski bono borcum olan onbin lirayı bankaya yatırdım, ikibin lira da bizim geçim paramız.

Hüsamettin Bey,

- Peki Nâfi Beyciğim, bunun sonu nereye varacak? diye sordu.

Nâfi Bey,

- Onu ben de çok merak ediyorum, ama her kime sordumsa bir bileni çıkmadı... dedi.

Sonra da ekledi:

- Sonundan bana ne allaşkma. Ben ölünceye kadar ticari namusumla yaşarım ya, ben işte ona bakarım.

Hüsamettin Bey,

-Doğru yahu, dedi, bin lira borcu ödeyemedin diye üzülüp üzülüp de, ticari namusunu temizlemek

f

i ZÜBÜK1.ÜĞÜN SONU YOK 134

için canına kıyacağına, ölünceye kadar bolluk içinde yaşarsın; ölünce de nasıl olsa ticari namusun da seninle birlikte temizlenir gider.

Havadan Sudan adlı kitaptan

Vatan Sağolsun

'onunda, her nasıl olduysa, artık bu kadarı da olmaz mı dediler, sabırları mı taşıtı, yoksa şikâyetler, ihbarlar dosyalara mı sığmaz oldu, her ne olduysa, bize, Kâşir Beyin demir eşya fabrikasını denetleme görevini verdiler. Yolsuzluk şikâyet ve ihbarları hem çok, hem de önemli olduğu için, biz, beş müfettişlik bir kurul oluşturduk. Kuruldan biri hesap uzmanı, ikisi maliye müfettişi, ben de iş müfettişiydim.

İhbar dosyalarını incelememiz, sonra yolsuzluk iddialarını madde madde sıralamamız tam bir hafta sürmüştü. Olur ama, bu kadar hak yemek, bu kadar da yolsuzluk olur mu? Sinirden kan tepemize çıkıyordu. Vergi kaçakçılığı... Hadi o kadar önemli değil, çok kişi vergi kaçırıyor diyelim. Ya, ilkokul çağında çocukları işçi diye çok ucuza çalıştırması?... İşçileri sekiz saat yerine on, onbir saat çalıştırıp bordroda sekiz

T ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 136

saatlik işgünü göstermesi, "fazla mesai ücretleri"ni ödememesi... İş kazalarına uğrayan işçileri, tazminat ödemedi sepetlemesi...

Fabrikada çalıştırdığı birkaç güzel kızın, kadının ırzına da geçmiş; hadi diyelim, bu da bizi ilgilendirmez, polisin, savcının görevi bu, sonra da patrondur, hangisi yapmıyor ki... Ama, döküm kazanının patlamasıyla ölen işçinin karısına tazminat ödememesi? Sözde iyilik diye ölen işçinin karısıyla çocuğunu fabrikaya işçi olarak almış; onlar da fabrikadan atılırlar korkusuyla haklarını isteyemiyorlarmış... Torna tezgâhında çalışan iki işçinin gözlerine çelik çapağı kaçmış, ikisi de iş kazası tazminatı isteyememiş, şimdi tek gözlerini koruyarak yine çalışıyorlarmış.

Beşimiz de genç, ülkücü müfettiştik. En eskileri ben, birbuçuk yıllık memurdum.

Bir sabah erkenden Haliç'teki fabrikaya damladık. Suratlarımız asılmış, hiçkimseye yüz vermeden, görevimizi yapacağız, yani Kâşir Beyin canına okuyacağız; azimli ve kararlıyız.

Bizi bahçe kapısında beş altı kişi karşıladı... Kendilerini tanıttılar. Öndeki fabrikanın idare müdürü-müş, öbürleri de muhasebeci, memurlar filan... Büyük bir saygıyla karşılandık. Durmadan konuşuyorlar, anlatıyorlar, gülüyorlar... Biz hiç de yumuşayacak takımdan değiliz. Suratımızdan düşen bin parça...

Bakımlı büyük bahçeden geçtik. Önde idare binası, arkada fabrika pavyonları... İdare binasının kapısından girerken, bir görevsever sertliğiyle,

VATAN SAGOLSUN i 137

- Önce Kâşir Beyi göreceğiz... dedim.

İdare müdürü sırtarak, ellerini ovuştura ovuştura,

- Hayhay beyefendi, dedi, esasen Kâşir Bey de sizleri bekliyor...

- Geleceğimizi biliyor muydu? Bu soruma pek şaşmış göründü:

-Aaa tabii efendim, bilmez olur mu hiç... Tefrif edeceğinizi biliyordu elbet...

Bizi büyük bir salona aldılar. Burası, bir fabrika salonundan daha çok, bir müze salonuna benziyordu. Bütün duvarlar, camlanmış çerçeveli fotoğraflarla doluydu, bir karış boş yer bile kalmamıştı duvarlarda. Kimi camlı çerçevelerin içinde, Eski Türkçe yazılı mektuplar vardı. Salonun orasında burasındaki camekânlı masalara, girerken şöyle göz attım; bu ca-mekânlarda, camlı dolaplarda, kalem, madalya, saat, çakmak gibi şeyler vardı.

Elimizde, dosyalar dolu çantalarımızla müzeye benzeyen bu salona girince ben biraz şaşırdım.

- İstirahat buyurun efendim... Rica ederim buyurun...

İdare müdürü çok nazik bir adamdı. Koltuklara oturduk. Ancak o zaman, idare müdürüne kendimizi tanıtmak, niçin geldiğimizi söylemek hatırıma geldi... İdare müdürü,

- Biliyoruz efendim, dedi, tefrif için her ne isterseniz emrinize hazırdır... Ama önce birer yorgunluk kahvesi içiniz de...

i ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 138

Beşimiz birden, "İstemez, teşekkür ederiz, içmem, mersi..." gibi sözler söyledik,

- Öyleyse birer çay?

-Hayır, mersi... Hemen işimize başlasak iyi olur... Önce Kâşir Beyle görüşelim de.

-Peki efendim... Gelecekler şimdi. Soğuk şey de içmez misiniz; gazoz, limonata, meyve suyu gibi...

Hayır, böyle bir alçak herifin fabrikasında su bile içmeyiz...

Sözde biz habersizden gelmiş, baskın yapıyoruz. Oysa onların geleceğimizden haberleri var ki, bizi karşılamaya hazırlanmışlar.

Kapı açıldı, üstünde gri, çok şık bir elbise, altmışın üstünde gösteren, iriyarı, göbekli biri içeri girdi.

Girmesiyle, salondaki memurlar hep birden ayağa fırlayıp ona doğru gittiler, saygıyla arkasına geçtiler.

Adamın, karşısındakinde saygı uyandıran bir görünüşü vardı. Öyle ki, bu adamın Kâşir Bey olduğunu kestirdiğimiz halde, öbürleri yerlerinden fırlayıp ayağa kalkınca, biz de durumumuzu değiştirmek zorunda kaldık. Hesap uzmanı arkadaşımız da büyüklere saygı alışkanlığıyla, birden ayağa fırladı, sonra bizim burasını denetlemeye geldiğimizi hatırlamış olacak, yine oturdu. Ama iki maliye müfettişinden biri hem ayağa kalktı, hem de Kâşir Beye doğru iki adım attı. Bir arkadaşımız da, bacak bacak üstüne atmış otururken, bacağını indirip şöyle bir doğruldu. Ben koltuktan kıcımlı bir karış kaldırmakla yetindim.

VATAN SAGOLSUN i 139

Kâşir Bey, kapıdan girer girmez, sanki onu saygıyla karşılamışız, ayağa fırlamışız gibi, bir elini ileri doğru uzatarak,

- Rica ederim, rahatsız olmayın çocuklar, oturun oturun... dedi.

Babacan bir davranışla bize "çocuklar" demesi, büsbütün sinirime dokundu. Bu ne terbiyesizlik, ne saygısızlık... Onu görünce fabrikanın memurları gibi ayağa kalkmış olan maliye müfettişi de bu "çocuklar" sözüne sinirlenmiş olacaktı ki, Kâşir Beye arkasını döndü bir cigara yaktı. Ben, ayak ayak üstüne attım. Cıgaramın dumanını da ondan yana üfledim.

Kâşir Bey bize doğru ilerledi.

- Hoşgeldiniz çocuklar, nasılsınız bakalım?.. Ne var ne yok?.. diye sanki, bizi yıllardır tanıyan bir baba dostu gibi hal hatır sordu.

Bu senli benli davranışına karşı bir ders vermek için ayağa kalktım, çok ciddi olarak,

-Biz teftiş kuruluyuz, dedim, fabrikanız için yolsuzluk ihbarları ve şikâyetleri var... Onları soruşturmaya geldim...

Çok keyifli bir kahkaha savurdu ve kahkahaları arasında,

-Kolay, kolay... O iş kolay... Yaaa!.. Demek yolsuzluk da yapmışız! diye alaylı alaylı söylendikten sonra idare müdürüne döndü:

- Bişey ikram ettiniz mi beylere?

İdare müdürü, suçlu suçlu boynunu bükerek,

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 140

- Sorduk ama istemediler... dedi.

- Canım onlar misafir yahu... Allah Allah... İstemezler elbet... Getirsinler ne varsa.

Biriki kişi dışarı koştu. Maliye müfettişi arkadaş,

- İstemez, istemez... İçmeyiz... deyip duruyor, ben de, -Teftişe geldik, biz müfettişiz... diye söyleniyordum.

- Tabii, tabii canım... diye gülerek yanımıza sokuldu, iki eliyle birimizin elini sıktı, birimizin omzuna elini koydu, birimizin sırtını sıvazladı.

Ben soldaydım. Yanıma gelince, bayram çocuğu sever gibi, çenemi tuttu. Pencere önünde duran hesap uzmanı arkadaşımızın yanma gitti, onun da yanaklarını okşadı. Öyle babacan bir davranışı vardı ki, çenemi okşarken, içimden elini itmek geldi ama yapamadım.

Üç kişi ellerinde tepsiyle içeri girdi. Tepsilerde, türlü türlü içki bardakları vardı.

- İşimize başlasak artık... dedim. Kâşir Bey,

- Kolay, kolay... dedi, hele bişeyler içelim de...

İçkileri önümüzde dolaştırıyorlardı. İnsanın önüne kadar geldi mi içkiler, artık içmem, denilemiyor, büsbütün kabalık olacak. Ama ben yine de yüzümü kızartıp,

-İçmem... dedim.

- Domates suyu var, ondan buyurun... Domates suyunu alıp içtim.

VATAN SAĞOLSUN

141

Kâşir Bey,

-Duvardaki resimlere baktınız mı? dedi, bakın, bakın... Bunlar, çok değerli hatıralardır.

Biz yerimizden kıpırdamayınca, eliyle işaret ederek çağırdı:

- Gelin bakın... Bu resim, Kurtuluş Savaşımızın en zorlu günlerinde çekilmiştir. Hey gidi günler... Biz bu vatani işte böyle kurtardık çocuklar. Evet, silahımız yoktu, cephanemiz yoktu, ama iman kuvvetimiz vardı...

Eliyle gösterdiği duvardaki resme sokulduk. O da aramıza girdi. İki kolunu, kanat gibi gererek, omuzlarımıza attı,

-Çocuklar, dedi, bu resim, Bolu isyanını bastırdığım gün çekilmiştir. Biliyorsunuz, değil mi, Ankara'da kurduğumuz Büyük Millet Meclisi hükümetine karşı kanlı bir isyan olmuştu... Yaa, biz bu vatani işte böyle kurtardık...

O resmin yanındaki resmi gösterdi. Yakın tarihimizin bir büyüğünün resmi. Resmin üstünde Eski Türkçe bir yazı var.

- Okuyabilir misiniz bu yazıyı? -Hayır...

- Ben okuyayım öyleyse: "Aziz kardeşim Kâşir'e..." En yakını bendim. Ne günlerdi...

Biz, onun kanat gibi omuzlarımıza dayadığı kolları altında, anaç ördeğin palazlarına benziyorduk. Omuzlarımızdaki kollarıyla beşimizi birden karşı duvara

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 142

iteledi. Bu duvarda büyük bir Türkiye haritası vardı. Duvara dayalı değneği eline aldı, değnekle haritanın üzerindeki yerleri işaretleyerek anlatmaya başladı:

- İşte Geyve... İki yanı dağlar, ortası vadi... Düşman, surdan ve surdan iki koldan ilerliyor... Ben, alayımı şurada mevziledim... Alay ama, o zaman silah kıt, elimde yalnız üç ağır makineli tüfek var...

Bize, gerçekten çok heyecanlı bir savaş anısını anlattı. Heyecandan ürpermiştim.

-Telgraf başına çağırdılar... Gittim... Karşımda Mustafa...

Maliye müfettişi,

- Mustafa kim? diye sordu. K   mseyerek ona baktı.

- Ka  Mustafa var? dedi.

Yine kollarının altında be imizi birden s   kleyerek, duvarda asılı bir  er eve   n e getirdi. Bu camlı  er evede Eski T  r e bir mektup vardı.

-   te mektubu... Okuyayım da dinleyin: "Canım karde im K   ir, kazandığın zafer  ok b  y kt  r. Vatana yaptığın hizmetleri bu millet unutmayacak. G  zlerinden   perim."

Omuzlarımızdaki kollarıyla camek nların   n e itti bizi:

-Bu tabancayı g  rd n z ya... D   man generalinden almı tım bunu... Yanıma d  rt yi it er alıp, gece baskını vermi tım d   mana...

Yakın tarihimizi yapan  nl  ki ilerle  ekilmi  resimleri var. Herbiri   n nde durup anılarını anlatıyor.

VATAN SAGOLSUN   143

Anlattıklarından yalnız heyecanlanmıyorum, zaman zaman duygulanıyorum da... Hesap uzmanına baktım, g  z pınarlarında ya lar birikmi , handiyse a ladı a layacak...

-   te b  yle  ocuklar... Siz o zamanlar daha do mamı tınız bile... Sizlere  zg r, ba ımsız bir vatan bırakmak i in...

Birden sustu bis re, sonra,

- Belki de sıkıyorum sizi  ocuklar... dedi. Maliye m  fetti i,   n n  ilikleyerek,

- Aman efendim, esta furullah...  ok yararlanıyoruz... dedi.

-Artık anılarla ya ıyoruz da... Ne yapalım. Anlattıklarım size masal gibi gelir... Bırakalım bu konuyu da biz i imize bakalım...

Hesap uzmanı,

-Rica ederiz efendim, anlatın ne olur... dedi.

Camek ndaki her e yayı ayrı ayrı anlattı, duvardaki her resmi anlattı.

- Anlatmakla bitmez... Hadi biraz da benim odamda oturalım...

K   ir Beyin odasına ge tik. Burası, geldiğimiz salondan  ok daha zengin bir m  zeydi. Ama burdaki koltuklar daha rahattı. Oturduk. Yine o eski,  o kulu anılarını anlatmaya ba ladı.

- Biz topu topu d  rt z piyade, elli atlıyız, bir de makineli t  fek takımımız var... D   man, tam kadrolu bir t  men... Bizim aslan Mehmet ikler, Allah Allah nidalarıyla s  ng  h  cumuna kalkınca... Ben

  Z  B  KL  G  N SONU YOK 144

  nlerindeydim haa... Hi  unutmam, o g  n Fevzi bana dedi ki...

- Hangi Fevzi, beyefendi? diye sordum. Yine  enemi ok ayarak,

- Sen ka  ya ındasın bakayım? dedi. -Yirmisekiz efendim...

- Sen o zaman daha ana rahmine bile d   memi tin.

Bir arkada ının sava taki ola an st  yi itlili ini anlattı,  o kudan y  reğim a zıma geldi. Sonra bu yi it arkada ının nasıl  ehit oldu unu anlatırken, sanki yeniden o anıları ya ıyormu  gibi, koca adam hı kırarak a lamaya ba ladı. Ben a lamamak i in di lerimle dudağıımı ısırdım. Ama, baktım, hesap uzmanı a lıyordu.  ki maliye m  fetti i de mendille g  zlerini siliyor, burunlarını  ekiyorlar.

-Affedersiniz, dedi,  ok heyecanlandım da. Size bunları anlatmak do ru bile de il...

- Rica ederiz, devam ediniz beyefendi. Ya lı g  zlerini silerek saatine baktı:

-Ooooo,    le olmu   ocuklar... Sizi de i inizden alıkoydum.

Aya a kalktı, iki kolunu iki yana a tı.

O kalkınca, ister istemez biz de kalktık, arkasından y  r d k.

 zel arabasına bindik. Araba b  y kt , hepimizi aldı.

- Yeme i nerede yiyelim  ocuklar?

VATAN SAGOLSUN

- M  saade buyurursanız, biz ayrı... S  z m  kesti:

-Ne demek... Yahu, kırk yılda bir... Olur mu canım? Ben sizin babanız sayılırım...

 of r ne gideceğimiz lokantayı s  yledi. Ne e i inde yeme imizi yememiz iki saat s  rd . Yemekte yine bize, ya adığı tarihi olayların ne eli ser venlerini anlattı.

Birara hesap uzmanı arkada ım kula ıma,

- Yahu, ne rezalet, dedi, b  yle bir adamın bile aleyhinde bulunanlar var...

Maliye m  fetti i,

- Biz b  yleyiz i te, dedi,  ekemeyiz. Ben ancak,

-Nank rl k... diyebilirdim. Fabrikaya d  nd k. K   ir Bey,

-  imdi kahvelerimizi de i elim, sonra  alı ırız... dedi.

Bu kez bizi ba ka bir odaya aldı. Orası da yine bir m  ze gibiydi. Tarihi foto raflar, mektuplar, belgeler...

Yeniden anlatmaya ba ladı. Aradabir,

-Yaa, çocuklar işte böyle... Biz bu vatani böyle kurtardık. Ne yaptık, hep sizler için, gençler için yaptık... diyordu.

Savaşın sonra yurdun kalkınması gerekli. Kalkınma neyle olur? Endüstriyle...

-Mustafa beni çağırırdı. Gittim sonra... Akşam içki sofrasındayız... "Kardeşim, canım kardeşim Kâşir,"

145

ZÜBÜKİ.ÜĞÜN SONU YOK

146

diyerek boynuma sarılıp alımdan öptü. "...Yine iş sana ve senin gibilere düşüyor," dedi, "Fabrikalar kuracaksınız," dedi. "Aman, nasıl olur, bizde vatan için akıtılacak kan var, feda edilecek can var, ama fabrika kurmaya para nerde?" dedim. "Para kolay," dedi.

Bu fabrikayı, nasıl, ne zorluklarla, bir yurt görevi olarak, ne sıkıntılarla kurduğunu anlattı:

-İnanın çocuklar, düşmanla savaş çok daha kolaydı... Biz yıllarca dağlarda düşmana çıkmak çıkmışız... Ne anlarız sanayiden, ne anlarız ticaretten... Ama bir yurt görevidir dedik, işte... Bin kadar yoksul da fabrikada iş buldu, ekmek buldu... Hadi, şimdi de fabrikayı gezdireyim size...

Bizi alt katta, hangara benzer biyere soktu. Duvarlarda, kara kurdelelerle çevrili fotoğraflar vardı.

- Bunlar şehit, dedi, milli sanayi savaşımızın şehitleri...

Gözleri dolu dolu, sözü sürdürdü:

^y

- Fabrikada iş kazasında ölen işçilerim benim. Hepsine muazzam cenaze törenleri yaptırıldım... Mevlitler okuttum. Gayet muhteşem mezarlar yaptırıldım. Çoluk çocukları aç, perişan, sefil kalmasınlar diye onları da himayeme aldım, hepsine fabrikada iş verdim...

- Bunların hepsi iş kazalarında mı öldü beyefendi?..

-Evet... Vatan sağolsun, vatan sağolsun... Mendiliyle gözlerini sildi. İdare müdürünü çağırıldı,

VATAN SAĞOLSUN

147

- Burası benim değil, bu gençlerindir, dedi, her ne istiyorlarsa getirin, bütün defterleri, hesapları gösterin, baksınlar, incelesinler...

- İşiniz bitince, giderken beni görün... dedi.

Saat onyedi olmuştu, paydos düdüğü çaldı. Birinci vardiya işçileri gidiyor, ikinci vardiya işçileri ateh/elere giriyordu.

Fabrikadaki incelemelerimiz üç gün sürdü. O üç günde Kâşir Beyden Kurtuluş ve Bağımsızlık savaşımızın bilmediğimiz bütün ayrıntılı tarihini öğrendik.

Dosyalar dolusu yolsuzluk şikâyet ve ihbarlarının hepsinin asılsız, yalan olduğu anlaşıldı. İncelememiz bittiği gün Kâşir Beyin yanma utanarak gittik, bizi bağışlamasını, görevimizi yaptığımızı söyledik. Babacan babacan gülümsedi:

- Olur böyle şeyler, biz daha neler gördük... Vatan sağolsun... Herşey gelir geçer, hepimiz gidiciyiz bu yalancı dünyadan, yeter ki vatan sağolsun... Biz bu vatani, sizlere bırakacağız...

O büyük fabrikanın sahibi olmuş gibi memnunduk. Kâşir Bey, özel arabasıyla bizi dairemize kadar gönderdi.

Vatan Sağolsun adlı kitaptan

Ulusal Gelir Kaynaklarımızdan Bayan Döviz

, biz gelelim Bayan Döviz... İşlerin karışık olduğu telaşlı bir günde, Avrupa'nın Akdeniz limanlarından gelen bizim bir yolcu gemimizde külliyetli miktarda kaçak eşya bulunduğu ihbar edildi. İhbarı yapan vatandaş da, muhbirlik hakkını almak için gümrükte bekliyor. Kaçakçılarla anlaşmaya fırsat bulamadığımızda, biz gümrükçü olarak, maalesef, arayıp bulup, kaçak eşyaya el koymak zorundaydık. Daha gemi limana girmeden kırmızı plakalı bir resmi araba rıhtıma gelip gümrük önünde durdu. Ayrıca başmüdürlüğe de telefon edilmiş... Edilmiş diyorum, çünkü böyle meselelerde telefon edenin kim olduğu, devlet sırrı olduğundan, bilinmez. Bizi başmüdür çağırıp, "Yolcular arasında bulunan Betül Hanım'a, resmi arabanın kendisini beklemekte olduğunu haber verin!" dedi. Biz işareti aldık. Az sonra

ULUSAL GELİR KAYNAKLARIMIZDAN BAYAN DÖVİZ i

149

da gemi rıhtıma yanaştı. Arama yapılacağı için yolcuların inmesi yasak. Ben işte Betül Hanım'ı o zaman gördüm. Sizin akrabanız değil mi, halanız öyle ya... Velakin Allah bağışlasın, böyle bir kadın cihana kırk yılda bir gelir, hani resmi arabanın rıhtımda beklediği kadar var. Biz Betül Hanım'ı vapurdan usuletle indirip kendisini bekleyen arabaya bindirdik. Yaz ortasında kürk, kadına başka bir özellik veriyor ve kadının Avrupa seferinden döndüğü derhal anlaşılıyor. Arabaya binince gümrük vergisi ödememek için, o yaz sıcağında üst üste giydiği iki kürkü çıkarıp, valizlerini, bavullarını arabanın içine, şoför mahalline ve bagaja yerleştirdikten sonra, "Kalan eşyalarımı gümrükte iyi muhafaza edin, ben sonra adam göndertir, aldırırım," dedi. Biz Betül Hanım'ı selametledikten sonra gemiye daldık, aramaya, taramaya başladık. Evet, âdet ve gelenektir, dış seferden dönen her gemide kaçak mal ve eşya bulunur. Gerekli görülürse, arada sırada bunlardan kimisini

yakalamak gümrükçü olarak bizim de görevimizdir. Ama ben o kadar yıllık gümrükçülüğümde hiç bu kadar çok kaçak eşya getiren gemi görmedim. Akıl durur, hokkabazın, içinden güvercinler, tavşanlar çıkardığı şapkası kaç para eder. Bir küçük kutudan bir tuhafiyeye mağazasını dolduracak kaçak eşya çıkıyor. Benim takdir ve hayranlığımı çeken nokta, kaçak eşyaların gayet muntazam ve cinslerine göre ayrı ayrı konulmuş olması... Hatta bizim arkadaşlardan biri, "Aşkol-

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

150

sun adamlara," dedi, "bizim gümrük ambarlarında bile eşyalar bu kadar iyi tasnif edilmiş değil..." İşin içinde bir gümrükçü parmağı olacak, çünkü kaçak eşyanın vapurda gizli yerlere tıklışı, bizim gümrük ambarlama talimatına harfi harfine uyuyor. Yalnız bir yanlışlık yapmışlar, talimatnameye göre patlayıcı maddeleri sıcak yere koymamak gerekirken, kaçak mermileri geminin kazan dairesine saklamışlar ki, katiyen yanlıştır. Bunun dışında, çakmakları, saatleri, losyonları ve naylon kadın iç çamaşırlarını, hepsini ayrı ayrı yerleştirmişler. Başka bir arkadaş da, "Böyle bir usta kaçakçıyı bizim ambarları tasnife memur etmezsek, karışıklıktan günün birinde gümrük ambarlarının içinde kaybolacağız," diye kaçakçıların intizamına hayranlığını ifade etmişti. Kamaralardan birine açtığımız deliğe kolunu sokan bir memur delikten boyuna takma meme ve şimdi peruka dedikleri takma saç ve sutyen çıkarıyordu. Elini deliğe sokup çıkardıkça beş on süt? yen çekip alıyor. Çıkar çıkar bitmez, kamara doldu, salon doldu, hâlâ deliklerden sutyen çıkıyor... Yahu bu gemide sutyen madeni mi var, yoksa gemi içinde gizli bir sutyen fabrikası var da boyuna sutyen mi imal ediyor?

O kadar çok kaçak eşya çıkardık ki, kaptan şaşırıp dehşet içinde kaldı,

-Bu eşyalar katiyen bu gemiden çıkmış olamaz, dedi, çünkü bizimki yolcu gemisidir ve bu kadar yü-

ULUSAL GELİR KAYNAKLARIMIZDAN BAYAN DÖVİZ

kü şu kadar bin tonlatoluk şilepler bile kaldıramaz. Siz bu eşyaları geminin neresinden çıkardınız?

- Kışından, dedim, geminin kış ambarı kaçak eşya dolu...

İkinci kaptan da,

- Artık aramayın, dedi, aradıkça boyuna kaçak eşya çıkıyor, bu gemi bu kadar yükü taşıyamaz, sonra durduğu yerde gemiyi batıracaksınız. Biz mesuliyet kabul edemeyiz...

Hatta hiç unutmam, o zamanki gazeteler aynen, "Bu kadar çok kaçak malın gemiye nasıl ve kimler tarafından sokulduğu araştırma konusu olduğu kadar merak konusu da olmuştur," diye yazmışlardı; hâlâ aklımdadır.

Kaçak eşyaları bulmak kolay ama, kaçakçıyı bulmak imkânsız. Geminin süvarisinden dümencisine kadar, ne personel, ne yolcular eşyaya sahip çıkıyor. "Bu senin mi?" diye kime sorsak, "Hayır, benim değil!" diyor. Uzatmayalım efendim... Affedersiniz adınız neydi? Mahmut... Evet Mahmut Bey oğlum, Betül Hanım'la tanışmamız işte o gün oldu. Gemiden çıkardığımız, sahipsiz sanılan eşyaların büyük bir kısmının Betül Hanım'a ait olduğu sonradan anlaşılacak hiçbir eksiksiz, hepsi kendisine teslim edildi.

Ondan sonra Avrupa seferinden dönen birçok vapur yolcuları arasında sık sık Betül Hanım'ı gördüm. Ama sonradan her nasıl olmuşa, Betül Hanım siyasi

151

T ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 152

himayeden mahrum kalmış. Yolculuktan dönerken gümrükte onu karşılamaya eskisi gibi makam arabası gelmedikten başka, sıkı şekilde aramamız için de yukarıdan emir verildi. Eh ne yapalım, biz emir kuluyuz, değil mi ya... Çok dedikodu mu olmuş, gazetelerin diline mi düşmüşler, yoksa Betül Hanım'ı himaye eden zat gözden mi düşmüş, her ne olmuşa... Bizde zaten idare işleri hep böyledir, bitürlü istikrar kurulamaz. Bir bakarsınız, falan yolcuyu aramayacaksınız diye el altından emir gelir, bir bakarsınız o yolcuyu sıkı sıkıya arayacaksınız diye, emir değiştirirler. Bir öyle, bir böyle olmaz... Bir memleketin düzelmesi için beyim, herşeyden önce istikrar lazımdır. Gümrük memurları da kimi arayıp kimi aramayacaklarını ve kimi ne kadar arayacaklarını bilmelidirler ki, bir yanlışlık yapmasınlar, şaşkınlıkla aranmayacak kimseyi arayıp, aranacağı da aramadan salmasınlar.

Betül Hanım yine böyle bir Avrupa seferinden dönüyordu. Üstünü başını, bavullarını iyice arama-r mız özel olarak emredilmişti. Betül Hanım önce itiraz edecek oldu, durumun ciddiyetini anlayınca pek şaşırıldı.

-Allah Allah... Hükümet mi değişti, nedir? Ne oluyor böyle? Değişse elbet duyardım, hükümetin değiştiğini de duymadım... dedi.

- Hükümet değişmedi, dedik.

- Bakan mı değişti yoksa?

- Hayır efendim...

ULUSAL GELİR KAYNAKLARIMIZDAN BAYAN DÖVİZ i

153

- Peki, ne oluyor öyleyse? Mevzuat mı değişti, yoksa rejim mi?

Doğrusu Betül Hanım haklıydı.

-Durum değişti, o kadar, arayacağız... dedim.

Aradık beyim. Muayene salonunda bir kadın memurumuz Betül Hanım'ın koynundan, söylemesi ayıp, daha başka yerlerinden, bir kuyumcu dükkânını dolduracak kadar, mücevherat, incik boncuk ve kadın süs eşyası çıkardı. Demek ki durumun değiştiğini Betül Hanım da sezmış ki, bunları biyerlerine saklamış. Yoksa herzamanki gibi açıkta getirirdi. Vücudunun gizli bölgelerinden mücevherat çıktıkça Betül Hanım da hayretler içinde kalıyor,

- Çok şaşıtm, diyordu, bunların hiçbirisi benim değil... Allah Allah, acaba hangi ahlaksız alçak bunları benim haberim olmadan orama burama tikiştirmiş?

Ben müddeti hayatımda bu kadar zeki kadın görmedim, Mahmut Bey oğlum. Kadının güzeli aptal olur derler ya, itimat buyurunuz, Betül Hanım bu kaidenin istisnasıdır.

Uzun zaman dış seferler yapan vapurlarda yolculuk etti. Hatta bir seferinde, hiç unutmam, üzerinde o kadar çok kaçak eşya yakalanmıştı ki,

-Bunlar benim değil!.. Sakın bu eşyalar Amerika'dan gönderilmiş yardım malzemesi olmasın? dedi.

Müfettiş,

- Dış yardım gizli mi gelir? deyince,

154

ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK

- Asıl yardım gizli olur, dedi, iyilik kimin tarafından yapıldığı belli olmayandır. Memleketimizin bu kadar sıkıntıda olduğunu görüp halimize acıyan bir yabancı dostumuz, haysiyetimiz incinmesin diyerek, bu malzemeleri gizlice bavullarımıza yerleştirmiş olamaz mı yani?

Fikrimi sorarsanız Mahmut Bey, Betül Hanım memleket için gayet faydalı bir insandı, maalesef bizde hiç kıymeti bilinmedi. Dış sefere giden her gemimizde onun gibi, fazla değil, üç kadın daha yolculuk yapıp memlekete eşya getirseydi, emin olunuz bu memleket şimdiye kadar çoktaaan kalkınırdı. Düşününüz beyim, bu zavallı kadın kendi başına Avrupa'lara on parasız gidiyor, dönüşünde memlekete yüz-binlerce liralık eşya getiriyor, daha ne isteriz? Yahu biz, Amerikalılar bize para versin, borç versin, kredi açsın, hibe etsin, yardım versin diye senelerdenberi uğraşmıyor muyuz kuzum? Yalnız bu Betül, bibaşı-na Amerikan yardımına bedel. Sen böyle bir kadını hiç durmadan, "Aman kızım Avrupa'ya, Amerika'ya git de gel!" diye zorlayacağına, ona yalvaracağına, bir de üstelik gitmesine engel oluyorsun... Yok yok, bizim aklımız başımıza gelmez beyim... Biz kıymet bilmeyiz. Neler yaptık bu kadıncağıza, anlatmakla bitmez. Birisinde hiç unutmam, yakaladığımız kaçak eşyalar için,

- Bunların hiçbirisi benim değil, dedi, olsa olsa bunlar gemide unutulmuş eşyalardır. Biliyorsunuz son

ULUSAL GELİR KAYNAKLARIMIZDAN BAYAN DÖVİZ

155

zamanlarda insanlar çok dalgın oldular, herşeylerini biyerlerde unutuyorlar. Hatta otobüste takma dişlerini düşürüp unutanlar bile var. Eh, bu koca gemi... Her seferinde her yolcu bir eşyasını unutsa, yıllardır bu kadar eşya birikir. Bunda şaşacak ne var sanki, hiç anlamıyorum. Geminin süvarisi,

- Olamaz, dedi, çünkü gemi yenidir, bu dördüncü seferidir. Dört değil, dört yüz sefer yapsa, bu gemide bu kadar eşya unutulmuş olamaz.

Betül Hanım Avrupa'ya giderken üstünde neler olduğunu tespit ediyorduk. Yolculuğa çıkarken pek basit giyinirdi. Ama dönüşü pek mükellef olurdu. Betül Hanım'ın bir gezi dönüşünde, müfettişlerden biri, yurt dışına çıkarken tutulmuş eşya zaptına bakıp,

- Hanımefendi siz çıkarken bu eşyalardan hiçbirisi yanınızda yokmuş, dedi, beşyüz lirayla çıktınız bur-dan, bunları nasıl satın aldınız?

Betül Hanım'ın kızdığını ilk o zaman gördüm. İki eliyle kürkünün yakasını, sonra da ceketinin yakasını açıp, çıplak göğsünü göstererek,

-Var mı bir diyeceğiniz, kazandım... Mal benim değil mi? diye bağırdı.

Gümrük rüsumunu ödeyip mallarını aldı.

Yani diyeceğim şu ki, Mahmut Bey, enternasyonal bir kadındı. Memleketimizin döviz kaynağıydı ama, ne yazık ki kadrini bilemedik. Bir komşu devletin gümrükçüsü bana aynen, "Bu kadın bizde olsa el

İ ZÜBÜKLÜĞÜN SONU YOK 156

üstünde tutarız ve bir de yaptığı vazife karşılığında ellibin lira maaş bağlarız," demişti.

Bugün bizim en büyük döviz kaynağımız nedir? Avrupa'lara, Avustralya'lara gönderdiğimiz işçilerimiz değil mi? Hey gidi hey! Vaktiyle atalarımız dünyanın üç kıtasında nal şakırdatıp kılıç sallarken, onların torunları bugün oralarda çekiç takırdatıp sokak süpürgesi sallıyorlar. Memlekete döviz kazandırıyorlar diye ikimilyon işçimizi yurt dışında... Çok değil, Betül Hanım ayarında ikiyüz kadınımsa olsaydı, yeterdi; ne diye ikimilyon işçimizi gurbet ellere salacaktık... İnan olsun ikiyüz Betül, ikimilyon işçiden daha çok döviz getirirdi memlekete...

Tatlı Betüş adlı romandan

İçindekiler

Hiçbişey Kalmamış.....	7
O Ne Namussuzdur O.....	16
Ali Beyle Bir Konuşma.....	24
Sen Biraz Bekle.....	28
Yirmibeş Kuruş.....	37
İnsanın Sosyalist Olacağı Geliyor.....	41
Derin Saygılarımı Sunarım.....	54
Arsa.....	64
Elbet Bir Bildiğimiz Var.....	71
Ne Enayiler Var!.....	77
Papipos Milli Dava!.....	89
Çok İlerledik.....	100
Eşek Şakası.....	104
Naylon Milyoner.....	110
Ticari Namus.....	123
Vatan Sağolsun.....	135
Ulusal Gelir Kaynaklarımızdan Bayan Döviz.....	148
Aziz Nesin'e özgü başlıca yazım biçimleri	
Aziz Nesin	

(Mehmet Nusret Nesin)

(20 Aralık 1915, Heybeliada, İstanbul. 6 Temmuz 1995, Çeşme, İzmir)

BÜTÜN ÖYKÜ KİTAPLARI

Parti Kurmak Parti Vurmak (1946), Geriye Kalan (1953), İt Kuyruğu (1955), Yedek Parça (1955), Fil Hamdi (1956), Damda Deli Var (1956), Koltuk (1957), Kazan Töreni (1957), Deliler Boşandı (1957), Mahallenin Kısmeti (1957), Ölmüş Eşek (1957), Hangi Parti Kazanacak (1957), Toros Canavarı (1957), Memleketin Birinde (1958), Havadan Sudan (1958), Bay Düdük (1958), Nazik Alet (1958), Gıdıgıdı (1958), Aferin (1959), Kör-döğüşü (1959), Mahmut ile Nigâr (1959), Hoptirinam (1960), Gözüne Gözlük (1960), Ah Biz Eşekler (1960), Yüz Liraya Bir Deli (1961), Bir Koltuk Nasıl Devrilir (1961), Biz Adam Olmayız (1962), Yeşil Renkli Namus Gazı (1964), Sosyalizm Geliyor Savulun (1965), İhtilali Nasıl Yaptık (1965), Rıfat Bey Neden Kaşınıyor (1965), Vatan Sağolsun (1968), İnsanlar Uyanıyor (1972), Hayvan Deyip de Geçme (1973), Seyyahatname (Duyduk Duymadık Demeyin) (1976), Büyük Grev (1978), 70 Yaşım Merhaba (1984), Kalpazanlık Bile Yapılamıyor (1984), Maçınli Kız İçin Ev (1987), Nah Kalkınırız (1988), Rüyalarım Ziyan Olmasın (1990), Aşkım Dinimdir (1991), Gözünüz Aydın Efendim (1997), Herkesin İşi Gücü Var (2005).

-beri bidolu biyana herhangibir kıravat
-buçuk bigün biyer herhangibiri kimbilir
aradabilir bikaç buyüzden herneyse nağra
arasıra bikez candarma herşey pekaz
arayer birara cıgara hertürlüpekçok
ardarda birarada çokaz heryan sağol
azbiraz birdenbire enaz heryer Sivas
azçok biriki ençok her zaman tiren
azkaldı bisüre epiy hiçbirşeyvarol
azkalsınbisürü fotoğrafıçıkimse yada
başüstüne bişey gülegüle hoşgeldin yazıyla gös-
beribenzer bitakım hangibir hoşbulduk terilen her
bibakıma bitane herbir İstanbul sayı bitişik
bibaşına bitek herbişey ikidebir
biçok bitürlü hergün işgören

İç sayfa filmleriAs Kadıköy Matbaası 0216 545 25 40

Gerçekleşen Ütopya NESİN VAKFI ÇOCUK CENNETİ

Aziz Nesin'in kaleminden Nesin Vakfı

Bilimsel yazılarda Nesin Vakfı

Vakfa Emeği geçenlerin ağızından Nesin Vakfı

Vakıf çocuklarının gözüyle Nesin Vakfı

Aydınların gözüyle Nesin Vakfı

İlk kez yayımlanan fotoğraflarla

Yakında kitapçılarda

BİRLİKTE YAŞADIKLARIM BİRLİKTE ÖLDÜKLERİM